

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל נובע מקור חכמה

אבקשדה

ירחון חסידי ברסלב

כסלו תשפ"ב | גליון 54

נעשה גם לשושנים

מסכת חייו של החסיד ר' מרדכי סירוטה שהפיץ יהדות ועסק בעשיית חסד בצל השלטון הקומוניסטי הרודני || על קהילת חסידי ברסלב בטשקנט

רבים ביד מעטים

הרה"ח ר' נתן מיימון מאיר במבט חדש ובלתי מוכר את חברתו המופלאה של הרב צבי אריה רוזנפלד שהציתה את אשו של הרבי במדינת הזהב

וטיהרו את מקדשך

שלושים להסתלקותו של הרה"ח ר' נח חפץ שהקדיש את חייו להבערת שלהבת הקדושה

24 כשיש לב אין מקום

תיאורי הוד ואור מחייו של החסיד ר' **מרדכי סירוטה** יחד רשמים מחייהם עם שאר חסידי ברסלב הנלבבים בטשקנט הרחוקה

32 זהב של קדושה

ר' **נתן מימון** בשיחה מזווית יחודית על פועלו של חמיו הגדול ר' **צבי אריה רוזנפלד** בשממתה של אמריקה אחרי השואה

38 ורבים השיב מעוון

בניו של ר' **נח חפץ** בעובדות ותיאורים מעבודת ה' והקירוב של אביהם הגדול שפעל ללא לאות להשיב את לבותיהם של ישראל לכור מחצבתם

מדור אידיש:

48 פלאמען פייער

מ. אומאנער, ברענגט ארויף זיינע זכרונות פון די נסיעה שבת חנוכה קיין אומאן

בעקבי הצאן

מפורסמים של שקר, הקדמה

זמרת הארץ

ותטענו בגבולנו מאמר א'

נפשי בשאלתי

הטעימיני טעם חנוכה

מחדש חדשים

אור של אמת פנימית

עצת העצות

התחדשות ואמונה פרק י'

דעת זקנים

לילות הזהב

שיחת חברים

התחזקות למעשה

ילדי שעשועים

אור בתוך התהום - מאמר

סודות התורה - שעשועון

חנכה במחנה - ספור

סיורים מדורים

זקוק לשיעור? מארגן חבורה? שיעור תורני?

הכתובת לכל שיעור "להשקות" שלמה: 052-7601722 יפוזו אש"ינותיק אוזה

הגליון מודפס ע"י מ.א. הפקות דפוס - כל סוגי ההדפסות במחירים זולים לקבלת הצעת מחיר משתלמת במיוחד פנו לטלפון 052-7631367

עיצוב גרפי: א. שפירא

לכל עניני אבקשה בארה"ב: 845-288-0574

חלק מהתמונות בגליון זה ובגליונות קודמים הם באדיבותם הרבה של ר' אהרן ברגר מארכיונו של חמיו הרה"ח' לייבל ברגר ומאת ר' שמואל יצחק רוזנבלד הי"ו | קרדיט תמונות: מתחדשים

יו"ל ע"י מערכת אבקשה

טל': 02-539-63-63

פקס: 077-318-0237

©

כל הזכויות שמורות. העתקת קטעי מאמרים, או תמונות, אך ורק באישור בכתב מהמערכת.

גבורים ביד חלשים

החכם הגדול, זה שיושב בחדרי המלחמה הפנימיים והסודיים ביותר, חושף את המשמעות הפנימית של כל אותם נפילות איומות שפוקדות את עם ישראל שוב ושוב, ומאיר את עינינו הסומות בידיעה המופלאה, שדווקא בתוך החולשה העצומה מסתתר הפתח לניצחון המוחץ.

הכל תלוי בנו! אם נחליט לסמוך על דעתנו שלפיה הרי נחשלים אנו, הרי שאכן אפסה תקוותינו ולא נותר לנו אלא להניח את הנשק בו צוידנו, ולהקדיש את כל חיינו להנאות ההבל, כי הרי 'אכול ושתה כי מחר'...

אולם אם נבחר להקשיב בקולו של המנצח הגדול, ונאמין שגם אם נדמה לנו שאנחנו רק נופלים ונופלים, אף על פי כן עלינו להישאר על עמדנו ולא לנטוש את המערכה. להמשיך ולהתאמץ לחטוף עוד ועוד נקודות טובות, ולא להרפות. הרי שאין מנצחים גדולים מאתנו.

הגילוי החדש הופך את הקערה על פיה, והופך את החלשים בתכלית לגיבורי המערכה ואת שפופי הקומה למעוטרים במדליית הנצחון.

היוונים הארורים דרכם הייתה דרך של הצלחה חיצונית, גבורת הגוף ופיתוח השכל היו אצלם במקום ראשון במעלה, ולשיטתם בוודאי שהם צודקים, שהרי אין להם אלא הניצחון הנראה לעין, ואילו הם חותרים ולשמו יקדישו את חייהם כולם.

והחשמונאים לעומתם, זכו לאור הדעת הפנימית, אותה השיגו בכוח קדושתם הנוראה, שמגלה על מערכה ארוכה ומתמשכת ביותר. ובה, אף אם נדמה לעיתים שהגבורה והניצחון רחוק, אנחנו לא מתבלבלים, ולא נוטשים. כי כוונתנו היא לניצחון מסוג אחר לגמרי, לניצחון אמיתי ונצחי, אינסופי, שמורכב מפסיפס של רבבות ניצחונות קטנטנים ועלובים שהיו נדמים בשדה הקרב ככישלון חרוץ.

שלהבת האש הקטנה שמאירה בעיצומו של הלילה הארוך כל כך, מכוונת בדיוק לנקודה הזו. גם כשאין בכוחנו להבעיר אבוקה גדולה, ואולי בדווקא אז... מתגלה ומאיר עלינו אור הצדיקים שנשלחו במיוחד לעת הרעה הזו, לידע ולהודיע, לכל הנשמות המיואשות השפליות והנידחות כל כך, את הסוד של האחיזה האיתנה באותו מעט שמן טהור, באותו קצת שעדיין כן מתאפשר לנו לעשות.

וכשנעשה אנו את שלנו, יגמור הבורא את שלו. ויום אחר יום יבער השמן המועט עד מאד, עד יגיע ליום השמיני, לאותו מקום שהוא מעל לשבע הספירות הרגילות ולטבע המוכר, אותו שמכוון אל העולם הבא שהוא האלף השמיני. אז יפציע עלינו אור של נצחון חדש, ניצחון מוחלט ונצחי כשתמלא הארץ דעה, בשוב כהנים לעבודתם, במהרה.

דורנו זה דור עקבתא דמשיחא הוא, בקשיים וחולאים רבים הוא מסובב, אך דומה כי הוא שרוי בצרה אחת וגדולה היא מכולם. ו'תשישות הכוח' שמה.

עיקרה של ירידת הדורות מובאת בספרים הקדושים רבות בשם 'התמעטות הכוחות והיחלשות הגופים'. כאשר בדורות הקודמים היו הצדיקים הקדושים מפליגים בעבודות נוראיות ובימים ויליות שבילו בשדות וביערות, ואילו אנו על תפילת 'שמונה עשרה' פשוטה בכוונה, נדרשים אנו למסור את הנפש, משל הייתה זו שבירת הקרח לטבילה.

מציאות נוראית זו ההולכת ומשתלטת על דורנו, הדור האחרון, מדירה שינה מעיניו של כל יהודי, כאשר חפץ הוא ומנסה לכבוש את המלחמה ולנצח את יצרו, ואולם מוצא את עצמו פעם אחר פעם שדוד ורמוס תחת רגלי התאוות העבים והגשמיים. וביותר נשמעת הזעקה מפיהם של האבות שרואים ועיניהם כלות, איך בניהם נולדים לתוך ירידה עמוקה וקשה פי כמה וכמה מאותם חולשות שהיו מנת חלקם שלהם בעצמם, וכאילו ידיהם כבולות בכבלי ברז ואין מושיע.

בתוך המציאות הזו חוגג לו הבעל דבר, היווני התורן, הוא מניף דגל של ניצחון בגאווה ובוז. 'אכן כך', לוחש הוא בליבו של כל אחד, 'המערכה הוכרעה! הקדושה נפלה!' רוחות ההפקרות והכפירה נושבות בעוז ושואבות את כוחם מאותה חלישות ואפיסת כוחות איומה, ודומה כי אכן אפס תקוה...

אמת, ראוי היה לוותר על הכל ולהרים ידים... לנטוש גם את המעט שאנו כן יכולים ומסוגלים לעשות, שהרי ממילא אין זה נצחון... וכפי הנראה אף היינו מתרגלים לנהוג כך, אלמלא נחליט לבטל את שכלנו ודעתנו בתכלית, ונדרוש לקבל אך ורק מהדעת הישרה של רבינו הקדוש ותלמידיו שהם אשר ילמדונו ניצחון והפסד מה הם.

ובכן, הסכיתו ושמעו לדבריו של התלמיד הנאמן, שזכה בכוחו של רבו הגדול ודעתו הקדושה, לחתור ולמצוא מסילות ודרכים עד שעבר וניצח את כל מערכות המלחמה הקשה באמונה ובבטחה. בכל חיו ניצח פעם אחר פעם ועד לניצחון האחרון שיתגלה לעין כל:

עָקַר הַגְּבוּרָה לְהַתְגַּבֵּר בְּזֶה הָעוֹלָם עַל מַה שְׂצָרְךָ לְהַתְגַּבֵּר, מְבִיא מוֹהֵרֵנִי בְּדַבְרֵי, הוּא 'אָרִיכַת אִפְּיִם'. לְהָאֲרִיךְ אִפּוֹ עַל כָּל מַה שְׂיַעֲבֹר עָלָיו כָּל יְמֵי חַיָּו, וְלֹא יִפֹּל מִשּׁוֹם דָּבָר שְׂבָעוֹלָם אִפְּלוֹ אִם יַעֲבֹר עָלָיו מַה. (ליקו"ה בציעת הפת ה')

דרך חדשה סולל לנו רבינו הקדוש בתורת הלחימה של המערכה האחרונה, כזו שמתאימה מריש כל דרגין ועד הפחות שבאנשים. גם למי שנכשל וחש עצמו נחשל כל כך עד שאין לו שום כוח להרים את עצמו ממקומו השפל והנחות, ורואה את עצמו שקוע עד צווארו בבוי הסמיך והדיק של תאוות העולם הזה והבליו.

הרב ש. סופר

העומק של אור האמת

גם אם
נפלנו
לשטחיות
והסתכלות
חיצונית
שעל פיה
אנחנו כבר
אבודים
מזמן, נרות
החנוכה
יאירו לנו
אור חדש
של האמת
שמאירה
מתוך
השכל
והעומק של
הדברים

לכפירה גמורה, ועל ההולך בדרך זו נאמר 'לא יחפוץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו', 'תבונה' הנגזרת משורש 'בינה' היא ההתעמקות 'להבין דבר מתוך דבר', לא להסתפק ולהישאר במבט החיצוני אלא להתעמק להסתכל בשכל הפנימי שבכל דבר ולהתקשר אליו, והמתחכם אינו רוצה להתבונן בעין האמת אלא במה שלבו מושכו. לעומתו, התם והמאמין מעמיק בפנימיות הדבר ומתקשר אל האמת הפנימית שלו אף שכלפי חוץ הדברים נראים אחרת. אמנם, כדי להגיע לעומק זה, בהכרח להשתמש במידת האמונה, אין מציאות כזו שיילוד אשה יוכל להגיע אל האמת בעולם מבלי שיכנס תחילה בשערי צדק ואמונה, לקבל בתמימות ובאמונה את דברי התורה שמגלה לנו מהו האמת העומק שבכל דבר, ודווקא התמימות שהיא נשמת האמונה היא שמובילה לבסוף להכרת האמת.

אסור להסתפק בחיצוניות

עיקר טומאת יון הייתה להפיץ בעולם את ההשכלה בחכמות חיצונות, זהו ה'זה לעומת זה' מול קדושת התורה, וכדברי רבי נתן ז"ל (לקוטי הלכות השכמת הבוקר ד'): "מלכות יון הרשעה זה עיקר בחינת חכמות חיצוניות, שהם חכמת יון, מחמת שהם עסקו בזה ביותר להמשיך החכמות חיצוניות בעולם כידוע, שזה עיקר התגברות מלכות הרשעה, ועל כן הייתה אז עת צרה גדולה, כי רצו להשכיח התורה לגמרי על ידי התגברות החכמות חיצוניות שהם הפך התורה".

הוי אומר, התורה הקדושה, וההסתכלות המחוכמת

כמה מקנא הוא בחברו הטוב, הוא רואה אותו מדבר מקדושת חנוכה ומההכנה לימים קדושים אלו בהתלהבות והתרוממות, שומע ממנו עד כמה משתוקק הוא לבואם של הארות אלו, ולבו נחמץ בקרבו, אצלו הוא ההיפך הגמור, דווקא ימים אלו מעוררים בו תוגה וכאות רוח, הוא לא יודע אפילו להסביר למה, אך כך הם טבעם של מאורעות שונים, שהם נקשרים במוחו ולבו של אדם לפי מה שחש והרגיש אז, אף שלא הייתה שייכות בעצם להרגשתו עם מאורע זה. אולי קרה פעם שהדלקת נר חנוכה הייתה אצלו בעת שה'מוחי' היו חשוכים מסיבה כלשהיא, או שמה לא הרגיש בטוב בגוף או בנפש וכדומה. כך או כך, למעשה התקרבות ימי החנוכה אינה מעוררת בו חדוה טבעית, אלא להיפך. והקנאה בוערת בו למראה חברו שהתנוצצות מאירה בלבו. מי יתן וגם הוא היה זוכה...

...נר שלישי של חנוכה, ההתלהבות הראשונית של ה'שהחינו' כבר חלפה נגוזה מזמן, עתה הוא עומד מול הבזיכים המוכתמים בשיירי השמן והפתילות המהובבות של אמש, לבו כאבן, אין כאן לא הודאה ולא פרסומי ניסא לא אורות ולא שלהבות, הוא עומד חפוי ראש ואומר את המזמורים כמי שכפאוהו, האמנם כך נראה ה'מוסיף והולך'?

רבינו הקדוש מלמדנו (בסיפורי מעשיות מעשה ט' מחכם ותם ובליקוטי מוהר"ן ח"א סי' א'), שה'חכם' שבוחן ומסתכל על כל דבר על פי מה שלבו חש, מבלי להשתעבד בכח האמונה אל דברי התורה ודברי הצדיקים, מגיע לבסוף

לקבוע שיר ורננים בכל מצב שהוא, בקביעות גדולה, גם כאשר הלב אטום וסתום וגם כאשר ההתחדשות החיצונית נמוגה, כי על כן האמת היא ש'מצוות נר חנוכה מצווה חביבה היא עד מאד' (רמב"ם פ"ד חנוכה הי"ב) והיא ניתנה לנו "לחיותנו כהיום הזה בעומק הגלות המר הזה", חביבותה וכח החיות שבה אינו מותנה כלל בשום הרגשה, אלא היא המציאות האמיתית כמו שהיא.

ההשתעבדות אל האמת באמת בימי המשכת האמת, היא הסגולה הגדולה ביותר והכלי הנפלא ביותר שימים אלו אכן יהיו מקור להמשכת האמת והיטהרות מקליפת יון וחכמות החיצוניות השקריות לכל השנה כולה.

אמת על ידי אמונה

כולנו יודעים ש'אמונת חכמים' היא היסוד והעיקר בהתקרבות לצדיק, 'לקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה דבר קטון ודבר גדול ולבלי לנטות מדבריו ימין ושמאל' (לקוטי מוהר"ן קנג), רק הצדיק קובע לנו מהו האמת, וההשתעבדות אל האמת פירושה להתבטל באמונת חכמים מוחלטת, שהיא התנאי והיסוד שנוכל ללכת בדרך אמת. אך לאמונת חכמים עצמה אי אפשר לבוא כי אם על ידי אמת (שם ח"א ז') וכפי שרבי נתן מבאר (לקוטי הלכות פסח ז'-ג): "שעיקר האמונה היא על ידי אמת, כי באמת עיקר האמונה הוא במה שאין השכל מבין, ואם כן מאחר שאינו מבין הדבר איך יבוא לאמונה, ועל כן עיקר האמונה הוא על ידי אמת, כי ראוי להבר דעת מי שיש לו מח בקדקדו ורוצה בתקון נפשו והצלחתו האמתית להסתכל על האמת היטב בעין האמת בלי נצחון וקנטור, וצריך כל אחד שרוצה לחוס על עצמו ועל נפש בניו ובנותיו ועל כל הדורות העתידין לצאת ממנו עד סוף כל הדורות לבל יטעה את עצמו חס ושלו, וכשהאדם רוצה לזכות לאמונה שלמה בהשם יתברך ובצדיקי האמת ובאנשים כשרים באמת, צריך לו להסתכל על האמת לאמתו ולא יטעה את עצמו כלל רק יסתכל על האמת באמת ואז בוודאי יזכה לאמונה שלימה, כי אף על פי שלא יזכה להבין הדבר היטב בדעתו, אף על פי כן אם יסתכל על האמת לאמתו יזכה להבין בדעתו שראוי לו להאמין".

את האמת הפשוטה הזאת צריכים אנו להמשיך בימי החנוכה הקדושים הללו, להתדבק לצדיק האמת ולקבל את האמת באמת מפיו ולהשתעבד אל האמת הזאת כמו שגילה אותה בתמימות ובפשיטות.

כבימים ההם כך בזמן הזה, מתחדשים נסים ונפלאות לקבלת אור האמת, שגם אנו נזכה לילך בדרך האמת באמת לאמתו.

על פי סברות כרסיות ואנושיות, צרות הן זו לזו, שתי הפכים המה, כי על כן האמת בעולם נעלם וחשוך, ומה שנחשב בעיני התורה לחושך נחשב בעיניהם לאור וכן להיפך, אפשר שיעמוד אדם בשערי תקוותו הנפלאה על פי אמיתת התורה, ואילו בלבו האנושי המרוחק מן האמת יחוש אז הרגשה של סלידה וניכור, אור האמת נחשך אצלו עד שהוא כמעט מבקש להפטר מכך. אפשר שיעמוד מול מצווה שהיא תקוות חייו ולא יחוש בה כלום עד שכבר ירצה מצד הרגשתו הבהמית להפטר הימנה.

זהו החושך של יון, שמגביר בנו את התאוה לשפוט על כל דבר לפי החכמה החיצונית והאנושית הנטועה בלבנו, וכך גם כלפי קדושת חנוכה עצמה, בהסתכלות של חכמה יוונית הרי שכשעולה הרגשה רעה בלב מול קדושת חנוכה שוב אין טעם להתבונן ביתר עומק, אלא תיכף ומיד ניתן ה'פסק' שאין לי חפץ בדבר זה, וכך נופלים בפח יקוש חלילה, לעומת זאת בהסתכלות של בינה אמיתית יודעים ומבינים כי עתה מקיימים מצווה שמקשרת בינינו לבין הבורא ית' והיא היא אוצר נצחי והצלת חיינו, בין אם נרגיש ובין אם לאו.

'אמיתו' של דבר

ימי החנוכה הקדושים נועדו להמשיך את אור האמת בעולם, להמשיך כח שנוכל להשתעבד אל האמת, להפטר מכל אותם חכמות חיצוניות ולדעת שהאמת נשאר? אמת אף כאשר הגוף אינו מרגיש זאת, כל עבודתנו בימים אלו היא להמשיך את אור האמת והאמונה. וכדבריו הבהירים של רבי נתן (ליקוטי הלכות ברכת השחר ה"ג): "על ידי נר חנוכה ממשיכין אור האמת בעולם, שלא להחליף שם ה' ח"ו, בשם אלוקים אחרים, שהם הכפירות והחקירות של הפילוסופים שזהו בחינת מלכות יון הרשעה, שהם חכמת יון שאז היה עיקר חכמות חיצוניות ואפיקורסות אצלם, וזהו בחינת הדלקת נר חנוכה שנתן לנו השם יתברך מצווה הקדושה הזאת לחיותנו כהיום הזה בעומק הגלות המר הזה שמתגבר השקר ביותר והאמת תהיה נעדרת, על כן נתן לנו מצווה הקדושה הזאת של חנוכה שעל ידי יש לנו כח להמשיך אור האמת בכל שנה ושנה".

כך, שלא יתכן שבימי חנוכה עצמם ובעבודת ימים קדושים אלו לא תהיה דעתנו נתונה להתקשר ולהתדבק אל האמת עם אמת, כי אמת אין קונים אלא ע"י אמת, ואמת פירושו שכך היא המציאות האמיתית גם אם אינני מרגיש זאת כעת, אסור לנו להיות אז כאלו שאין חפצים בתבונה, אלא להיפך, להכלל ב'בני בינה' היודעים

לא יתכן
שבימי
חנוכה עצמם
ובעבודת
ימים קדושים
אלו לא תהיה
דעתנו נתונה
להתקשר
ולהתדבק אל
האמת עם
אמת, כי אמת
אין קונים
אלא ע"י
אמת, ואמת
פירושו שכך
היא המציאות
האמיתית
גם אם אינני
מרגיש זאת
כעת...

ה' אוהב אותי. והעיקר מכל זה - כמה שאתקרב יותר לרבה', הוא יביא אותי לדברים הגדולים ביותר, בד בבד עם שמחה מהדברים הקטנים ביותר.

'התחזקות' אינה ניחוס אבלים... תשובת הר"ד א.מ. הי"ו בית שמש

הנה מדרך העולם, אנשים שהיו בצרה ויצאו ממנה בחסדי ה', הם שמחים ומאושרים בזה הרבה יותר מאנשים שלא היו בצרה זו, אף שלכאורה היה מן הראוי, שמי שלא היה כלל בצרה, היה צריך לשמוח בזה עוד יותר.

בארבעה שצריכים להודות ולומר ברכת הגומל, יורדי הים, הולכי מדברות, מי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים. האם חולה שנתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא, שאומרים את ברכת הגומל בכונה בהתרגשות ובהודיה אמיתית לה', האם הם חושבים על כך שהם לא היו אמורים בכלל להיות במצב הזה?...

חשוב מאוד שנדע: ההתחזקות זה בכלל לא איזה סוג של 'ניחוס אבלים', שהאדם לא יכול לעשות כלום ולא אמור לעשות כלום, רק אומרים לו לך תתחזק.

אפשר לקרוא להתחזקות 'עבודת ההתחזקות' ולא רק 'עצת ההתחזקות'.

אם נתבונן היטב נבחין שבכל תורות ההתחזקות של רבינו, רבינו נכנס תיכף ומיד לפסים מעשיים. רבינו נותן לכל אחד הוראות מה עליו לעשות באותו הרגע. דברים שבכלל לא קל לעשות אותם באותם זמני ירידה, ולולא הצדיק שיועץ ומצווה לעשות זאת, וגם נותן את הכח לזה, לא היה שייך בכלל לעשות אותם בזמנים קשים כאלו. אך דברים אלו באמת משנים את מצבו של האדם באותו רגע, מיד הוא נהיה אדם אחר לגמרי, לא מה שהיה, אלא כחולה שנתרפא ממש.

נעייין נא בתורה ע"ח ליקו"מ תניינא, שם גם רבינו זועק את הזעקה העמוקה והנצחית שלו, שמהדהדת בכל הדורות עד היום הזה: "אין שום ייאוש בעולם כלל", ונראה את לשונו שם: 'ואפילו מי שהוא חס ושלום במדרגה התחתונה לגמרי, חס ושלום, רחמנא לצלן, אפילו אם מונח בשאלו תחתיות רחמנא לצלן, אף על פי כן אל יתייאש עצמו, ויקיים: 1) "מבטן שאול שוועתי", 2) ויחזיק עצמו במה שיוכל, כי גם הוא וכו'. יש פה שתי הוראות מיידיות ומעשיות ממש. האחד הוא להגיד משהו (לפחות) כמו 'אוי, ריבוננו של עולם, תציל אותי'. והשני הוא שמרגע זה והלאה להחזיק עצמו שלא ליפול עוד יותר, כי לפניות ולירידות אין גבול ר"ל.

בתורה מ"ח ליקו"מ תניינא, לאחר כל מה שמתואר שם 'שנדמה לו שמרחיקין אותו מלמעלה' - 'הוא רואה עצמו שהוא מלא עביות וגשמיות' - 'עדיין הוא רחוק מאד ולא התחיל כלל לכנסו בשערי הקדושה', ולאחר שמבאר שכל הנ"ל עבר על כל הצדיקים וכו', המסקנות המעשיות הם: 'חזק ואמץ מאד, ואחוז עצמך בכל הכוחות לישראל קיים בעבודתך' - [להתגבר בכל זאת באיזה משהו קטן. ובשביל זה חשוב שתדע] 'שאישי כזה שהוא מגושם כל כך, כל תנועה ותנועה שהוא מנתק עצמו מעט מעט מן גשמיותו ופונה לה' יתברך היא גדולה ויקרה מאד מאד, ואפילו נקודה קטנה מאד שהוא נעתק מגשמיותו אליו יתברך, הוא רץ בזה כמה וכמה אלפים פרסאות בעולמות עליונים' - 'ויחזק עצמו בשמחה תמיד, כי עצבות מזיק מאד מאד'. - 'צריך להיות עקשן גדול בעבודת ה', לבלי להניח את מקומו, דהיינו מעט מקצת עבודתו שהתחיל אף אם יעבור עליו מה'. - 'עליו לעשות את שלו, לעשות מה שיוכל בעבודת ה' ואל יניח עצמו לפול לגמרי חס ושלום'. יש פה הרבה הוראות לעתיד ולא רק התחזקות על העבר.

ועל כולנה בתורת "אזמרה לאלקי בעודי", שם יש תפקיד גדול וחשוב שמיועד עבור - 'מי שרואה שאין בו שום טוב והוא מלא חטאים' - שהעצה לזה, הוא דבר מעשי מאד, 'לחפש ולמצוא בעצמו איזה מעט טוב, כי איך אפשר שלא עשה מימיו איזה מצווה או דבר טוב וכו' וכו' - וישמח את נפשו במעט הטוב שמוצא בעצמו'.

ולא נשאר להולך בדרכי ההתחזקות באמת אלא "ליזהר להיות בשמחה תמיד ולהרחיק העצבות מאד מאד", להתפלל ולומר ולהודות לה' על רוב חסדיו, ובעזרת ה', לזכות לחיי עולם בקדושת רבינו.

כיצד אפשר לשמוח באמת ובתמים בעצת ההתחזקות, בשעה שיודעים שלכתחילה לא היינו אמורים להיות במצב הזה, וכביכול זה רק 'עצות שלאחר מעשה'?

היסוד של ההתחזקות תשובת הר"ד ה.ב.ש. הי"ו בני ברק

יש בכל זה עומק מעל עומק, אבל הכלל, שהאדם מתקן בכל מקום שהוא נמצא - בגשמיות וברוחניות. רבינו אמר באופן מפורש ש"השם יתברך גומר (את כוונתו) תמיד". ואף מובא בספר המידות "יש עניין שדוחפים אדם מלמעלה".

ר' יצחק ברייטר הי"ד, בקונטרס חלוקי הנחל, מרחיב בעניין הזה, וכותב שם שהאדם צריך לדעת שכל מה שעובר עליו בין בגשמיות ובין ברוחניות, הכל הוא בגזירת השם יתברך, שכשאדם עדיין לא רואי, מבלבלים אותו מן השמיים ולא נותנים לו לעשות את הדבר שבקדושה שרצה לעשות.

והמטרה בכל זה, הוא כדי להודיע לאדם כמה הוא רחוק ובאיזה מדרגה פחותה הוא נמצא, כי הקב"ה יודע ברחמיו שאי אפשר לקרב אותו רק בדרך זו. ומסיים שם ר' יצחק ברייטר שעל היסוד הזה סובבים והולכים כל מיני ההתחזקות וכל התורות בליקוטי מוהר"ן.

הידיעה והבחירה תשובת הר"ד י. ברוין הי"ו ירושלים

אצל העולם כאשר נתקלים בשאלת הידיעה והבחירה, הרי שכל אחד יענה תירוץ, שיתן מקום לשניהם, (השאלה רק כמה אחוזים לכל אחד), כאשר אצל הולמים יתנו יותר אחוזים לבחירה [והעוסקים באגדה שבהן קצת יותר לידיעה], ואצל החסידים יתנו יותר אחוזים לידיעה, [כמה? תלוי באיזה חסידות מדובר], הצד השווה שבהן שייסו במקצת את האחד מפני חברו.

כשמגיעים בדברי רבינו לנושא זה (לדוגמא: תורה כ"א, ס"ד), רבינו לא נכנס לתרץ = להסיט, ולו במקצת - רבינו נותן לנו לחיות עם שניהם ע"י האמונה. 100% ידיעה ו- 100% בחירה. את התירוץ רק הוא יודע ואנחנו נזכה לזה "וענתה בי צדקתי ביום מחר", מחד אנחנו מאמינים שהכל תלוי בנו עד הסוף. והבחירה היא כפשוטו אם רוצה עושה ואם לאו, ומאידך אנחנו מאמינים ששום דבר לא תלוי בנו והכל ה' מנהיג ועושה "שענער און שענער" -] יפה יותר].

הדעת, החכמה, והמלאכה, איך לתמרן עם שניהם יחד מקבלים ע"י השקידה בספריו הקדושים, והשימוש אצל אנשיו. ועל קצה המזל: בכלליות, היום מחולק לשנים, שעה לב נשבר על כל מה שעובר, ושאר כל היום יהיה רק בשמחה. גם שאר כל היום, השמחה, מלווה ברצונות וכיסופים, שז גורם כל הזמן לנסות להגיע לדרגה הגבוהה ביותר, וכן גם ההתבודדות מתחילה עם הודאה ושמחה.

האמונה שאני יכול לקלקל, היא הכלי להאמין שאני יכול לתקן, וכמובן, בכח של מי שבאמת יודע איך.

הכיסופים לרום המעלה - הם הכלי להתחזק עם הדבר הכי קטן, וכן התחזקות והשמחה עם הנקודות הקטנות ביותר - הם גורמות לכסוף להגיע למדרגות הגבוהות.

[ובלשון התורה הזמנית: דווקא הבושה והיראה היא מה שגורמת לשמחה, ורק ע"י שניהם יחד הירידה תהפוך לעליה].

שילוב זה הוא הניגון המתנגן בלב כל ברסלב'ר חסיד, היא הגורמת לו להיות שפל בעיני עצמו עד עפר - לחוש בן בית בכל מילה שבליקוטי תפילות. והיא היא הגורמת לו להיות עליו ושמח - להתחבר לכל מילה בליקוטי הלכות ולהרגיש כתובת לכל מכתב בעלים לתורפה.

אחד שחי כך מבין שמחד, אמת הוא שדווקא בגלל שנפלתי אני כ"כ חשוב, ומאידך אסור לי להיראות איך שאני נראה, וגם אמת הוא שאפ' שאני רחוק

מהי בעצם העצה של 'אזמרה'? האם אדם שתמיד 'מסתכל על חצי הכוס המלאה', הולך בדרך של אזמרה?!

החל מהחודש, ניתן יהיה לענות תשובות גם על ידי הקלטת התשובה בטלפון המערכת 025396363

**השאלה
לחודש
הבא**

פרק ב'

'היום' אם בקולו תשמעו

הקדושות של מוהרנ"ת ז"ל (הל' שלוחין הל' ג') וז"ל "וראוי להאדם הבר דעת שיהיה מרוצה שאפילו אם לא יפעל בכל טרחו ויגיעתו שמתייגע בעבודת ה' ואינו עולה בידו בשלימות, רק שע"ז יזכה להנצל פעם אחת בכל ימי חייו מפגם אחד, מעבירה אחת, או מהרהור ותאוה אחת וכיוצא וכו' " (עיי"ש)

3. הרי אם נדע שכל המאמצים שאנו מתמאצים למען חינוכו של הילד באמת נושאים פירות כאן ועכשיו, והילד משתפר והולך, בצעדים קטנים ועל אף שבין לבין ישנם ג"כ הרבה ירדות, הרי אם נמשיך ונעזור לילד, לבסוף אחרי "ימים ושנים" (כפשוטו ממש) הוא יעזוב את כל השטויות וההבלים ויתגבר על ניסיונותיו, ינטוש את דרכו הרעה, ויחזור למוטב, ויכנס לשערי הקדושה, לא יהיה לנו שום ספק בעניין, ואף חלישות הדעת, כי פשוט נדע שאנו כל הזמן מצליחים ומתקדמים.

כי כל הקושי, וכל חלישות הדעת, וכל השאלה הגדולה "מה יהיה בסוף" מגיעים רק מאי הידיעה ומאי סבלנות והמתנה. ואכן, נקודה זו היא כל עבודת האדם בזה העולם - אי הידיעה. כידוע הרבה מרביז"ל וממוהרנ"ת, וידועה תפילתו של מוהרנ"ת המובאת בכוכבי אור (חלק א' אות י"ד) שהתפלל בזה"ל: רבונו של עולם הלא קודם שנעשים איש כשר באמת מוכרח הדבר להתממה הרבה וכו' ע"ש. וכשנתבונן ונדייק במילים אותם כתב נוכל להוציא לעצמנו שני נקודות: א. מוכרח הדבר, היינו שאין דרך אחרת לבד מזו. ב. שצריך להתממה הרבה. ג. לאיזו כמות של זמן מכוון מוהרנ"ת כשהוא אומר 'הרבה', אלא כל אחד לפי בחינתו ועניינו כפי שחייבה חכמתו יתברך. ומצדינו ההורים אין אנו רשאים לדרוש שכל דבר יסתדר 'מיד' באופן מייד (וכן לכסוף ולצפות שזה יקרה). שהרי זוהי הדרך הישרה והמוכרת ללכת בכל דבר ללא דחיקת השעה ועם הרבה הרבה המתן עד שיבוא לשלמות.

העיקר הוא רצון ה' ברגע זה. לחשוב כיצד להתנהג עם הילד כעת, בלי שום חשבונות האם זה באמת יועיל בסוף (כמובן שצריך לפעול עם שכל וישוב הדעת, ולנקוט בפעולות שיש סיכויים שיעזרו לילד להשתפר לבסוף).

נזכור את העצה הקדושה והאמיתית של רביז"ל "היום אם בקולו תשמעו" (ליקו"מ תו' רע"ב) ודברי מוהרנ"ת "לרגעים" תבחנו. ונמשיך לעסוק בחינוך בנינו היקרים בתמימות ובפשיטות ללא שום כניסת אפילו סדק קל של ייאוש.

כמו בכל רובדי עבודת ה', כך גם בחינוך הבנים, ישנם עליות ומורדות. ואתם כלים שמלויים אותנו בעבודת ה' האישית, אמורים ללוות אותנו בחינוך הבנים ג"כ.

כשהורים רואים שהילד מתמודד עם קושי מסוים, והם מנסים לעזור ולקדם אותו בדרך מסוימת, אך שום דבר לא זז, השינוי לא נראה באופק, במקרה הטוב, ובמקרה הפחות טוב - הילד מידרדר יותר, הצער גובר, והם מחליטים לשנות כיוון, בתקווה ודרך זו תזרז את העניינים, אך - לא, גם כיוון זה לא הצליח לשפר את הילד.

הם עומדים על סף ייאוש, ואינם יודעים מה לעשות, אבל לא, הם לא מתייאשים, כי הרי הם ברלסבר'ס ושגת רבינו "אהה, אל תתיאשו" "גיוואלד זייט אייך נישט מייאש" מהדהדת באוזנם, ולא נותנת להם להרים ידיים.

ברוב ייאושם כי מר, הם מחפשים כל דרך אפשרית לעזור לילד, והם הולכים להתייעץ עם יועץ תורני חינוכי, כאשר הוא מציע להם לנסות בדרך כלשהי. ההורים מיישמים ומשתדלים לפעול לפי ההנחייה שקיבלו, ומתחילים לראות שיפורים קטנטנים והתקדמות מזערית, ושוב נסיגה, עוד שיפור קטן, ושוב נסיגה, עליות וירידות. וכך לאחר מספר פגישות הם שולפים את השאלה הנובעת מעמקי הייאוש שבלב:

מה יהיה הסוף איתו? האם הוא יחזור פעם למוטב? מתי? כמה זמן זה יקח?

הבה נעצור כאן ונתבונן בשאלה כואבת זו.

1. לאיזו תשובה מצפים ההורים מהיועץ האמור, והלא אף אם הוא צדיק ויר"ש בעל השגה עד כדי רוח הקודש, והוא יאמר להם שהוא יודע בבירור עפ"י רוח הקודש, שהילד ח"ו אף פעם לא יחזור למוטב. עד יומו האחרון ועד בכלל. האם תפקידם של ההורים כמחנכים נשלל במצב כזה. האם ביכולתם להפקיר את בנם, וכבר לא משנה מה הוא עושה. כי הרי בין כה וכה הוא לא יחזור למוטב? הרי ודאי שלא! כי בהדי כבשי דרחמנא למה לך. עבודת ה' היא בתמימות ופשיטות, בלי שום חשבונות, וה' לא מסתכל על התוצאות אלא בעיקר על המאמץ והיגיעה. ולפום צערא אגרא. לכן ברור שצריכים להמשיך ולנסות בכל דרך אפשרית לחנכו ולנווטו אל דרך המלך.

2. וודאי שכן, אם נדע שלבסוף, אפ"ל רגע לפני פטירתו, הוא יהרהר בתשובה, ויחזור למוטב, כי מלבד מה שהעיקר הוא המאמץ, הרי הוא שווה בשביל רגע אחד. וידועים דברותיו

האם תפקידם של ההורים כמחנכים נשלל במצב כזה. האם ביכולתם להפקיר את בנם, וכבר לא משנה מה הוא עושה. כי הרי בין כה וכה הוא לא יחזור למוטב...

לקט אמרים ומעשיות נפלאים מאוצר שיחותיו וסיפוריו של החסיד הישיש ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל

(בתרגום משפת האידיש)

נושא: לילות הזהב

"ואשלם ניחומים לו ולאבליו"

יום (על שיחות הר"ן מ"ז) - ולא להשאיר מיום אחד לחבירו; ... שהלואי יהיה לי היום את הישוב הדעת שאני צריך היום - וכי אתה רוצה שאחטוף מחר בשביל היום? ...

ועל כך אומר רבינו בתורה ל' חלק שני - "מה שהעולם רחוקים מהשם יתברך ואינם מתקרבים אליו יתברך, הוא רק מחמת שאין להם ישוב הדעת! ואינם מיישבין עצמן. והעיקר - להשתדל ליישב עצמו היטב, מה התכלית מכל התאוות ומכל עניני העולם הזה, הן תאוות הנכנסות לגוף, הן תאוות שחוץ לגוף, כגון כבוד, ואז בודאי ישוב אל ה'!".

ולהתבודדות קרא רבינו: 'ישוב הדעת'!

ויש גם מאמר מרבינו (על שיחות הר"ן רכ"ח), שכאשר אין עוסקים בהתבודדות נקראים - 'פלייטעס', 'פלייטעס היינו מבולבלים...'

היוצא מדברינו שיש כאן דרך של תמימות ופשיטות; 'חצות' ולהשיח את הלב לפני השי"ת. וכל זה מרבי כזה גדול שמאיר בכל העולמות, אבל דרכו היא דרך של תמימות ופשיטות...

כי אין זה רצון רבינו שישחיל על המופתים ממנו, רצונו הוא רק שיקיימו עצותיו הקדושים! והיו [אנ"ש] אומרים שעיקר העצה היא: 'על פי שנים עדים' - להיות נזהר בקימת 'חצות לילה' וב'התבודדות' - אלו הם השני עדים, ואז 'יקום דבר' - יהיה לו קיום, כאשר יאחז באלו שני העדים.

אבל במופתים - אין רבינו חפץ! כי עיקר התגלות הצדיק אצלנו הוא רק על ידי - 'עצותיו הקדושים'. [עיין שיחות הר"ן ס' רמ"ט: זל"ש - 'ועיקר החידושים והמופתים הנוראים שראינו ממנו זכרונו לברכה הוא רק בענין התקרבות ישראל לאביהם שבשמים! שתיכף כשנכנס אחד אצלו ורצה להתקרב להשם יתברך, תיכף נהפך מיד לאיש אחר ממש. ועצם היראה וההתעוררות וההתלהבות וההרהורי תשובה באמת לאמיתו שהכניס בכל אחד ואחד שזכה לעמוד לפניו, אי אפשר לבאר ולספר אילו כל הימים דיו וכו'. כי לא נראה כזאת ולא נשמע בעולם שיעורר להשם יתברך כל כך בהתעוררות כזה לכל אדם שבעולם מגדול ועד קטן, עכ"ל].

וצריכים אנו רק למלאות רצונו הקדוש - את אשר חפץ; ורצונו רבינו הוא 'פשיטות ותמימות' - ועל זה רבי נתן התאנח קודם הסתלקותו - "אם הוא יצא ידי התמימות של רבינו!"

חברים מקשיבים לקולך השמיעיני

ובעזרת השם יתברך - שוכבים לישון קצת יותר מוקדם, וקמים בעת רצון - וכי יכולים לצייר לעצמנו בעולם גודל המעלה של קימת חצות?!

ויש לשון - שכולם יודעים ממנו - כך כתוב בזוהר הקדוש (פר' לך צב. ובעוד הרבה מקומות). שהשם יתברך אז נכנס ב'גן עדן' ומשתעשע עם הצדיקים; ואז חפצים הצדיקים לשמוע תורה מאיתנו; "חברים מקשיבים לקולך השמיעיני" - הם מתחננים: 'הרי אנו נמצאים כאן' ...

- הצדיקים שבגן עדן - מי הם? התנאים והאמוראים, האבות - וכל הקדושים!

רבינו הקדוש אמר (ליקוטי מוהר"ן תנינא, סז) כי מאד צריך לזהר לקום בחצות, להיות מתאבל על חורבן ביהמ"ק. כי אולי בגלגול הראשון, היה הוא הגורם שיחרב הביהמ"ק. ואפי' אם לאו, אולי הוא מעכב עתה בנין בית המקדש, ונחשב ג"כ כאילו הוא גרם להחריבו, והש"י הבטיח לכל המתאבל על ציון, לשום לאבילי ציון פאר תחת אפר (ישע'ל סא). 'פאר' הם המוחין - ו'אפר' הוא אש; 'פאר' הוא המאורי אור - ו'אפר' הוא מאורי אש.

מי הם האבלי ציון? מי הם אבלי ציון? הרי כתוב "ואשלם ניחומים לו ולאבליו" (ישע'ל נז, יח). - מי הם האבלי ציון? מי הם? ...

הם אותם יהודים שקמים בחצות הלילה ומקיימים 'שפכי כמים לבך' וזוכרים שאין לנו את הבית המקדש.

רבינו אומר בתורה ז' חלק שני (את"ג), כי יהודים הם כל כך קדושים, כל כך עדינים שאינם יכולים כלל לישא את המשא של עוון אפילו יום אחד... [וזל"ש: "כי מי שידוע קדושת ישראל מאין הם לקוחים, וידוע רוחניות ודקות של ישראל - הוא יודע, שישאל הם רחוקים לגמרי מעוון; ואין עוון שייך להם כלל כלל לא! - לפי גודל קדושתם משרשם וגודל דקותם ורוחניותם! ועל כן כל היסורים שבעולם אינם נחשבים למשאוי כנגד המשאוי הכבד של עוונות, חס ושולם, רחמנא לצלן"].

וכי מי מנקה ומטהר אותנו מזה?

הנה כאשר בית המקדש היה קיים היו התמידים מנקים אותנו מהעוונות - אבל אין לנו אותם היום?! ... על כן צריכין 'תמימות ופשיטות',

לקום בלילה...

ובפרט שהנה באים עתה ומתחילים כבר הלילות (של החורף) הקדושים!

אמנם יש אחרים שאומרים, כי מדברים הרבה מידי מעניין 'חצות'...

אבל הרי בזוהר הקדוש (שלה קס"ח) כתוב - "כי גוף שאינו מרגיש, צריכים לדפוק עליו!" - גוף שלא נכנס בו 'נהורא דנשמתא', צריכים לדפוק על אותו גוף - כדי שיכנס בתוכו! [וזל"ש: "אָעָא דְלָא סְלִיק נְהוּרְיָה, יְבָטְשׁוּן בֵּיהּ וְאִנְהִיר. גּוּפָא דְלָא סְלִיקָא בֵּיהּ נְהוּרָא דְנִשְׁמָתָא, יְבָטְשׁוּן בֵּיהּ, וְיִסְלַק נְהִירוֹ דְנִשְׁמָתָא, וְיִתְאַחֲדוּן דָּא בְדָא לְאִנְהָרָא"].

מהו זה ה'נהורא דנשמתא'?

... שהנשמה מדברת אלי: 'חטוף לעצמך איזה 'עת רצון' ובאותו עת - 'תבכה ותשפוך לבך לפני השם יתברך' - זה מה שישאר לך; האברים שלך אינם יכולים להיטהר רק על ידי שתשיח ותפרש את הכל בדיבורים.

רבינו הרי הורה (על חיי מוהר"ן תמ"ב) לדבר אל האברים - לכל אבר ואבר - שישנתה... ועל ידי כך הוא באמת ישתנה!

על פי שנים עדים

רבינו הקדוש הרי מזהיר מאד על קימת חצות!

ואנו שידועים את האזהרה הנוראה מרבינו הקדוש ליישב את הדעת בכל

ואני אומר לכם מה שראיתי, אני גדלתי שם באומן, באתי שם בעת ילדותי (בבחרות) וכל השנים גדלתי שם, "כל ימי גדלתי בין החכמים ובין העובדים"...! כל ימי! - כולם חזרו לישון אחרי חצות, אדרבא, עיקר שינת הקבע הייתה אחר חצות!

הצנע לכת

כמה שזה יותר עם 'הצנע לכת' (יש לו יותר שלימות)

"מה ה' דורש ממך, כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלקיך" (מיכה ו' ח'), הקב"ה רוצה רק שאני יהיה עם 'הצנע לכת'! ידוע הפירוש (על עשר קדושות, מערכת ז' - ר"צ מראולא אות כ.); "זוכר כל הנשכחות" - הקב"ה זוכר את הכל. מה שנשכח פה - הוא זוכר שם למעלה! מה ששוכחים פה, זה חבוי - זוכרים שם למעלה! אבל דבר שאני זוכר פה, שוכחים שם למעלה!!

כמה שאפשר להשתדל שזה יהיה יותר באופן - שאני לא יהיה בולט ושונה מכולם, אלא שווה עם כולם, (אז יש לזה יותר שלימות)!

אפשר הרי להסתכל על כזה רבי אברהם ב"ר נחמן, הוא היה שווה כמו כולם! בהיותו אברך, בימי חורפו, הוא היה הולך שם ליער משך כל השבוע, אבל כל כך בהצנע!

[מה שאמר רבינו] 'איש כשר' הוא 'ענין אחר לגמרי', וכי הכוונה שאפשר לראות זאת על פניו?! הפוך, ה'איש כשר' מכוסה כל כך! הוא מחביא את עצמו כל כך, עם כל מיני חכמות, עם כל מיני התחכמויות, הוא רוצה להתחבאות כדי שלא יכירו בו שהוא שונה מכולם! רבי אברהם ב"ר נחמן היה מתהלך עם חיוך. מי היה יודע שהוא צדיק שכזה?! למה? כי זוהי הדרך! הדרך היא שאני - בפועל ממש אני נראה כמו השני, ובפנימיות אני חושב על משהו אחר לגמרי!

כך אמרה השונמית לאלישע; "בתוך עמי אנכי יושבת" (מלכים ב' ד' ג'), אני רוצה להיות בשווה עם כולם, אני לא רוצה להיות יוצאת-דופן! "היש לדבר לך אל המלך"? לא! - 'בתוך עמי אנכי יושבת'! אדם צריך, כמה שהוא רק יכול, לראות שלא יהיה יוצא-דופן!

הוא מה שהוא, אך כלפי חוץ הוא שווה עם כולם! אני לא שונה מכולם...

קורה אמנם לפעמים - שתולים על האדם 'חבילה', איזה 'פעקל', תולים על ראשו איזה פירסום! אבל האדם מצדו, כמה שהוא רק יכול, הוא צריך לראות לבקש הרבה מהשם יתברך בהתבודדות; "אם אני עושה איזה משהו, שידע מזה רק השם יתברך"!

כמה שאני יכול...

גם אם יש לפעמים איזה חבר, שמדברים יחד מיהדות, אפילו שני חברים הללו, לא צריך האחר לדעת את עצם העבודה, אפילו שני חברים! חברים צריכים רק בשביל 'חיוק', מתחזקים ביחד להתעלות יותר אבל אם אני חוטף איזה נקודה טובה - אני לא צריך לספר את זה לשני! גם אם הוא חבר שלי, גם לחבר אני לא צריך לספר!

בכלל - אם יש שיעורים ביחד, יודעים אחד מהשני. אבל אם יש לי איזה דבר טוב (לעצמי) - - אני לא צריך לספר לשני!

זה נקרא 'בהצנע לכת', זוהי השלימות של יהודי, להיות רק עם אלקיך, 'הצנע לכת עם אלקיך', רק עם ה' תהיה! זהו זה!

השי"ת ירחם שנזכה לציית לכל דברי רבינו כראוי ותגן זכותו ז"ל עלינו ועל כל ישראל אמן ואמן!

ובעת שהשם יתברך משעשע עצמו עמהם, אז הם חפצים לשמוע מאיתנו דיבורים! וכי אנו יכולים לצייר לעצמינו איזה מין נחת רוח שזה עושה למעלה?!

ובאיזה סוג רצון עוסקים אז - האם במה שרצה רבינו הקדוש?!

אי אפשר כל כך להאריך - אלא שמישהו צריך לדבר על כך...

השי"ת יעזרנו באמת, שנזכה לשמוח 'שמחה בלב', על כך שאנו נקראים על שמו הקדוש ואין אנו מתביישים מהשם הקדוש הזה... זהו הכבוד שלנו לגמרי... רק שלא יהיה שם זה רק שם המושאל כמו שאומר רבינו בתורה כ"ב (אות י').

והעיקר נראה מענייניו של רבינו - לשמור, ולחזור שוב ולהחדיר בתוך הגוף, שהגוף ישמע שקימת חצות היא 'יסוד'! (על שיחות הר"ן ש"א) - ולעסוק בישוב הדעת בכל יום הוא 'יסוד'!

השינה...

והשינה היא הרי כך, השינה היא כפי מה שמתרגלים - כך היא. למשל, אחד מורגל לישון שלש שעות ועוד שלש שעות, (דהיינו); שלש שעות לפני חצות ושלש שעות אחרי חצות, כך הוא מורגל, אם לאחר מכן הוא ישנה סדרו וישן שש שעות הוא עדיין יהיה עייף! כי הגוף אינו מורגל לכך, כי כפי מה שמרגלים אותו כך הוא, תנסה פעם, אני יודע שאצלי זה כך, אם לפעמים קורה שאני יושן קצת יותר, גם אם אני יושן את אותו 'סכום' של שעות-שינה, אלא שאני חוזר לישון עוד פעם, אני לא ערני! רואים שאת הגוף אפשר להרגיל, כפי שמרגלים אותו כך הוא מתנהג! תרגילו את עצמכם, בלילה הראשון יהיה לכם קשה יותר, החצות יהיה קצת 'רדום', אבל לאחר מכן זה יילך חלק!

הצנע לכת

-- אך יש לזכור! --

מי צריך לדעת שאתה קם חצות? מי צריך לדעת מזה?!

דבר שנוגע לשולחן ערוך 'בנגלה', סעיף בשולחן ערוך, אני מחויב שתהיה לי על כך מסירת נפש, הרי קיבלנו תורה! אבל דבר שהוא קצת דבר 'נסתר', מין 'עבודה', מביא ה'בני יששכר' - כעליו להישמר, שלא יתודעו מך, כי הסטרא אחרא חוטפת את זה! הנקודה של 'חצות', אם הולכים לישון כשנגמר הסדר, וקמים, מי צריך לדעת שהוא קם חצות?!

מי צריך לדעת?! וכי צריכים לצלצל בפעמון?! לצלצל בפעמון ולהכריז "אני קם חצות"? כמה שהעבודה יותר נסתרת, כמה שזה יותר 'בהסתר', 'בהצנע לכת', זה יותר בשלימות! יש לזה (שלימות) כלפי מעלה, ובכלל יש לזה יותר חשיבות!

ולענין של 'לחזור לישון' אחר חצות כמעט כל אנ"ש חזרו לישון, כולם, רבי שמשון בארסקי זצ"ל, רבי געצי זצ"ל, כולם חזרו לישון אחר חצות!

(השואל; הצעירים ג"כ הלכו לישון?)

גם, גם! בוודאי, אלא מאי?! בוודאי - רבי ישראל כהן עליו השלום, יהודי 'עובד', כולם חזרו לישון אחרי חצות, כולם!

היינו ביחד עם רבי אברהם ב"ר נחמן בחדר אחד משך חורף שלם, ישנו יחד משך חורף שלם, היינו שם, כל הבחורים קמו, וכולם חזרו לישון אחרי חצות! למה?! כי אין את הכוחות של פעם, שהיו יכולים להיות ערים לילה שלם,

פרק י"

התחדשות ואמונה

עובדא ועובדא ובכל עצה ועצה, אבל עיקר העקשנות ביותר צריכין בתפלה ותחנונים. והעיקר בשיחות של ההתבודדות, כמבאר בדברינו כמה פעמים. וכמו שפרש רש"י הנ"ל על "נפתולי אלוקים נפתלתי", לשון עיקש ופתלתול, נתעקשתי והפצרתי פצירות ונפתולים הרבה למקום וכו'.

והבן הדברים היטב אם תרצה לחיות חיי עולם, כי אי אפשר לבאר הכל בכתב... עד היכן צריכין להתחזק בהתבודדות ושיחות בינו לבין קונו, אף על פי שתהיה בדרך עיקש ופתלתול כמה פעמים בלי טעם וריח". (ליקוטי הלכות, תפילין ה').

אמונה ובהירות מוחלטת

בקשה אמיתית תהיה רק כאשר יידע המבקש שעל ידי קבלת מבוקשו ישתנו חיי לבלי היכר, ועוד - שיכול, נמנע הבקשה, לספק את חפצו. אחרת, לא יחוש כל קשר לדיבוריו. אם האדם עצמו לא יאמין בחשיבות של דבריו, בתוצאה הגדולה שיכול לחולל - מה לו ולמעשיו?

בתפילה מוכרחים להתחדשות מתמדת, אין שום עצה אחרת כי אם להתחדש שוב ושוב, בהגדלת ובתוקף האמונה הקדושה בהש"ת ובכך שחפץ ומשתוקק לשמוע את בנו.

באמונה יש שני חלקים: יש את החלק שיהודי צריך להאמין בהש"ת שהוא כל יכול, "אמונה שלמה בה" יתברך שהוא בורא הכל ומנהיג מושל ומשגיח ובידו לשנות את הטבע כרצונו ולהשפיע כל טוב" (ליקו"ה נחלאות ד').

חלק נוסף יש, אותו חייבים בשביל תפילה של אמת - אמונה בכוח האדיר שנתנו בידיו, בשינויים האדירים שיכול לחולל בדיבורו עם הש"ת: "צריך שיהיה לו אמונה בעצמו להאמין באמונה שלמה שה' יתברך שומע ומאזין ומקשיב כל דבור ודבור של כל אחד מישראל אפילו מהגרוע שבגרועים, כי הוא יתברך שומע תפלת כל פה. ויש כוח בכל אחד מישראל לפעל בקשתו ברחמים אצלו יתברך אם יתפלל באמת אליו יתברך, כמו שכתוב, קרוב ה' לכל קוראיו וכו'. וכל זמן שאין לו אמונה בעצמו שיש גם לו כוח להמשיך השפע בתפלתו עדיין אין לו כלי לקבל השפע, כי אין לו מקום וכלי בלבו לקבל השפע" (שם).

בעת בה ניגש היהודי להתפלל לפני קונו, אם זה בשלושת התפילות הקבועות ואם זה בהתבודדות, עליו לדעת בראש ובראשונה שהש"ת שומע תפילה הוא ויושב ומאזין לתפילתו, תהיה אשר תהיה. כפשוטו ממש.

החפץ לעבור במפתן שער התפילה; הרוצה להיות במהותו איש-תפילה; המשתוקק לחיי חיבור וקירבה - מוכרח לשנן פעם אחר פעם: מעש"י רצויים הם. הש"ת שומע תפילה הוא, מצפה וממתין עד כלות לדיבורי, גם אם יהיו מגומגמים וחסרי-חיבור.

וכי לחינם התבטא רביה"ק: "...והוא משליך הכל ופונה עצמו רק לזה האיש שרוצה לדבר עמו ולפרש שיחתו לפניו לבקש מאתו שיעזרהו להתקרב אליו יתברך". (שיחות הרה"ח, אות ע').

אמור מעתה: הש"ת כאשר רואה את בנו מגיע לדבר עמו, משליך וזורק הכל. 'עוזב הכל' - לא נאמר, כי אם - 'משליך'. לאמור, מצפה וממתין הוא לרגע זה, ומשבא - כמה שמחה ועונג לו.

כל דבר בבריאה צריך חידוש. אמנם התפילה וההתבודדות זקוקה ומוכרחת למעיין התחדשות נובע ללא הפסקה, שישקה ויחיה. נבדלה התפילה וההתבודדות בכמות ההתחדשות שנזקקת משאר המצוות ולימוד התורה. אכן, כבר אמרו חז"ל - התפילה צריכה חיזוק. זקוקה לליטוש והתחדשות מתמדת. וכל-כך למה?

באמת אמרו: כגודל הקדושה, כך היקף טרחת היצר ותחבולותיו. אכן, פועל הוא במרץ. מסית ומשכנע, מחליש ומקרר. מעלה במתבודד ספיקות שטורדים ומערערים בתוכו יסודות; האם אכן דיבורי רצויים המה? האם הדבר מצדיק את הטרחה והמאמץ? ובכלל - אם שומע תפילה הוא, היכן הישועה ואיה הפורקן?

אף אנו נתחדש כנגדו, נדרוך חיצו מלחמה שנונים. נשנן את דברי הצדיק ונזכר באמת היציבה:

"וצריך להיות עקשן גדול בזה מאוד מאוד, שאף על פי שנדמה לו שדבריו אינם מועילים כלל, והוא רחוק מדבריו מאד. כי זה ימים ושנים שעוסק בזה ועדין לא פעל כלל. אף על פי כן צריך להיות עקשן גדול בזה כמו העקשן ממש שעושה הדבר בלי שום טעם, כן צריכין בעבודת ה'.

כמו שאמר רבנו ז"ל (בסימן נ"א בליקוטי תנינא) שצריכין להיות עקשן גדול בעבודת ה'. ובאמת צריכין עקשנות גדול מאד בכל עבודת ה', בכל

'בוודאי בלי ספק'

ואף כי אמנם הדברים אינם קלים ופשוטים ליישום. שכן כאשר יתבונן האדם, תתמה נפשו: להיכן נעלמו תפילתם של רבבות יהודים משך אלפיים שנות גלות? איה זעקתם של קדושי ישראל, יהודים של צורה שנרצחו על היותם מאמינים בו יתברך? דמעות, בקשות, תחנונים והתעקשויות של כל יהודי בדורנו - איה הם ולהיכן נעלמו?

וכאן מגיע החלק בו צריך היהודי להאמין באמונה שלימה שהשי"ת 'שומע ומאזין ומקשיב לכל דיבור ודיבור'. והדברים אינם מליצה כי אם האמת הפשוטה בה עלינו לדבוק.

דווקא מחמת שהתהיות והבלבולים מתגברים ופעמים מאיימים לשטוף את האדם - החפץ לחיות 'חיי עולם' להתחדש ללא הפסקה ולגדל את האמונה בתוכו; שום דיבור לא הולך לריק. הכל נצבר. כל מילה מגיעה הישר אל כיסא הכבוד, כל דמעה מחלחלת ונספגת. אין מציאות כלל שיהודי יבקש, ישיח ויתחנן ולא תהא הקשבה מוחלטת במרומים.

אמנם, איננו יודעים חשבונות שמיים מהם. לא כל דבר טוב הוא, לא כל בקשה ראויה היא ליישום, יודע יתברך את מה שטוב לאדם ופעמים, לטובת המבקש, יאלץ להמתין ולחכות, להתאכזב ולבכות. אולם אין שום ספק ובוודאי שכל דיבור תפילה, מהוסס כצווחה, מתקבל בזרועות פתוחות ומצפות.

ולא זו בלבד אלא שמשליך הוא יתברך את כל עיסוקיו. כאומר לכל העולם כולו: חדלו לכם. כעת עוסק אני עם בני, כעת שומע אני מכאובי נפשו, מאזין למעברים ותמורות. כלום יש לי עונג גדול מזה בכל העולם כולו?

אמור מעתה: מזה שנות דור שעם ישראל לא פוסק מהביט השמימה; מזה אלפי שנים שהשם יתברך והשכינה כולה לא פוסקים מלראות היהודי. קשר אמת ונצחי הוא. דווקא נאמנות בלתי פוסקת זו, שלא נראית לעין, היא הנותנת והמוסיפה לקשר האישי של היהודי עם בוראו. קשר של קיימא.

בתפילה
מוכרחים
להתחדשות
מתמדת, אין
שום עצה
אחרת כי אם
להתחדש שוב
ושוב, בהגדלת
ובתזוקף
האמונה
הקדושה
בהשי"ת
ובכך שחפץ
ומשתזקק
לשמוע את בנו

"ואף על פי שהוא קורא וצועק להשם יתברך זה זמן רב מאד, ועדין הוא רחוק מאוד מאוד, אף על פי כן אם יהיה חזק ואמיץ בתפלות ובקשות, בוודאי סוף כל סוף יענהו השם יתברך ויקרבו לעבודתו באמת, בוודאי בלי ספק, רק חזק ואמיץ" (ליקו"מ תניינא תורה ק"א).

ישאל השואל: מדוע צריך דווקא 'התבודדות', האם לא יכולים להסתפק בתפילה הקבועה, בבקשות שבתפילת השמו"ע?

יחי"ך המתבודד בליבו אל מול השאלה: שאלה זו מקורה מחוסר התבודדות. שכן ההתבודדות אינה שאילת צרכיו גרידא. היא דרך של בניית קשר וחיבור.

קשר אמיתי לא בונים מבקשות לחוד. קשר נבנה מעקביות, מהתמדה רבה ומצטברת. פעמים שה'התבודדות' מתחלת עת תמו לאדם הבקשות והדיבורים הראשוניים - אותם אכן יכול כל אדם לבקש בעיצומה של תפילה. שכן חיבור נוצר אף על ידי שתיקה, פעמים שדווקא החיפוש אחר דיבורים הם שמסייעים לקשר. התבודדות היא קשר, הרבה מעבר לבקשות והמילים הסדורות. (כמובן שהדרך לבטא ולייצר את הקשר היא רק על ידי הדיבור).

לא ניתן יהיה לבנות קשר אמיתי אם חיבורו יושגת על מצבי רוח והרגשה. חיבור של אמת מוכרח להיות עקבי, דבר יום ביומו. אכן, יום אחד הדיבורים ממלאים את ההתבודדות כולה וקירבה עזה מנת חלקו של היהודי, ובמשנהו - קיפאון ושממה.

ומה בכך?

כן זה דרכו של בניית קשר.

בעקבות הרועה

"רועה ישראל האמתי שכלול
מכל השבועה רועים"

נושא חדש!

זה לעמת זה עשה האלקים

לבקשת והפצרת רבים, ולכבוד ההליכה עם
תורה כ"ב בה מדבר רבינו על ה"רועים דסטרא
אחרא" אשר הם "גם כן מפורסמי הדור" -
נקדים את המאוחר, ונקדיש בס"ד את המאמרים
הבאים לביאור סוגיית ה"מפורסמים של שקר"
על כל פרטיה ודקדוקיה.

"למה לנו לדבר מאחרים?!"

בטרם ניכנס לביאור סוגיא זו, חובה עלינו להדגיש ולהזהיר: אנשי שלומנו האמיתיים נזהרו עד למאד לבלי לדבר על אף אחד בעולם, ולא אהבו כלל את הדיבורים, שאינם לצורך ולתועלת, נגד המפורסמים.

היו אומרים על ענין הדבורים שמדברים כנגד המפורסמים שפירסומם בשקר: הרי באותו עת שאני מדבר שליילי על הצד שסגננך, שמזה לא יצמח שום תועלת, הרי יכול אני לדבר מהצד החיובי, שהוא הטוב הנמצא בספרי רבנו ועצותיו הקדושות, שמזה בודאי תצמח טובה. כי היו מקפידים לבלי לדבר כלל וכלל מחסרונותיהם של אחרים, יהיה מי שיהיה.

(שיש"ק ד, קכט)

מוהרנ"ת עצמו לא דיבר מעולם, דיבורים בעלמא לא צורך, נגד המפורסמים, אף על אלו שהתנגדו אליו וחלקו עליו, וכמסופר:

על אף כל הרדיפות והבזיונות הנוראים מצד החולקים והמתנגדים עליו, בדברו את דבוריו הקדושים מעולם לא בזה מוהרנ"ת ולא זלזל במאן שהוא מהם, רק נצר את פיו מלדבר בגנותם ומלבוזותם.

(שיש"ק החדש, חלק ב, אות שנב)

וכשמע אחרים שמדברים, התבטא על כך בחריפות, וכמסופר:

בעת המחלקת הגדולה שמע מוהרנ"ת כי אחד מאנשי שלומנו לא יכל להתאפק ודבר איזה דבור של גנאי כפוגע בכבוד החולק. חרה הדבר למוהרנ"ת, ואמר לו: "דו וועסט זיך נישט דערהאלטן, אז דו קענסט זיך נישט איינהאלטן" - "אם אינך יכול להתאפק, הרי שלא תחזיק מעמד!". וכן הוה, שאחר כך נפל הלה מעבודת השם יתברך.

(שם, אות שנג)

וכך גם בדורות שלאחריו, נמנעו תמיד אנ"ש מלספר בגנותם של אחרים, ואף גערו באלו המדברים. וכמסופר לדוגמא:

כששמע פעם רבי חיים סטאלער ז"ל את בנו מדבר כנגד המפורסמים, אמר לו: "אתה עוד תשחיר מיסורים שיבואו עליך עבור זה" = "דו וועסט נאך פאר שווארצט ווערן איבער דעם". וכן היה לו, רחמנא לצלן, שסבל יסורים נוראים מכן, ה' ירחם.

(שיש"ק ג, תכה)

אפילו אותן 'שיחות' בודדות, אשר שחו רבינו ומוהרנ"ת על אודות החולקים, לא דיברו מהם אנ"ש, כאשר לא היה צורך בכך. ואלו מביניהם שכן דיברו באופן כזה, לא גרמו אלא התנגדות מיותרת...

וכפי ששח רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל על אודות אלו ה'שיחות':

לא דברו מהשיחות האלו, וזה היה חלק מהתמימות של חסידי ברסלב מרוסיה, שהיו יודעים 'שיחות' ולא דברו מזה. ובזמן רבנו הקדוש היה חשוב מאד רבנו הקדוש בפולין, כי הצדיקים המגיד מקוץ'ניץ והחזן הקדוש מלובלין נתנו הסכמה על הלקוטי מוהר"ן. אבל אחר כך נתקרו חסידים מפולין, והם דברו שיחות בגלוי, ועל ידי זה גרמו הרבה התנגדות בפולין.

(שיחות מרלו"י, בכת"י)

כך גם מוסר רבי גדליה קעניג זצ"ל בשם רבי אברהם שטערנהארץ זצ"ל:

שפעם אחת שאל את פי זקנו הגאון הקדוש הרב ז"ל מטשעהרין שיגיד לו חנות דעתו על איזה מפורסמים שהיו ידועים לרודפים את אנ"ש באשר שנקראים על שם רבנו הקדוש זיע"א, ושספר לו אם שמע בזה מאנ"ש הזקנים. אז ענה לו הרב ז"ל בזה הלשון: "מיר האבן ברוך השם פון וואס צו ריידין" [= יש לנו ב"ה ממה לדבר], ולא השיב לו על שאלתו לא דבר ולא חצי דבר. וכל כמה שרצה להוציא ממנו איזה דבור בנוגע לזה, לא הצליח, ותמיד ענה לו אותם הדבורים הנ"ל, לא יותר.

כאומר: כל הדבורים בנוגע לשאלתו לא ישאר מהם כלום, ואם פו מוטב לשתק. אבל מנוראות גדלות השגות ותורות אדמו"ר הקדוש זיע"א וכל אשר פעל ועשה לטובת העולם בזה שהכניס אמתת עצותיו הקדושים בלבות בני ישראל עם קדוש לקרבם תחת כנפי השכינה - מזה יש ויש לדבר תמיד, כי הם כל חיותנו ותקותנו לנצח, ובהם נהגה יומם ויללנה.

(שערי צדיק, חלק ג, מכתב עא)

וכן אנחנו, הרוצים להיות מקרבים באמת לדרך אדמו"ר הננמ"ח אור האורות זיע"א, צריכים להיות זהירים מאד בזה, ולהנזר לגמרי מדבורים פאלה בכלל, ולהשתמש באמרי פינו רק להלל ולשבח את בוראנו תמיד בדברי תורה ותפלה ודבורי יראת שמים שצריכים לדבר כל אחד עם חברו כמבאר כמה פעמים בדבריו ז"ל. כי רק דבורים של תורה וכו' הם היצלקתנו הנצחי שלמענה נוצרנו, וזולתם רק מזלקלים היצלקה הנצחית. ומה לנו ולקלקול, אחרי שבאנו לזה העולם על מנת לתקן ולא לקלקל חס ושלום.

(שם, חלק ד, מכתב קכא)

א. בודדים מביניהם, שככל הנראה הזכירו שיחות בנוגע לאישים מסוימים, תוך נקיבת שמותיהם, דבר שמיותר ואף בעייתי [מלבד בשעת צורך גמור], כדלהלן. וראה ב"טעם זקנים" קונטרס ל' עמוד 13 ואכמ"ל.

ראוי לבזותו ולהקל בכבודו, ואין עומדין בפניהם, ואין קורין אותו 'רבי', והטלית שפעליו כמדרגת של חמור.

(ספר המידות, בושא ב. ומקורו טהור בירושלמי)

הרי שישנם כאלה, שגם אם הם נחשבים - בהעמידנו אותם נגד אור האמת לאמתו - ל"מפורסמים של שקר" במידת-מה, הרי שהיחס אליהם אמור להיות שונה לגמרי...!

וכפי שאמר רבינו, לדוגמא, על המנהיגים שבימיו:

אלמלא לא היה בהם רק מה שמרחקים ממנהגי הקלי עולם, ההולכים ומנהיגים עצמם דיקא בדרך העפון, והולכים בדרך החקירות וחקמות ... ואם לא היו פועלים הצדיקים פי אם מה שמרחקין מהם, גם פן דים. כי כל מנהיג איך שהוא מתנהג בעבודתו, על כל פנים הוא רחוק מדרכיהם, וכן המקורבים אליהם. כי מאחר שמדקדקין לבלי להניח שער אחורי פאות הראש, ממילא אינם מגדלים בלורית שקורין 'ביי האר', וממילא הם רחוקין ממנהגי העפון ומפת הפילוסופים והמחקרים שמנהיגים עצמם בדרכים כאלו. וזהו דבר גדול מאד, כי דרכי החקירות והפילוסופיה הוא הרעה הגדולה שבכל הרעות ואין רע מזה, אשרי מי שרחוק מהם.

(חיי מוהר"ן, תכא)

ואם יש רבנים שנמצא בהם עוות, על כל פנים טוב מה שהם חזקים בדת ישראל, וגם העוות יתקן ברב הימים על ידי צדיקים ומנהיגים אמתיים.

(מכניע זדים, ה')

וגם אם ישנם תולעים רבים המכרסמים בכרם בית ה', הרי שהכרם כלליותו יקר ונפלא מאד...

וכמסופר בחיי מוהר"ן:

מענין הספור מברדיטשוב, שספרו לפננו כמה מיני מעשיות של כמה מיני בני אדם מעשירים ושאר אנשים ומפורסמים של עכשו וכו', ענה ואמר:

אם נצרך יחד כל אלו המעשיות של כמה מיני בני אדם הנמצאים בברדיטשוב, גם כל הצדיקים הללו, הינו המפורסמים הנ"ל, הכל אינו כלום. וכמו שיש אילן שגדל בפרדס או בשדה ושם גדלים כמה וכמה אילנות, וגם באילן אחד יש כמה שנויים, יש שנכמשו עליו באיזה ענף, ויש שנתקלקל הגרעין שנכנס תולעת שם, ויש באיזה ענף, שהפרי סמוך לראש נתקלקל, וכן כמה וכמה שנויים וקלקולים פיוצא בזה שנמצאים באילן אחד בעליו ובפרות וכיוצא, ואף על פי כן האילן הוא אילן, מכל שכן הפרדס כלו שיש בו כמה וכמה אילנות.

ב. השיר עליו כותב רבי אהרן לייב ציגלמאן הי"ד לרבי יצחק מאיר קורמן ז"ל, בשנת תרצ"ג: "שהוא שיר חשוב ומקובל בין אנשי, ועל כל עת קיבוץ אנשי מומרים אותו, וגם מכבר נתקבל בין אנשי הזקנים והחשובים באומאן, והוא מעט הכמות ורב האיכות, וגם מכבר הוא נדפס בספר חיי מוהר"ן".

ג. מרשימותיו של ר' מ.ק. שליט"א (עמוד 201).

ד. תורגם מאדיש.

ה. מסכת ביכורים, פרק ג הלכה ג.

ו. וכפי שנפרט א"ה במאמריו דלהלן, כל פרטי החילוקים והמדרגות שביניהם. ז. בדומה לכך, כותב גם מוהר"ת - לאחר שהתווכח עם 'מתנגדים' על דרך החסידות, ונוכח לראות עד כמה הם רחוקים מ"אמונת חכמים" אמיתית [כשהוא מציין "ואו ראיתי היטב החילוק שבין חסידים למתנגדים"]: "ואם לא היו פועלים כל החסידים בנטיעתם לצדיקים אלא מה שיש להם על כל פנים אמונה בזה הצדיק שהם מקורבים אליו ובכמה צדיקים - דים! כי אמונת חכמים הוא יסוד האמונה הקדושה, שהוא יסוד כל התורה הקדושה, מכל שכן מי שזוכה לבלי להסתכל כלל על המחלוקת שבין הצדיקים ומאמין בכולם, אשרי לוי (ימי מוהר"ת ח"ב, עח).

אפילו על הקטע ב"שיר ידידות", בו מזכיר רבי יצחק ברייטער הי"ד את ה"מפורסמים של שקר" וכותב:

מפורסמים רצו להשתרר עלינו, להעבירנו מדעת קדשנו. הודיענו זאת רבנו, כי ממונו לא יהיה חדשות עד משיח צדקנו.

(שיר ידידות לר"י ברייטער הי"ד)

היו כאלה שהתרעמו על הכנסת קטע שכזה לתוך שיר, וכפי שמספר ביומנו אחד מתלמידיו של רבי לוי יצחק בנדר ז"ל:

בשיר של רבי יצחק ברייטער יש שם את החרוז 'מפורסמים רצו להשתרר עלינו'. צריכים להוציא את זה משם. שרו את השיר עכשו בהלולא של רבנו, ולא שרו את הקטע הזה. רבי אלחנן ספקטור זועק מרה על כך. ורבי לוי יצחק דבר מזה: כשאני עושה שיר, אני לא מביא את הזולת. כששירים שיר, לא מביאים אף אחד. בפרט בלשון זה: 'מפורסמים רצו להשתרר עלינו ולהעבירנו מדעת קדשנו'. מה זה? מלים כאלה בתוך שיר? לא צריך להכניס את זה בתוך השיר. אנחנו חזקים בזה שלא מביאים אף אחד. זה לא שיר, בתוך שיר זה לא נכנס... ורבי לוי יצחק דבר מזה שאמר לו שיש משהו שאומר במקום 'מפורסמים' 'מתנגדים', ואמר לו: לא! בשביל מה צריך את זה? אני יכול לגדל את הרבי שלי, אבל לא לזלזל בשני.

(שיחות מרבי לוי יצחק, אות קעה')

הוא הציע להחליף קטע זה במילים אחרות, ואכן בקונטרס "עין זוכר" שהודפס בשנת תש"ד בעיה"ק ירושלים תובכ"א, החליפו קטע זה וכך כתבו במקומו:

מה נשיב לה' כל תגמולהי עלינו, מי יאמין לשמועתנו, כי ממונו לא יהיה חדשות עד משיח צדקנו.

(עין זוכר, ירושלים תש"ה, עמוד סד)

מלבד עצם גנות הדיבור מהזולת, יש בכך גם סכנה גדולה, לבל יבואו לערבב בין 'מפורסם' ל'מפורסם', ולדבר סרה אשר לא כדת.

שכן, אין כל המפורסמים שווים, ובעוד שישנם כאלה אשר

"תורה היא וללמוד אני צריך"

אמנם, אחר כל הדברים האלה, עדיין "תורה היא וללמוד אני צריך". ואם רבינו ומוהר"ג ראו לנכון לספר לנו על מכת ה"מפורסמים של שקר" שתפקוד את העולם באחרית הימים, ולא תפסח גם על חסידות ברסלב עצמה - הרי שבוודאי חובה עלינו לברר מקחו של צדיק, ולערוך את דבריו לפנינו כשולחן ערוך: מהו מפורסם 'של שקר', מה סימן ההיכר שלהם, וכיצד אנו אמורים להתייחס אליהם.

אסור לנו לדבר בגנותו של אף אדם, באופן אישי ופרטי, אך מותר לנו ואף חובה עלינו לדעת ולברר מה הם הדברים ההופכים את ה"מפורסם" ל"מפורסם של שקר" - לא כדי לדבר בגנותו ח"ו, אלא למען נדע את אשר לפנינו, מה לרחק ומה לקרב.

שכן, דעת לנכון נקל, שלא באו כל אלו השיחות הנ"ל לאסור לימוד תורות רבינו העוסקים בסוגיית המפורסמים של שקר, וליבונם לעובדא ולמעשה...

סיבה נוספת ועיקרית אשר גרמה לנו להזדקק לסוגיא זו, היא:

הטעויות הרבות השכיחות בסוגיא זו, וגורמות לאלו שאינם בקיאים בה דיים, לנטות לימין או לשמאל. מחז, ישנם כאלה, הנוטים לראות בכל מי שמשמש במשרה תורנית או קהילתית, וחולקים לו את הכבוד הראוי לו - 'מפורסם של שקר'. ומאידך, ישנם כאלה, אשר כל העוטה על עצמו מעטה חסידות או רבנות, יצעקו אחריו 'קדוש קדוש קדוש' מבלי לבדוק בציציותיו.

הן על כך נאה להמליץ מאמר הכתוב:

מצדיק רשע ומרשיע צדיק, תועבת ה' גם שניהם.

(משלי ז, טו)

וכל זאת מחמת חוסר הבהירות השוררת בסוגיא זו, וגורמת לרבים לנטות וליפול מהגשר הצר של נקודת האמצע והאמת.

אי לכך ראינו לנחוץ להשתדל בביאור סוגיא זו, עד היכן שדינו יד כהה מגעת, למען לא יבואו התלמידים וישתו מים הרעים.

"זה לעומת זה עשה האלקים"

ובכן, טרם ניכנס אל תוך הסוגיא, נסקור בקצרה במאמר-ההקדמה שלפנינו את תופעת ה'מפורסמים של שקר'.

וזה החלי בס"ד:

והנמשל מוכן קצת למבין. כי אף על פי שנמצאים עכשו בעולם מה שנמצאים הרבה שהם מקלקלים לגמרי, ויש שהם כשרים קצת ואף על פי כן יש בהם כמה וכמה מיני קלקולים, ומהם המפורסמים של שקר, אבל אף על פי כן האילן הקדוש הוא אילן, מפל שפן הפרדס פלו שגדלים בו כמה וכמה אילנות, הינו נשמות, כי כל הנ"ל אינם נחשבים לכלום כענין המשל הנ"ל.

(חיי מוהר"ן, תסד)

כלל הדברים:

זאת עליך לדעת, לשמור פתחי פיה, ולא להוציא לעז ולא לדבר שום גנאי על שום אדם, יהיה מי שיהיה מהמפורסמים. וכן הזהירני החסיד מוהר"ר חיים ברוך ז"ל טרנובסקי תכף כשזכיתי להתקרב ולהסתופף בצל צח קדוש ספרי אדמו"ר הנגמ"ח זיע"א ולהתחבר אל אב"ש יצ"ו, וכך אמר לי: דע לך כי הגדר הראשון של מקרב חדש לאדמו"ר זיע"א הוא לתת מחסום לפיו ולבלי לדבר על שום מפורסם מהחולקים, והוסיף ואמר: ראה הזהרתיך.

כי דרך הבעל דבר להראות פנים למקרב חדש שמצוה לדבר על המפורסמים שהם שקרנים וכו', וזוה טומן רשת לרגליו לפעור פיו לבלי חק לדבר גם על מי שאסור לדבר, וזוה מפילו אחר כך לגמרי מהיהדות. על פן מצאתי חובה בנפשי להזהירך זאת, כי אתה פרע כאח לי, ואם תשמע לעצתי, אז תלך לבטח דרךך ותזכה בעזרת ה' לתפארת ברסלב חסיד אמתי כרצון רבנו הקדוש זיע"א.

(שערי צדיק, חלק ג, מכתב עא)

את כל הדיבורים על "מפורסמים של שקר" היו מפנים אנשי שלומנו התמימים והישרים כלפי עצמם; לבל יהיו הם 'מפורסמים של שקר'...

וכפי שהיה אומר רבי אברהם ב"ר נחמן:

בכל מקום שמדבר רבנו מענין "מפורסמים של שקר", צריך כל אחד מאנשי לכוין ולחשב זאת על עצמו. שיהיה וישגיח כל אחד שלא יעשה חליה שום פעלה של פרסום וכבוד, ושישגיח שלא יעשוהו אחרים למפורסם של שקר, ולא יתן שיטעו בו אחרים.

(שיש"ק ג, תקמד)

שכן:

אין שום אדם שאינו עומד בספנה זו, כי בכל אדם ואדם יש מקום שיכול לחלחל בו חן של שקר ותאות הפרסום, באיזה מדרגה ומעמד שעומד בו.

(שיש"ק ו, שח)

ח. כמוכן שאין הכוונה על כאלה שע"פ תורה "מצוה לגנותם ולבוזתם, בין בפניהם ובין שלא בפניהם, בכל מה שהוא רואה עליהם או ששומע עליהם" (חפץ חיים, הלכות איסורי לשון הרע, כלל ח), וכפי שיבואר א"ה.

ט. ועל דרך מאי דאיתא בליקוטי מוהר"ן: "כשאדם רואה ולומד בספר, ובכל מקום שהוא רואה ולומד, מוצא את עצמו, היינו שלוקח לעצמו מוסר, ורואה פחיתותו ושפלותו בכל מקום באיזה ספר שהוא בא ומעיין שם, זה סימן שחפץ לעשות רצונו יתברך. וזה 'אז אמרת הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי, זה סימן לעשות רצונו אלקי חפצתי'" (ליקוטי מוהר"ן, קכא).

וּתְרַחֵם עֲלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְתַצִּיל אוֹתָנוּ מִכָּל הַמְּנַהֲיָגִים וְהַמְּפַרְסְמִים שֶׁל שְׁקֵר, הַגּוֹרְמִים לָנוּ מֵהַ שְׂגוּרִים, כִּי אֵתָּה לְבַד יָדַעְתָּ.

(ליקוטי תפילות, טז)

הם לא פחות מאשר שלוחיו של הבעל דבר, אשר העמידם - כל אחד במקומו וחצרו - להקל מעליו את עומס עבודתו... וכמובא בספר חיי מוהר"ן:

אָמַר לְעֵינֵי הַמְּפַרְסְמִים שֶׁל שְׁקֵר, כִּי עַל הַבַּעַל דְּבַר קָשָׁה מְאֹד לְטָרַח עִם כָּל הָעוֹלָם לְהַטְעוֹתוֹם מִדְּרַךְ הַיָּשָׁר, עַל כֵּן הַעֲמִיד מִפְּרָסָם אַחַד בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וּמִפְּרָסָם אַחַד בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי.

(חיי מוהר"ן, תקלז)

הם משמשים כ'עוזרים' של מלאך המוות, להמית את רוחניותם של בני העולם, רחמנא ליצלן. וכפי שאמר רבינו:

אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל: עַל מִלְאָךְ הַמָּוֶת, לְהַמִּית כָּל עוֹלָם בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת יִכְבַּד עָלָיו הַדְּבַר, וְיִכְנֹעַ הַעֲמִיד לוֹ עוֹזְרִים בְּכָל מָקוֹם; הַרוֹפְאִים - לְהַמִּית בְּגִשְׁמִיּוֹת, וְהַמְּפַרְסְמִים שֶׁל שְׁקֵר - לְהַמִּית בְּרוּחָנִיּוֹת.

(אבניה ברזל, שיחות וסיפורים מריבנו ז"ל, טד)

לא רק למקורביהם וחסידיהם הם מזיקים - לפעמים עד כדי עקירת ראשם לבל יקומו לתחיה אף לעתיד לבוא...

ואמר על מפרסם אחד שהוא עקר ראש אלה אנשים, שבוודאי לא יקומו בתחית המתים.

(חיי מוהר"ן, תקלז)

אלא גם לכלל בני העולם הם מזיקים, נזקים רבים (שיפורטו א"ה במאמרים דלהלן) - כל 'מפורסם' לפי עניינו ובחינתו.

לא ראי זה כראי זה, הצד השווה שבהם: שמעכבים הם את גאולתם של ישראל, בכך שמסתירים את שמו ופרסומו של הצדיק האמת, היחיד ומיוחד שבכוחו לתקן את העולם כולו.

אשר הצדיק הזה האמת, הוא הפאר והיפי וההדר של כל העולם, הוא החן האמת של כל העולם, הוא בחינת יסוד הפשוט, בחינת נהר היצא מעדן אשר ממנו נמשכין כל הארבעה יסודות שהוא כלליות כל העולמות כולם, שכלן נמשכין ממנו וכל חיותם נמשך על ידו. אשר כל מי שנכלל בשם האמת של זה הצדיק הוא מסתכל על עצמו בכל הארבעה יסודות שהם כל המדות, וזכה לחזר בתשובה לה' יתברך.

ואם זה הצדיק האמת היה נתגלה בעולם, וכל העולם היי מקרבים אליו באמת, היה העולם כבר מתקן. כי זה הצדיק יש לו כח לתקן כל העולם, אם לא היו מעלימין ומסתירין אותו. אבל בכל דור דור יש בחינת מלחמות עמלקי, ועקר מלחמתו של עמלקי ימח שמו היא רק דיקא נגד הצדיק האמת הזה שהוא הראש בית ... כי עמלק אינו רוצה להלחם לא את הקטן ולא את הגדול, כי אם עם הראש בית בעצמו.

"זה לעומת זה עשה האלקים" (קהלת ז, יד), וכשם שהוא שולח לנו בכל דור צדיקים אמיתיים שיעסקו בתיקון נשמות ישראל, ילמדו אותם אורחות חיים ושיבום אליו, הרי שלעומת זה ישנם בכל דור 'מנהיגים של שקר' המפורסמים בשם גדול בעולם, שמטעים את ישראל מדרך האמת.

אם במשך כל הדורות סבל עם ישראל מתופעה זו של 'מפורסמים של שקר', הרי שבאחרית הימים גברה מכה זו בכפלי כפליים.

כִּי הַבַּעַל דְּבַר שֶׁם לְבוֹ עַל זֶה מְאֹד עֲכָשׁוּ, לְבַלְבֵּל אֶת הָעוֹלָם. כִּי יִשְׂרָאֵל הֵם עֲכָשׁוּ קְרוֹבִים אֶל הַקֶּץ מְאֹד, וְיֵשׁ עֲכָשׁוּ לְיִשְׂרָאֵל גְּעוּגוּעִים גְּדוֹלִים וְכַסּוּפִין גְּדוֹלִים לְהַשִּׁים יְתַבְּרָךְ אֲשֶׁר לֹא הִיְתָה כְּזֹאת בֵּימֵי קִדְם, וְכָל אַחַד וְכַסֵּף מְאֹד לְהַשִּׁים יְתַבְּרָךְ, עַל כֵּן הָעָרִים הַבַּעַל דְּבַר וְהַכְּנִיס מַחְלָקָת בֵּין הַצְּדִיקִים, וְהַקִּים בְּעוֹלָם מִפְּרָסְמִים הַרְבֵּה שֶׁל שְׁקֵר, וְגַם בֵּין הַצְּדִיקִים הָאֱמִתִּיִּים הַכְּנִיס מַחְלָקָת גְּדוֹל, עַד שֶׁאֵין אַחַד יוֹדֵעַ הֵיכָן הָאֱמֶת. עַל כֵּן צָרִיכִין לְבַקֵּשׁ מְאֹד מִהֵשֵׁם יְתַבְּרָךְ לְזָכוֹת לְהַתְקַרֵּב לְהַצְּדִיק הָאֱמֶת.

(ליקוטי מוהר"ן תניינא, עח)

וכפי שניבא רבינו על הדורות האחרונים, ואמר

שְׁקֵדָם שְׂבִיבָא מְשִׁיחַ, לֹא אַחַד יְהִיָּה שְׂיַצְעַק כְּמוֹנֵי עַל אֲמוּנָה, כִּי כְּמָה צְדִיקִים שְׂיִהְיוּ אֲזוּ יְהִיוּ צוֹעֲקִים בְּקוֹל גְּדוֹל עַל אֲמוּנָה כְּמוֹנֵי הַיּוֹם, עַד שְׂיִהְיֶה נַחַר גְּרוֹנָם וְלֹא יוֹעִיל ... וְיִהְיוּ כְּמָה מִפְּרָסְמִים וּמְנַהֲיָגִים שֶׁל שְׁקֵר!

... עֲנֵה וְאָמַר: "כְּתוּב זֹאת זְכָרוֹן בְּסִפְרִי", לְמַעַן יִדְעוּ בְּיָמֵים הַבָּאִים שֶׁכָּבַד הָיָה מִי שְׂיַדַּע זֹאת מִקִּדְם, וְיִדְעוּ לְהַתְחַזֵּק בְּאֲמוּנָה בּוֹ יְתַבְּרָךְ וּבְצְדִיקוֹ הָאֱמִתִּיִּים.

(שיחות הר"ן, קכ"א)

לא רק בעולם יהיו "כמה מפורסמים ומנהיגים של שקר", אלא גם בתוך חסידות ברסלב - ניבא רבינו מראש ואמר:

גַּם בְּעֵינֵי שְׂלִי יְהִיוּ 'מְפּוֹרְסְמִים שֶׁל שְׁקֵר'.

(שי"ש"ק ב, טד)

"גורמים לנו מה שגורמים, כאשר אתה לבד ידעת"

"הפגמים והקלקולים שגורמים בעולם אלו המפורסמים והמנהיגים של שקר" הם עצומים¹, כפי שרק ה' יודע זאת... וכמו שמתבטא מוהרנ"ת בתפילתו לפני ה':

אֲתָה יוֹדֵעַ אֶת עֲצָם הַפְּגָמִים וְהַקְּלָקוּלִים שֶׁגּוֹרְמִים בְּעוֹלָם חֵס וְשְׁלוֹם אֱלוֹ הַמְּפַרְסְמִים וְהַמְּנַהֲיָגִים שֶׁל שְׁקֵר, הַנְּקָרִים בְּשֵׁם רַבִּי.

(ליקוטי תפילות, טא)

1. וכפי שכבר ניבאו על כך חכמינו ז"ל, החל מחכמי המשנה ועד לצדיקי הדורות האחרונים, וכפי שיבואר א"ה במאמר הבא.
יא. ועיין בשיחה ס"ג, שכתב: "במודינה זו חשוב בעל שם, ובאמת היו כמה בעלי שמות אמיתיים וצדיקים, ועתה נתברר הרבה בעלי שמות של שקר".
יב. כפי שנפרט א"ה בהמשך המאמרים.

הצילני שלא אטעה עצמי חס ושלום, להחליף ולהמיר טוב ברע, ותשמרני מן השקרנים והצבועים, ממנהיגים של שקר.

(ליקוטי תפילות, ל)

ולהתרחק מהם "בכל מיני התרחקות", כלשונו של מוהרנ"ת בתפילתו:

ותשמרנו והצילנו ברחמיך הרבים ממנהיגים של שקר, ותשמרנו שלא נתקרב אליהם, ולא נתן להם תקף, ולא נסמיה אותם בשם ייבי, ונתרחק מהם בכל מיני התרחקות, ולא יזיקו לנו בשום דבר לא בגשמיות ולא ברוחניות.

(ליקוטי תפילות, סא)

מלבד זאת, עלינו גם להיות "בעלי דעת שלם" להשכיל ולהבין "מי הם השקרנים והמנהיגים של שקר", כפי שמתפלל מוהרנ"ת כמה פעמים:

רבונו של עולם, זכנו לתקון כל זה ותן לנו דעת שלם שנופה לידע מי הם השקרנים והמנהיגים של שקר, ולהתרחק מהם, ומי הם הצדיקים והחכמים האמתיים שצריכין להאמין בהם, ולהתקרב אליהם.

(ליקוטי תפילות, סא)

ובכן תושיענו ותעזרנו ברחמיך הרבים, שנופה להפיר ולידע כל המפרסמים שבעולם, ולדעת להבחין בין טוב לרע, שנופה לידע האמת לאמתו, מי הם הצדיקים והמפרסמים האמתיים ומי הם המפרסמים והמנהיגים של שקר, אשר גדלתם היא רק על ידי עזות שהיא מלכותא בלא תגא.

(ליקוטי תפילות ח"ב, א)

שכן, אין זו מעלה להיות טיפש "שאינו מבין רשעת הרשעים הצבועים" ... וכפי שכבר הזהיר רבינו וכתב:

מי שאינו מבין רשעת הרשעים הצבועים, הוא מתעב.

(ספר המידות, הרחקת רשעים ח"ב, א)

וגם כשמדובר ב'מפורסמים' שאינם בגדר "רשעים צבועים" ח"ו, אלא צדיקים וכשרים הנגועים ב'פרסום של שקר' - ללמוד אנו צריכים מה גילה לנו רבינו בתורתו אודותם, למען נדע את הדרך אשר נלך בה ואת המעשה אשר נעשה.

ובכן, בסדרת המאמרים שלפנינו נשתדל בס"ד להקיף סוגיא זו, ומה' נשאלה מענה לשון, שלא ניכשל לכתוב דבר שלא כרצונו, ולא תצא תקלה מתחת ידינו.

אבל מחמת שנגד הראש בעצמו אין לו שום כח להלחם עמו בעצמו ... על כן כל מלחמתו היא מה שמערבב את העולם בכל עת, ועושה מחלקות גדול בכל עת על הצדיק האמת הזה שהוא הראש בית, כדי להרחיק את ישראל ממנו כדי שלא ישונו לה' יתברך על ידי הצדיק הזה שהוא הראש בית שיש לו כח להחזיר כל העולם למוטב. וזאת הקלפה הרעה שהוא המון עמלק, כל תחבולותיו וכל מלחמתו הוא להסתיר ולהעלים שם הצדיק האמת הזה שהוא הראש בית האמתי.

כי קלפת עמלק מרצה שיתקרבו ישראל לכל הראשים שבעולם, לא מבטיח הראשים של הסטרא אחרא ממש ... אלא אפלו ראשים שיש להם חלק בקדושה, שהם אנשים כשרים קצת ואפלו אם הם צדיקים רק שיש בהם עדין איזה אחיזת הרע ואין להם כח להוציא את ישראל מרע לטוב. על כן מרצה עמלק שכל אלו הראשים יהיו גדולים ומפרסמים בשם גדול בעולם, ויהיה להם התנשאות גדולה, וכל פונתו הרעה רק כדי להעלים על ידי זה שם הראש בית האמתי שהוא הראש של כל הראשים שבעולם, והוא הבעל הבית האמתי של העולם, שעקר תקון כל בני עולם לשוב לה' יתברך הוא על ידו דיקא.

(ליקוטי הלכות, שבת ד, ט)

"להכיר ולידע כל המפורסמים שבעולם"

כפי שכבר הזכרנו, ישנם כמה סוגים ורמות במפורסמים ומנהיגים של שקר.

ישנם כמובן את

הראשים של הסטרא אחרא ממש, שהם עקר שם הטמאה, כמו ראשי הפתות של הפילוסופים והאפיקורסים.

(ליקוטי הלכות, שבת ד, ט)

וישנם גם, להבדיל, את אלו המשמשים כ"ראשים" מצד הקדושה, אך הם 'צבועים ושקרנים'. הלא הם אלו

המתפארים עצמן בשקר בגדולות ונפלאות, וכאלו אין שום דבר נמוך מהם, והכל בידם, ויש מהם שהם מנהיגי הדור.

(ליקוטי מוהר"ן תניינא, טו)

ובאמת אינם אלא

צבועים שקרנים, שמחזמים עצמן כקורי, ומתפארים עצמן גם כן ממש באלו הלשונות של התפארות, שיוצא מפה קדוש של הצדיק האמת.

(שם)

ביניהם נמצאים גם כאלה העטופים בטלית ותפילין, ומטעים בצביעותם את העולם.

כמו שנגמץא, שיש אנשים שיושבים מעטפים בטלית ותפילין כל היום, והם צבועים.

(שם)

ועל כל אלה - הם וכיוצא בהם - עלינו להתחנן ולהתפלל לפני זה אשר חותמו אמת:

זמרת הארץ

"ארץ ישראל"
במשנת ברסלב

ותטענו בגבולנו

ארץ ישראל היא הארץ בה נטועים נשמות ישראל, ורק בה הם מסוגלים לצמוח ולגדול.

קדושתה היא "כלליות הקדושה שבכל הקדושות", שכן היא כוללת בה כל מה שיהודי נצרך לצמיחת וגידול נשמתו.

"מי שרוצה להיות יהודי"

קדושת ארץ ישראל אינה תוספת קדושה או מעלה יתירה, אלא היא זו אשר בלעדיה אין אנו יכולים להיות 'יהודים' אמיתיים.

וכפי שאמר רבינו:

מי שרוצה להיות יהודי, דהינו לילך מדרגא לדרגא, אי אפשר כי אם על ידי ארץ ישראל!

(חיי מוהר"ן, טו)

כשמוהרנ"ת שמע זאת מפי רבינו, ניסה לברר כוונתו.

ואחר שגמר התורה, אחר כך בעת השיחה שאלתי אותו: מה פגנתכם במה שאמרתם שארץ ישראל היא גדולה כל כך, ושזה עקר נצחון המלחמה?

והער בי וענה ואמר: **פגנתי ארץ ישראל הזאת בפשיטות, עם אלו הבתים והדירות!** ואמר בלשון אשכנז בזה הלשון: "איך מין טאקע דאס ארץ ישראל, מיט דיא שטיבער מיט דיא הייזער"ג.

כלומר, שכל פגנתו במה שהאריך במעלת ארץ ישראל, פגנתו בפשוטו על ארץ ישראל הזאת שבני ישראל נוסעים לשם, שרצונו שכל איש ישראל, כל מי שרוצה להיות איש ישראל באמת, יסע לארץ ישראל. ואף על פי שיש לו מגיעות רבות על זה, ישבר כל המגיעות וילך לשם, כי זה עקר נצחון המלחמה כשזוכין לבוא לארץ ישראל.

(שם)

מפני כך היא אכן נקראת "ארץ ישראל", שכן היא הארץ היחידה בה יש "ביכולת להיות בשם 'ישראל' האמיתי"...

וכדברי רבי אברהם ב"ר נחמן:

בהמבאר מדבריו הקדושים, שאין **ביכלת להיות בשם 'ישראל' האמיתי זולת בארץ הנבחר לזה כנ"ל, מבאר לפי זה גם בשם 'ארץ ישראל' בעצמו [שנקראה כן בפי חכמינו זכרונם לברכה] כי היא לבד הארץ אשר לישראל כנ"ל.**

(ביאור הליקוטים, תורה כ)

א. מוהרנ"ת מדייק מכך שאין האדם נקרא 'יהודי' אמיתי אלא כשמתחדש לעלות מדרגא לדרגא, "כי זה עיקר היהדות להתחזק לעלות בכל פעם מדרגא לדרגא, כמו ששמעתי מפי רבינו ז"ל בעת שהתחיל לומר התורה ט' חיקונין יקירין אתמסרו לדיקנא (בסימן כ ליקוטי א'), שאמר אז בזה הלשון: 'מי שרוצה להיות איש ישראלי, דהיינו שילך מדרגא לדרגא, אי אפשר לו כי אם על ידי ארץ ישראל'. **ומכלל דבריו אנו שומעין שאין נקרא 'איש ישראלי' באמת כי אם כשהולכין מדרגא לדרגא, וזה זוכין על ידי ארץ ישראל'** (ליקוטי הלכות, תפילין ה.ז).

ב. המשך דבריו: "וכשמנצחין המלחמה, אז נקראין 'איש מלחמה', כי קודם שמנצחין המלחמה אז אל יתהלל חוגר כמפתח, רק כשמנצחין המלחמה אז הוא איש מלחמה".
ג. אני אכן מתכוון לארץ ישראל הזאת, עם אלו הבתים ואלו הדירות.
ד. הדגיש שזהו מלשון חז"ל, כי באמת בתורה אינה נקראת בשם 'ארץ ישראל', אמנם מצאנו כמה פעמים שנזכר שם זה בנ"ך, כגון בספר מלכים (מלכים ב, פורק ה' ופרק ו') וכן בספר יחזקאל (פרק כ"ז ופרק מ' ופרק מ"ז) וכן כמה פעמים בספר דברי הימים. אמנם, בתורה עצמה לא נזכר כלל שם זה, וכן ברוב המקומות בנ"ך.

לכבוד שנת השמיטה
חדש מדר

גם מי שעדיין לא נמצא בה בפועל, אינו יכול להיות 'יהודי' ההולך מדרגה לדרגה, אלא אם כן הוא ממשיך עליו את קדושתה, באמצעות כיסופי העזים.

וכדבריו של הרב מטטערהרין, ששואל:

יש להבין: איך הלך רבנו ז"ל בעצמו מדרגא לדרגא קדם שְׁהִיָּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (כִּידוּעַ שְׁגַם אִז הָיָה חֲדוּשׁ גְּדוֹל צְדִיק נִפְלָא וְנוֹרָא כְּמִבְאָר בְּמִקּוּם אַחֵר), וְכֵן עוֹד כְּמָה צְדִיקִים גְּדוֹלִים שְׁלֵא יָכֹלוּ לְבֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּגוֹן הַבַּעַל שֶׁם טוֹב ז"ל, וְעוֹד כְּמָה כִּיּוֹצֵא, כִּידוּעַ?
ומשיב:

על כן נראה לעניות דעתי דַּיֵּשׁ לומר שְׁבִנְדָאֵי צְרִיכִין להיות בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל זֶה מִמֶּשׁ, אֲךָ קִדְּם שְׁזוּכָה לְהוֹצִיא מִכַּח אֶל הַפַּעַל עֲנִין זֶה, אִז עַל כָּל פְּנִים עַל יְדֵי הַשְׁתוֹקֵקוֹת וְהַגְּעוּגוּעִים וְהַכְּסוּפִין שְׁנֹכְסֵי הַיְהוּת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, נִמְשָׁף עָלָיו עַל יְדֵי זֶה גַם כֵּן הָאֵרָה מְקֻדְּשֵׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, עַד שְׁזוּכָה עַל יְדֵי זֶה גַם כֵּן לְעֹלוֹת מִדְּרָגָא לְדְרָגָא בְּעִבּוּדֵת ה'.

אֲךָ הַכְּסוּפִין צְרִיכִין לְהִיְתוּ בְּאֵמֶת לְאֵמֶתוֹ, דְּהִינּוּ נִשְׁבַּעַת שְׁמוּצָא שְׁעַת הַכֶּשֶׁר לְהוֹצִיא מִחֻשְׁבְּתוֹ אֶל הַפַּעַל, אִזִּי יִשְׁבֵּר כָּל הַמְּנִיעוֹת עַד שְׁיָבֹא בְּפַעַל מִמֶּשׁ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְזֶהוּ עֵקֶר נִצְחוֹן הַמְּלַחְמָה כְּנ"ל. אֲךָ קִדְּם שְׁזוּכָה לְזֶה, אִז אֲף עַל פִּי כֵּן עַל יְדֵי הַכְּסוּפִין הָאֵמֶתִיִּים לְבַד נִמְשָׁף עָלָיו גַם כֵּן קֻדְּשֵׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּנ"ל.

(פרפראות לחכמה, תורה כ, אות ח)

העם הנבחר בארץ הנבחרת

כשם שבחר ה' בעמו ישראל מכל העמים

כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה יִשְׂרָאֵל לְסִגְלָתוֹ.

(תהילים קלה, ד)

כך גם בחר בארץ ישראל מכל הארצות

כִּי בָחַר ה' בְּצִיּוֹן אֲנֹהּ לְמוֹשָׁב לוֹ.

(תהילים קלב, יג)

ואת הארץ הנבחרת ייחד והנחיל לעם הנבחר.

כִּי כִשְׁם שֶׁבָחַר בָּהֶם, כֵּן בָּחַר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וַיַּחַד אוֹתָהּ לָהֶם.

(ספר חרדים, פרק נט)

וכלשון המדרש:

חֲבִיבָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁבָחַר בָּהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֲמָתָה

מוֹצָא, כְּשֶׁבָרָה הָעוֹלָם, חֵלֶק הָאֲרָצוֹת לְשָׂרֵי הָאֲמוֹת, וּבָחַר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. מִזִּין, שְׁכֵן מֹשֶׁה אָמַר "בְּהִנְחֵל עֲלֵינוּ גוֹיִם" וְגו'. וּבָחַר לְחֵלְקוֹ יִשְׂרָאֵל, שְׁנֵאמַר: "כִּי חֵלֶק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֵבֶל נִחְלָתוֹ". אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: יִבְאוּ יִשְׂרָאֵל שְׁבִאוּ לְחֵלְקֵי, וַיִּנְחֵלוּ אֶת הָאֶרֶץ שְׁבָאָה לְחֵלְקֵי!

(מדרש תנחומא, ראה ח, ח)

ארץ ישראל היא היחידה שראויה ומתאימה לעם הנבחר, וכשם שמכל האומות לא מצא מי שתהא ראויה לקבל את התורה אלא ישראל, כך גם לא מצא ארץ שתהיה ראויה עבורם אלא ארץ ישראל. כדברי רשב"י:

"עֲמַד וַיִּמְדַּד אֶרֶץ" - אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי: מִדְּד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת כָּל הָאֲמוֹת וְלֹא מִצָּא אִמָּה שְׁהִיְתָה רְאוּיָה לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה אֲלֵא יִשְׂרָאֵל ... מִדְּד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל הָאֲרָצוֹת וְלֹא מִצָּא אֶרֶץ שְׂרָאוּיָה לְנַתֵּן לְיִשְׂרָאֵל אֲלֵא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׁנֵאמַר "עֲמַד וַיִּמְדַּד אֶרֶץ רְאָה וַיִּתֵּר גוֹיִם".

(ילקוט שמעוני, חבקוק פרק ג, רמז תקסג)

כשם שחייט מודד בגד שיתאים למידותיו של הלקוח, כך עמד הקב"ה "וימודד ארץ" שמידותיה יתאימו לישראל...

כִּי אֲרֻצְנוּ הַקְּדוּשָׁה לֹא הִיְתָה אֲצִלְנוּ כְּשֶׁאֵר אֲרָצוֹת אֲצִל הָאֲמוֹת, שְׂאִינָם כִּי אִם מִקּוּם לְשִׁבְתָּם לְבַד, אֲלֵא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיָּה בַּהּ סִגְוֵלָה מִיַּחַד לְיִשְׂרָאֵל דּוֹקָא וְלֹא לְזוּלָתָם, וְהִיא הִיְתָה מִמֶּשׁ כְּמוֹ הַבְּגָד הָעֵשׂוּי לְאָדָם מִיַּחַד עַל פִּי מִדְּתוֹ וְלֹא יִכְשֵׁר לְאַחֵר. וְכֵן אָמְרוּ ז"ל "מִדְּד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּל הָאֲרָצוֹת וְלֹא מִצָּא אֶרֶץ שְׂרָאוּיָה לְנַתֵּן לְיִשְׂרָאֵל אֲלֵא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל", כִּי בַּהּ הָיָה כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַנִּצְרָכוֹת לְתַקּוֹן וּנְפִשׁוֹ וּשְׁלֵמוֹתָיו.

(קול בוכים, לרבי אברהם גאלאנטי, איכה ב, דו)

וכפי שמתבטא גם רבי שמואל העשיל פרידמן הי"ד, בזעקתו אל יושבי הארץ לבל יעזבוהז:

אִין לָנוּ שׁוּם עִיר וּמְדִינָה וּמְקוּם בְּעוֹלָם. כְּמוֹ הַבְּגָד הָעֵשׂוּי לְאָדָם מִיַּחַד עַל פִּי מִדְּתוֹ, כֵּן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא מִיַּחַד לְיִשְׂרָאֵל. וְעַלְבוֹן גְּדוֹל לְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי לומר 'אֲנִי רֹסִי' אוּ מִמְדִּינָה אַחֲרָת...

(תולדות שמואל, שנת תרע"ג)

אמור מעתה:

כל הנמנה על העם הנבחר, רוצה להתנהג כיהודי אמיתי, "צריך ומוכרח להיות בארץ ישראל", "הארץ אשר ה' בחר בה בשביל עמו ישראל הנבחר", ובה תלוי "כל קדושתנו וטהרתנו וכל יהדותנו".

ה. ראה גם לשון ספר החינוך: "נבחר ממין האדם חלק אחד, והוא ישראל. וברוך השם היודע כי הם מבחר המין האנושי, ובחרם להיות נקראים עמו, ונתן להם כל עיקרי החכמה... וכן הדבר גם כן בכדור הארץ, שיש בה חלק נבחר מן הכל. וידע השם כי המבחר שבה הוא ארץ ישראל, והיה רצונו להושיב בה מבחר מין האדם. גם באותו מבחר הארץ, הטוב שבו הוא ירושלים, ועל כן נבחרה להיות משכן התורה ומקום העבודה, וממנה יתברך כל כדור הארץ, כי שם צוה ה' את הברכה" (ספר החינוך, הערת המחבר).

ו. העתקנו הלשון בדילוג. (את הדברים מצאנו בהקדמת ספר 'טוב הארץ' (מהדורת ירושלים תשס"ו) ושם ציין מקורו לספר 'קול בוכים', אך לע"ע לא מצאנוהו שם).

ז. דבריו אלו - שפורסמו ברבים ב"קול קורא" - הופנו אל אותם אשר לא רצו לוותר על אזרחותם הרוסית וכדו', והיו מוכנים עבור כך לעזוב את ארץ הקודש. מאחר שבאותו זמן גירשו הטורקים את כל האזרחים הזרים, ולא הורשו להישאר בה אלא אלו שהסכימו להמיר את אזרחותם לאזרחות עותומאנית.

וכלשונו של מוהר"ת בתפלתו לה':

אתה יודע גדל ההכרח שלי, כמה אני צריך ומכרח להיות בארץ ישראל בארץ, הקדושה לגדל עצם רחוקי ממך, ולעצם עביות גשמיותי ועקמימיות שבלבי ובלבול דעתי, אשר על כל זה אני צריך להיות בארץ ישראל, אשר שם עקר יסוד מקור האמונה הקדושה, שם שרש כלליות קדשת ישראל, היא הארץ אשר ה' בחר בה בשביל עמו ישראל הנבחר.

(ליקוטי תפילות, תפילה פד)

עוררו רחמיה וחסדיה הגדולים עלי, ועזרני וזכני לילך ולבא מהרה לארץ הקדושה, אשר היא מקור קדשתנו. כאשר אתה ידעת ה' אלקיני שכל קדשתנו וטהרתנו וכל יהדותנו תלוי בארץ ישראל, ואי אפשר להיות איש ישראלי באמת, ולילך ולעלות מדרגא לדרגא, כי אם על ידי שזכין לבוא לארץ ישראל מקום קדשתנו, הארץ אשר בחרת בה מכל הארצות ונתת אותה לעמך ישראל הנבחר מכל העמים לנחלה.

(שם, תפילה כ)

”ותטענו בגבולנו”

כשם שכל צמח יש לו את האדמה המתאימה לצמיחתו; האקלים המתאים; האוויר והמים המתאימים - כך גם כל אומה יש לה את האדמה המתאימה לה, והארץ בה ראוי לה לשכון.

כי יש ארץ שגורמת ומסגלת לכבוד, וכן יש ארץ גורמת למדה אחרת.

(סיפורי מעשיות, מעשה מבעל תפילה)

כשכל אומה, אכן נטועה במדינה המתאימה לתאוותה ומידתה¹, וממנה הם יונקים את כח צמיחתם וגידולם.

והעם הנבחר, עם ישראל, יש לו גם את הארץ המתאימה לצמיחתו וגדילתו, הלא היא: ארץ ישראל!

כשהוא נטוע שם, "אזי הוא גדל וצומח יפה". אך כשהוא נטוע בארץ לא-לו, "אזי הוא נרקב"...

כמו למשל, כשפניחין חטה בארץ טובה, אזי הוא גדל וצומח יפה, ואינו מזיק לו שום רוח ולא זיקים וירעמים, וזה מחמת שיש פח הצומח וכח הגודל, על פן אינו מזיק לו שום דבר. אבל כשנזנחין החטה בארץ שאינה טובה לזריעה, אזי היא נרקב בארץ, מחמת שאין לו פח הצומח וכח הגודל.

(ליקוטי מוהר"ן, קנה)

וכשם שבמשל החיטה, כך גם בנמשל:

אין ביכולתו של יהודי לצמוח ולגדול אלא בארץ הקודש, "ארץ חיטה ושעורה"²...

"אנחנו העם הנבחר מכל העמים, לא נצליח ונעשה פרי בעבודתנו, רק בארץ הנבחר הזאת."

וכלשונו הזהב של רבי אברהם ב"ר נחמן:

נשימה נא את לבבנו למשל הנטיעות הנ"ל, וראה נראה כי הם משתנים למיניהם בארצותם ומדינותיהם. ולרב גדולם והצלחתם האמתית, מכרחת ומחייבת כל

אחד להיות נטוע ושתול בהארץ והאזיר והמים אשר סגל והכין להם הבורא יתברך בתעלומותיו. ומחוייב הטבע הזאת שגראה לעינינו מדברים הגשמיים, תבין באלפים ורבבות קל וחמור להסגלות וטבע הרוחניות אשר סגל והטביע הבורא יתברך לכל אמה ולשון, אשר רק בארצותם יצאו ויעשו פרי בזרות עבודותיהם אשר חלק להם. [כי בדרך שאדם רוצה לילך וכו'].

ולחפוף - אנחנו העם הנבחר מכל העמים, ידע הבורא יתברך מראש, אשר לא נצליח ונעשה פרי בעבודותינו אותו, רק בארץ הנבחר הזאת. ואין מסגל ומטבע לתחיתנו בחיים הנצחיים, ולהתענג בנעים ענג תענוגותיו עד בלי די, וזלת הארץ הנבחר לזה מכל הארצות.

(ביאור הליקוטים, תורה קנה)

ארץ הקודש, הוא

הגן המסגל לנטיעות נפשיות ישראל, שהיא הארץ הקדושה.

(ביאור הליקוטים, תורה ח, אות מט)

ורק לשם נמשכים מימי ה"נהר" היוצא מ"עדן" - המעיין היוצא מבית ה' - להשקות ולגדל את הנשמות הנטועות ב"גן".

כך שהמקום היחיד בו יכולות נפשות ישראל "לצמוח ולהתגדל אפילו בחיים שבעולם הזה", הוא רק בארץ הקודש. שכן:

כפי איכות נפשותם וסגלתם, בלבתי לצמח ולהתגדל, אפילו בחיים שבעולם הזה, וזלת בארץ הגן והתורה. אשר בארץ הזאת דוקא, נמשך עליהם הארת העדן.

(שם, אות לה)

אמור מעתה:

יהודי אינו גר על אדמת הקודש, אלא 'נטוע' וצומח בה... וכדברי ה' בפי נביאו:

ונטעתים בארץ הזאת באמת בכל לבי ובכל נפשי.

(ירמיה לב, מא)

ודרשו חכמינו ז"ל:

כל זמן שהו עליה, פאלו ונטועין הו לפני באמת בכל לבי ובכל נפשי. הא אינו עליה, פאלו אינו ונטועין הו לפני באמת, לא בכל לבי, לא בכל נפשי.

(תוספתא, מסכת עבודה זרה, פרק ד)

שורש נשמות ישראל

ואכן, כל נשמה יהודית, באשר היא שם, נטועה ומושרשת בארץ הקודש ובירושלים. שכן:

ארץ ישראל וירושלים הם בחינת השדה העליונה ששם שרש גדול כל נשמות ישראל, וזה שמצינו בכלל ארץ ישראל שנקרא 'שדה', כמו שכתוב "ואשלחה בכל שדה נחלת ישראל" (שופטים כ) וכן "ויתנהו בשדה זרע" (יחזקאל יז) פירש רש"י "בירושלים", וכן "שדי חמד" (ישעיהו לב, יב) וכיצא בזה עוד. ובשעת שוב ארץ ישראל וברכתה כתיב "ועץ השדה יתן פריו".

(זמרת הארץ, סימן סה)

ח. וכמבאר שם במעשה מבעל תפילה, שכל כת חיפשה ארץ ומדינה המסוגלת לתאוותה ותכליתה המוטעית. ט. וכפי שדייק רבי אברהם ב"ר נחמן במאי דנקט רבינו לדוגמא חיטה דווקא, לרמז על א"י שהיא "ארץ חיטה", וזה לשונו: "על אודות האמונה שבבחינת ארץ ישראל, שנמצא בה כח הגודל וכח הצומח, להינצל מעצבות וריקבון, ותפס למשל מזריעת חיטה בארץ טובה, ולכאורה מובן ומבאר הדבר גם זולת המשל. אבל מרחוק תבין בפניני דבריו הקדושים, לסבב על סוד הכתוב ארץ חיטה". ועיי"ש שכתב המעתיק (ה"ה רבי שמעון מבראדושוש ז"ל, מתלמידיו המובהקים של ראב"ד) שהוסיף: "אמר המעתיק, אחר כותבי זאת שמעתי מהמחבר 'ביאור הליקוטים' דיבורים על המשל מהחיטה שתופס רבינו ז"ל בהתורה הנ"ל, ותיירך כמה קושיות וספקות שיש לאנשים שבוסעים לשם". י. זאת ע"פ המבאר בליקוטי מוהר"ן תורה ח', שהנשמות נטועות ב"גן", ונהר יוצא מעדן, ומעיין מבית ה' יצא, להשקות את הנשמות שבגן, עיי"ש בסעף ז'. ועיין עץ חיים' שער מ"ג פרק א', שם מבואר ענין א"י והנהר היוצא מעדן.

ובה שורש נשמות כלונו, שכן:

שם עקר כלליות נשמות ישראל, כמו שכתוב "נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה".

(זמרת הארץ, סימן טא)

והיא בחינת "אם כל חי", כי כל ישראל נקראים 'בנות ציון', 'בנות ירושלים'.

(שם, סימן א תניינא)

כך שכשואמרים לאדם לקום וללכת לארץ ישראל, אומרים לו בעצם ללכת למקור נשמתו...

וזהו שאמר השם יתברך לאברהם, שמרמז בזה לכל אדם שבעולם, "לך לך" - שמוהיר את האדם שילך לעצמו. כי עצם האדם מה שנקרא 'אני' הוא רק הנשמה (כמו שכתוב בהתורה חותם בתוך חותם סימן כב לקוטי חלק א'), וכן קשמוברים עם האדם הנכח ואומרים לו 'אתה' או 'לך', עקר הכונה על הנשמה שהוא עצם האדם פדוע. וזהו שמוהרת התורה את האדם, "לך לך" שתלך לך לעצמך, הינו למקור נשמתך שכל הלוכה ונסיעתך וכל דרכך בזה העולם, בכלם תכנו לילך לך בעצמך הינו למקור נשמתך שזה עקר עצם האדם שמוברים עמו כל... וזהו "אל הארץ אשר ארץ", שהוא ארץ ישראל שהוא כלליות הקדושה, ששם הבית המקדש ששם מקור כל הנשמות, שעל זה מזהירו "לך לך" לנשמתך כל.

(לקוטי הלכות, שבת ז, עד)

עד כדי כך, שגם הצדיק הגדול - ברצותו להשלים את מציאת חלקי רוחו ונשמתו - מוכרח גם הוא למסור נפשו לבוא לארץ הקודש.

וכפי שכותב רבי אברהם ב"ר נחמן על נסיעתו של רבינו לארץ ישראל:

לאשר גם הצדיק בעצמו מוכרח לחפש ולמצא בכל עת חלקי רוחו ונשמתו, הכרח גם אדמו"ר ז"ל בעצמו למסור את נפשו לנסע ולבוא ולקבץ שם מקומו לנצח.

(ביאור הליקוטים, תורה קנה)

"אין כל אחד מישראל שאין לו ד' אמות בארץ ישראל"

גם בפועל ממש, יש לו לכל יהודי חלק ונחלה בארץ ישראל, השייכת וקנויה לו בקנין גמור, גם בעת הזאת אשר גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו.

וכפי שכתבו הגאונים להלכה (והובאו דבריהם בתוס') לגבי מה שכותבים בשטר הרשאה "ונתתי לו ד' אמות קרקע בחצרי" גם אם אין לו קרקע וחצר, וז"ל:

וכמה מבעלי המתנות ומון המרשים שאין להו קרקע, והיה דעתן וסומכין מאותן הימים הראשונים ועד עתה, על ארבע אמות קרקע שלכל אחד ואחד בארץ ישראל, כמו שמצאו בתשובות הגאונים הראשונים ששאלו אבותיהם מן מר הילאי גאון נ"ע וכו'.

(תשובות הגאונים, סימן קצט)

וכן נקטו כמה מהראשונים, וז"ל:

והא דנהגו לכתב "ונתתי לו ד' אמות קרקע בחצרי", אפילו אין לו קרקע - אין לו בן אדם בישראל שאין לו חלק בארץ ישראל, וארץ ישראל מחוקקת היא אף על פי שגוים יושבין עליה דזרקע אינה נגזלת.

(ש"ת ראב"ו, סימן עט)

דקים להו לרבנן דאין כל אחד מישראל שאין לו ד' אמות בארץ ישראל. ואם תאמר: וטלוה הגוים ואנו בגלות? קימא לו רבנן דזרקע אינה נגזלת ובחזקת ישראל היא, וארץ ישראל נקראת על שם ישראל, דאפילו בזמן שישאר שרייין על אדמתן אין

להם רשות למכור שדותיהן לצמיתות, שנאמר והארץ לא תמכר לצמיתות וגו' וכתוב לד' הארץ ומלואה, ועתידים אנו לחזור עליה ולייש אותה.

(ש"ת מהר"ם מהטנבורג, חלק ד, סימן תקלו)

הנחלה הקטנה ביותר, שיש לכל אחד מאתנו בארץ הקודש, היא ד' אמות.

שארבע אמות הוא שיעור מקום השיף לאדם כמו שאמרו (בבא מציעא י'), 'ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום' שהם שלו, וכל נפש פרטית מישראל יש לו מקום פרטי בארץ ישראל השיף לו, שהארץ היא מקום לשוב בני אדם ומאחר שה' יתברך קבע ארץ זו לצרף ושיבת בני ישראל על כרחו יש בה חלק לכל אחד מישראל.

(ליקוטי אמרים לרבי צדוק הכהן מלובלין, ספר יהושע)

וככל שהאדם מקדש ומטהר עצמו יותר, ומגדיל את השגתו בהשם יתברך - כך הולכת נחלתו וגדלה...

וכל מה שהאדם מקדש ומטהר עצמו על ידי איזה מצוה או דבר שבתורה, כן הוא כובש איזה חלק מארץ ישראל, ועוסק בתקון הדרך לארץ ישראל. כי זה עקר עבודתנו בקיים התורה והמצוה, כדי שנזכה לבוא לארץ ישראל, ששם עקר הקדושה, כמו שכתוב "שמור תשמרון את מצות ה' וכו' ועדותיו וחקיו וכו', ועשית הישר והטוב בעיני ה' למען לך ובאת ירושת את הארץ הטובה" וכו', וכתוב "כל המצוה אשר אנכי מצוה היום תשמרון לעשות למען תחיו וכו' וירשתם את הארץ וכו' וזכרת את כל הדרך" וכו'. וכן מבאר עוד בפסוקים רבים שהוכיחם והזהירם משה לקיים התורה והמצוה כדי לבוא ולקבש ארץ ישראל. ומצא, שכל מה שהאדם עוסק לקדש ולטהר עצמו על ידי תורה ועבודה, הוא הולך וכובש בזה ארץ ישראל.

(ליקוטי הלכות, בית הכנסת ה, ח)

וכל אחד כפי הגבול שבדעתו, כן יש לו חלק בארץ ישראל, כי כל אחד מישראל יש לו חלק בארץ ישראל, כי עקר הדעת הזה לידע ממונו יתברך הוא בארץ ישראל ששם הבית המקדש שהוא כלול מבחינת הדעת של בו ותלמיד הנ"ל שזה הדעת מאיר בכל ארץ ישראל שמתפשט לשם קדשת הבית המקדש פדוע ועל כן אוריא דארץ ישראל מחכים ואין חכמה פחכמת ארץ ישראל, כי שם עקר הדעת הקדוש הנ"ל להכיר אותו יתברך כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה "כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה" וכו'. וכל אחד מישראל, כפי ירשו וכפי עבודתו בהשגת הדעת הזה עד הגבול שלו, כמו כן יש לו חלק בארץ ישראל.

(ליקוטי הלכות, שותפים בקרקע, טו)

וכך גם לאידך גיסא: ככל שנחלת האדם בארץ ישראל גדולה יותר, כך השגתו גדולה יותר...

ובשביל זה חתרו ויגעו הרבה כל אחד מישראל שיהיה לו נחלה וחלק גדול בארץ ישראל כמבאר בכמה מקומות, הכל בשביל להשיג יותר הדעת הקדוש הזה שהוא בחינת נחלת ארץ ישראל. (שם)

כשם ש"כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא" כך יש לכל אחד מישראל חלק בארץ ישראל.

כי ארץ ישראל היא בחינת עולם הבא, בחינת התכלית, וכל אחד מישראל יש לו חלק בארץ ישראל, וכן כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר "ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ". (זמרת הארץ, ח"ב סימן יט)

וכשם שהחלק בעולם הבא אינו דומה בגדלו, בין אחד לחברו, כך גם

יא. מש"כ שקבע שם מקומו לנצח [אף שלמעשה חזר לחו"ל ונקבר שם] מבואר בהמשך דבריו, וז"ל: "וכל אשר יצא משם, לא היתה זולת על דעת לחזור ולבוא לשם עם כל נפשות ישראל המוכרחים לכל זה, ולא להשתקע בחוץ לארץ בתמידות, כמבואר מדבריו הקדושים בחיי מהר"ן בסיפור נסיעתו לנאורו, שפלי שעה לבד הוא רועה בברסלב ושאר מקומות, אבל מקומו האמיתי והנצחי הוא בארצו ועירו לבד". וא"ה יבואר עוד במאמרים הבעל"ט.

החלק והנחלה בארץ ישראל וקדושתה...

”כלליות הקדושה שבכל הקדושות”

אחר כל הדברים האלה, דעת לנבון נקל, שקדושת ארץ ישראל אינה קדושה פרטית כשאר הקדושות, אלא היא קדושה כללית המצמיחה ומגדלת את היהודי על כל פרטי קדושתו.

וכדברי רבינו:

אַרְץ יִשְׂרָאֵל הוּא כְּלָלִית הַקְּדוּשָׁה שֶׁבְּכָל הַקְּדוּשׁוֹת!

(ליקוטי מוהר"י, רלד)

כִּי כָּל הַקְּדוּשׁוֹת נִמְשָׁכִין מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁכְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר קְדוּשׁוֹת שֶׁהֵם כָּלֵל כָּל הַקְּדוּשׁוֹת.

(ליקוטי הלכות, בית הכנסת, ה, ד)

וְאִין שׁוּם דְּבַר קְדוּשׁ בְּעוֹלָם, הוּא גְדֻעוֹת הוּן בְּמִדּוֹת וְכִיּוּצָא בְּזוּה, שְׁלֵא יְהִי כְּלוּל בְּקְדוּשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל!

(זמרת הארץ, הקדמה)

לכן גם, מצות שיבתה אינה מצוה פרטית, אלא מצוה כללית השקולה כנגד כל המצוות שבתורה.

וכדאיאת ב'ספרי':

מעשה ברבי יהודה בן בתירה ורבי מתאי בן חרש ורבי חנינא בן אחי רבי יהושע ורבי יונתן שהיו יוצאים חוצה לארץ, והגיעו לפלטום וזכרו את ארץ ישראל, זקפו עיניהם וזלגו דמעותיהם וקראו בגדיהם, וקראו המקרא הזה וירשת אותם וישבת בארצם. וחזרו ובאו למקומם, אמרו: "ישיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצוות שבתורה".

ומעשה ברבי אלעזר בן שמוע ורבי יוחנן הסנדלר שהיו הולכים בנציבים אצל רבי יהודה בן בתירה ללמוד הימנו תורה, והגיעו לצידון וזכרו את ארץ ישראל, זקפו עיניהם וזלגו דמעותיהם וקראו בגדיהם, וקראו המקרא הזה וירשת אותם וישבת בארצם. וחזרו ובאו למקומם, אמרו: "ישיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצוות שבתורה".

(ספרי פרשת ראה פייסקא ח)

וכן הוא בתוספתא:

יְשֵׁרָה אָדָם בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְאִפִּילוּ בְּעִיר שְׂרָבָה גּוֹיִם, וְלֹא בְּחוּצָה לְאַרְץ וְאִפִּילוּ בְּעִיר שֶׁכְּפֵלֶה יִשְׂרָאֵל. מְלֻמָּד שִׁישִׁיבַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׁקוּלָה כְּנֶגֶד כָּל מִצְוֹת שֶׁבַתוֹרָה.

(תוספתא, עבודה זרה פוקד הלכה ב)

היא לא רק 'שקולה' כנגד כל המצוות, אלא אף 'כוללת' את כולן. וכדברי האור החיים הקדוש:

יְשִׁיבַת הָאָרֶץ הִיא מִצְוָה 'כּוֹלֶלֶת' כָּל הַתּוֹרָה!

(אור החיים, דברים ל, כ)

נִמְצָא שֶׁמִּקְדוּשָׁתוֹ כָּל עַת כָּל הַמִּצְוֹת עַל יְדֵי יְשִׁיבַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל!

(זמרת הארץ, סימן ק)

כשכמובן, דבר זה אמור לגרום ליושבי הארץ שמחה עצומה. שכן:

אמרו רבותינו ז"ל "ישיבת ארץ ישראל שקולה נגד כל המצוות", והנה שרש נקודת כל המצוות היא שמחה, ומזה

נוכח להתבונן גדל השמחה שיש להאדם לשמח כשזוכה לישב בארץ ישראל, ולקים בכל עת מצוה כזו ששקולה כנגד כל המצוות, ששרש נקודתם היא השמחה.

(זמרת הארץ, סימן קעח)

סוף דבר הכל נשמע:

ארץ ישראל היא הארץ בה נטועים נשמות ישראל, ורק בה הם מסוגלים לצמוח ולגדול. וקדושתה אינה קדושה פרטית, אלא קדושה הכוללת בתוכה את כל הקדושות הנצרכות לאיש הישראלי.

ואכן, כיסופיהם של אנ"ש לארץ הקודש, לא היו כיסופים רגילים כאל קדושה פרטית, אלא כיסופים עזים בכללות הנפש לגאולת נפשם.

יקצר הגיליון להעתיק את דברי כיסופיהם וגעגועיהם אשר חרטו בדם לבם בעשרות מכתביהם, ונסתפק כעת רק בהעתקת לשונו של רבי יצחק ברייטער הי"ד שכותב באחד המכתבים:

הַנְּחִמָּה הָאֶחָת וּמְגֻמְתִּי וְתַכְלִיתִי מִכָּל חַיִּי הוּא שְׂאֵזְפָה לְבַרְחַ אֶרְצָה יִשְׂרָאֵל, שֶׁם בְּעִזְזַת ה' יִתְבַּרַךְ אֲמַצָּא מָה שֶׁכִּסְפֵּתִי זֶה כְּמָה, כִּי זֶה עַל פִּי דַעַת רַבְּנוּ גִמְרָה גְּאֻלַּת נַפְשִׁי יִשְׂרָאֵל, לְבּוֹא לְהָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבוֹתֵינוּ לָתֵת לָנוּ.

(שאריית יצחק החדש, מכתב כז)

במכתב אחר הוא כותב:

כִּי־סוֹפִי לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל אִי אֲפֹשֶׁר לְשַׁעַר לָךְ כָּלֵל, וְכָל יוֹם יוֹם אֲנִי מִתְפַּלֵּל וּבּוֹכָה וּמְקַיֵּם "וַיְקוּד אֶרְצָה" בְּפִשְׁטוֹת ... אֲנִי יוֹדֵעַ וּמִבִּין כִּי כָּל מַתְכִּילִי עִמָּךְ, כָּל זְמַן שֶׁהַנְּשִׁמָּה בְּקַרְבִּי, לְהִשְׁתַּדֵּל לְבּוֹא שָׁמָּה.

(שם, מכתב לא)

ומי שאכן זכה לבוא ל"גמר גאולת נפש ישראל" ו"לברוח ארצה ישראל" הכלולה מכל הקדושות - עליו להתעורר בכל לבו ונפשו לבל יישן ימיו ושנותיו.

בבחינת:

וַיִּיקֶץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֹן יֵשׁ ה' בְּמִקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי.

(בראשית כח, טז)

שְׁאֵלוּ יְדַעְתִּי לֹא יִשְׁנֵתִי בְּמִקוֹם קְדוֹשׁ כָּזֶה.

(רש"י)

וכפי שכותב רבי יצחק ברייטער הי"ד לרבי יעקב זאב ברזבסקי זצ"ל אשר זכה לעלות לארץ הקודש במסירות נפש:

מִכְתָּבָךְ וּפְרִיֶסֶת שְׁלוֹמְךָ קִבַּלְתִּי וְנִתְעוֹרַרְתִּי מִמֶּנּוּ מְאֹד. הַתְּבִישְׁתִּי מֵעֲצָמִי עַל שְׁלֵא זְכִיתִי לְעֻמּוֹד בְּנִסְיוֹן וּלְשִׁבַר מְנִיעוֹת וְלְדַרְךָ פְּנִימָה לְמִקוֹר חַיִּיתִנְגוּ, לְאַרְץ הַקְּדוּשָׁה ... אֲלֵא שְׂאֵלֶיךָ יַעֲנִקֵל אֲנִי כּוֹתֵב, אֲשֶׁר אֶתָּה זְכִיתָ לְהַגְאֵל מֵהַגְלוֹת מִיַּד הַסְטֵרָא אַחֲרָא - שֶׁכֵּן בְּפִשְׁטוֹת, הַנְּסִיעָה מִחוּץ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל הִיא בְּחִינַת 'גְּאֻלָּה' - עַל כֵּן אֵל תִּישׁוּן גְּאֻלָּה זוּ! יִשְׁטֵרְךָ תַּתְחִיךְ עַל פִּי דְרָךְ רַבְּנוּ ז"ל בְּפִשְׁטוֹת וּבְתַמִּימוֹת; כִּל יוֹם לְקַיֵּם שְׁעָה שֶׁל הַתְּבוּדָּה, וְגַם לְלֻמּוֹד בְּהַתְמַדָּה, גַּם לְהַתְפַּלֵּל בְּכוּנָה, וְלַצֶּעֶק אֲצֵל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוּשִׁים עַל גְּלוּתֵנוּ וְעַל גְּלוּת הָאֻמָּת וְהָאֻמוֹנָה וְעַל הַתְּרַחֲקוּת יִשְׂרָאֵל מֵאַבְיָהֶם שְׁבִשְׁמִים, וְהִיָּה בְּטוּחַ שְׁהֶשֶׁם יִתְבַּרַךְ שׁוֹמֵעַ אֶת הַתְּפִלָּתְךָ.

(שם, מכתב ט"ו)

יג. הטעם מדוע ישיבת א"י שקולה כנגד כל המצוות נתבאר ברמב"ן (ויקרא יח, כה) ועוד כמה ראשונים, ואכמ"ל, אמנם הבאנו ענין זה כאן כהמשך והשלמה למש"כ שקדושת א"י היא כלליות כל הקדושות [מאחר שהיא כל קדושת האיש הישראלי], כך שכל מצוה ממצוות התורה וכל דבר שבקדושה גדל וצומח מקדושת הארץ, ודוק.

יד. לשונו באידיש: "זאלסט די גאולה נישט פארשלאפן", והמבין יבין את מה שלא הצלחנו לתרגם...

טז.

טז. תרגום מאידיש.

לבני הנעורים

געוואאלד, הטעימיני טעם חנוכה!!!

מה פשרו של העסק' שאנ"ש עשו מחנוכה ומצוותיו, והאם האור הזה שייך גם אלי, ואם כן איך אוכל לזכות לקבל אותו | שלח אורך ואמתך

היחידה לתיקון נפשותינו ולתקותינו ולאחרית טוב - כל ימיו מסתובב הוא ברחובות ובשווקים ומחפש את אשר אהבה נפשו, ומוכן לעשות הכל כדי להכלל בו ולהיות אפוי בלבו - וברור איפה שכשיספרו לו אשר מנר החנוכה בוקע ועולה אור הצדיק בבחי' 'אור זרוע לצדיק', והשמן הוא המשכת הדעת של הצדיק בבחי' ה'פח שמן החתום בחותם הכה"ג' - הצדיק האמת, והנר הינו נר 'חיפוש' אחר רוחו הקדושה - אחר הדברים והאמת האלה, כבר לא יוכל לתת להזדמנות פז זו לחמוק לו מבין האצבעות המדליקות את הנרות הללו אלא ישב ויבלה מול אורם הזך, וישתוקק לרבי ויתגעגע אליו, וינסה להתחנן ולבקש: רבי קשור אותי בשק שלך, תדליק בתוכי את האור הגנוז שהורדת לעולם, ואמרת: האש שלי תוקד עד ביאת המשיח - מיין פייערל וועט שוין טלוען ביז משיח וועט קומען!

שאלה

ימי החנוכה מתקרבים במהירות עצומה ואני שומע בחבורה, וממה שאני מסתכל קצת בספרי של רבינו הק' ומוהרנ"ת, אני גם רואה ש'חנוכה' היה 'עסק' גדול אצל אנ"ש, מה יש מאחורי כל העניין הזה, מה הסוד הכל-כך גדול של חנוכה?

תשובה

אכן עסק גדול ומיוחד עשו אנ"ש לדורותיהם מימי החנוכה והפורים הן בהכנה דרבה ימים רבים קודם (היו כאלו שמיד במוצאי שמחת תורה כבר החלו בהכנה לקראת חנוכה!) והן בשעת קיום המצווה אשר מדי לילה "בילו" הרבה והקדישו המון זמן בשבתם ליד הנרות הללו.

והוא מחמת כמה טעמים:

א) חנוכה ופורים נתייסדו ע"י חז"ל הק' כהקדמת תרופה למכת הגלות האנושה והארוכה שעמדה בפתח אז, והם בגודל קדושתם הטמינו במצוות התלויות בימים אלו ובעצם קדושת ימים אלו תרופות מיוחדות לנפשות העתידים להתמודד עם נסיונות הגלות הקשים, ובפרט עם הנסיונות האחרונות של תקופת עיקבתא דמשיחא אשר אנו נמצאים בעיצומם. ואם חפצי חיים יהודיים אמתיים אנחנו, חייבים אנו לדעת להשקיע בימים הקדושים הללו. כי ככל שנכין עצמנו וככל שנעשה "עסק" מהם, כך נוכל להפיק יותר ויותר תרופה וארוכה ומזור לנשמתנו המיטלטלת בסערת גלי ים נסיונות הדור האחרון! ומה התמימה איפה על אנ"ש שידעו תמיד לזהות את התרופה הנכונה לדור האחרון - שעטו על מצות נר חנוכה כחולה אנוש המתנפל על תרופה בדוקה!

ב) הימים הטובים של חנוכה ופורים יחודיים הם בכך שהם בימות החול ומותרת בהם עשיית מלאכה, דבר המסמל את היותם מסוגלים לרדת בכח קדושתם למקומות החיצוניים, ולאנשי חולין הנמצאים אף למטה מעשרה ושקועים למעלה ראש על המחיה ועל הכלכלה, ואף אותם המונחים בחושך ולילה רוחני - להאיר גם להם לעוררם ולעודדם ולהקיצם משינתם לבל יתיאשו מלמצוא אלוקותו ית' בכל עניני החולין. וגם במקומות שהם בחי' 'רשות הרבים' ולילה' ולמטה מעשרה' ידעו כי מלכותו בכל משלה, והשי"ת נמצא איתם אצלם וקרוב להם. זהרורי "הדעת" ותורת ההתחזקות הזאת היא נר לרגלם של אנ"ש תמיד - ומה הפלא שנמשכו לאור נר חנוכה כפרפרים הנמשכים לאור!

ג) מובא בספרים שבימי החנוכה מאיר אורו של משיח ויש בהם טעימה מן האור הגנוז לעתיד לבוא, אשר ע"י טעימה זו נוכל להכין עצמינו לקראת הגאולה והתיקון השלם במהרה בימינו - והרי כל ענינו של רבינו הוא 'טעימה' מן ה"עתיד לבוא", והוא אשר הכין את העולם לקראת משיח צדקינו בבחי' "ותקם בעוד לילה (ליל הגלות) ותתן טרף לביתה". אין חידוש איפה שאנ"ש שטעמו טעימה נכבדה מן היין ההונגרי המשומר הזה, הרגישו עצמם קרובים מאד לפנימיות מהות ימי החנוכה!

ד) כל מאווי, כספו ותשוקתו של כל ברסלב'ר חסיד, הוא להתקרב ולהתקשר לרבי בקשר של קיימא ושל אהבה גמורה, אשר היא הערובה

שאלה

ואיך באמת אוכל להתחבר במעט הזמן שנשאר ואף בימי החנוכה ובהדלקת הנרות להתחבר לאור המיוחד הזה?

תשובה

בפיך ובלבך לעשותו!

בלבך: בכל עת מצוא תרבה לכסוף ולהשתוקק לזכות לטעום טעם אמיתי של חנוכה ולהכלל באמת באורו הגנוז וליצוק "משך רבות קודשא" לתוך מוחך ולבך ובפרט בעמדך לפני קיום מצוות ההדלקה תעמוד - אם יש לך אפי' רק דקה אחת - בשתיקה ובצפייה והשתוקקות שיקנס בך ניצוץ אחד מהאש ולהבה של יוסף, אשר בכחה לשרוף ולבער את כל אלופי עשיו וטומאת יוון ממך (ראה לקו"ה הודאה ו') ובעת ההדלקה "תכוון שתזכה ע"י קדושת מצוה זו להמשיך עליך אור הצדיק" (כבוד רבו ג'). גם לאחמ"כ מובא בספרים שיש ענין לשבת ליד הנרות ולהביט בהם תוך כדי השתוקקות לקדושתם.

ובפיך: את מלחמותינו ביוונים ניצח יהודה המכבי ע"י ששאג כארי: "לה' הישועה" (כמסופר ביוסיפון). תצעק ג"כ בהתבודדות שיציל אותך מטומאת תרבות יוון אשר שוטפת כהיום גם את הרחוב והבית החרדי, בדמות שטיפת מח של פרסומת על אופנת בגדים, כלי בית, נגנים, אלילי זמר יוני, עיתונים וספרי קריאה מודרניים ושאר ירקות, סגנון חיים עכשווי, תרבות טיפוח הגוף והשקפות ודעות זרות של אקדמיה שמושכות את האדם לרחוב הכללי וכו'. תרבה לבקש לטעום טעם חנוכה אמיתי מהפך השמן הזך של הכשרים והיראים, קח את הספר 'אוצר היראה' ערך חנוכה תלמד סעיף אחר סעיף ותעשה מהתורה תפלה. וכמו כן בחנוכה עצמה מלבד כל זמירות החנוכה אשר אפשר לפרש אותם על ענייניך (ובפרט את התפלה הנוראה 'אנא בכח'), תוכל גם להתבודד קצת מול הנרות ואף גם לשוחח עם הרבי שיאיר בך את אורו הקדוש דרך נרות החנוכה.

א לעכטיגן חנוכה! חנוכה מאיר ושמח!

בחור יקר! ניתן לשלוח שאלות, התלבטויות, בענייני עבודת ה', בדרכי רבינו הק', וכיצ"ב, באמצעות הקלטת השאלה בטל' המערכת: 02-539-63-63 שלוחה 5, או בשליחה לפקס: 077-318-0237.

זעירייה

את מקדדשיר

אבקשה

ר' גדליה קעניג עם ר' נח חפץ
ור' שמואל טיקוצינסקי

האברך הליטאי שהפך מקורבם של גדולי ישראל מחליט לזוטר על הכל לטובת ההתקרבות לצדיק, תחת לשמש כראש ישיבה בישיבה חשובה הוא בוחר לכתת את רגליו במסירת שיעורים בערי הפריפריה והקמת קריית הנגמ"ח בצפת כשהשפלות והפשטות הם נר לרגליו במסירת כל חייו למען הפצת יהדות ואורו של רבינו הקדוש בעולם, כך הקים עולה של תורה ותשובה || **להוציא יקר מזולל**

תוכן הכתבה: באדיבות ר' יוסף ור' אברהם חפץ
ר' יוסף סופר שליט"א
תמונות: משפחת חפץ

לעשות עסקאות אך אלה כשלו והותירו אותו נקי מנכסיו. ר' ישראל לא התייאש, הוא התחיל לבסס את עסקיו מאפס והמשיך כדרכו להיות תומך תורה נלהב.

ר' נח גדל במשפחה אמידה זו. אך הכסף לא סנוור את עיניו וסולם הערכים שלו הושתת על נכסי נצח כבר מגיל צעיר.

ברבות הימים, כשדבק ברביה"ק ואביו ראה את מסירות נפשו בדרך החסידות, הצטרף אליו גם הוא לקיבוץ בראש השנה במירוץ.

צמאון וגעגועים

בילדותו התלווה אל אביו, שמקורב היה לגדולי ישראל, בביקוריו במעונם.

בביקורם אצל החזון אי"ש זצ"ל, ביקש ברכה ליראת שמים והחזון"א בירכו: "אתה תהיה ערליכער איד". בברכה זו שש וששמח נח הצעיר, יותר מכל ברכה אחרת של בריאות או אריכות ימים.

בבחירתו למד בישיבה שנחשבה לפתוחה יחסית, שם שקד על תלמודו ועמד על כל קוצו של יוד. פעם לימד המגיד שיעור והסביר פשט מתוך ספר חדש, נח הבחור הצעיר הזדעק באומרו שפשט זה אינו על פי תורה וגובל באפיקורסות. צוות הישיבה בדק את הספר ואכן הפסיקו ללמד בו.

בסיום שנות הלימוד בישיבה, התקיים טקס סיום בו קיבל כל תלמיד תעודת בגרות. נח סלד מהטקס כולו, וכשקיבל לידי את התעודה, קרעה לעיני כל המשתתפים באומרו: חשקה נפשי בלימוד תורה ולא בבגרויות למינהן.

משם המשיך ללמוד בישיבת פוניבז' ועמל בתורה ימים ולילות. הוא דבק במשגיח ר' אליהו דסלר ובשיחותיו עמוקות המחשבה, ובהמשך נקשר מאוד לר' יחזקאל לווינסטיין שהתחיל בתקופה זו לכהן כמשגיח הישיבה. ר' נח ראה בו את רבו המובהק. ר' יחזקאל חיבבו במיוחד ודיבר בשבחו. לכבוד חתונתו של ר' נח, שהתקיימה בתל אביב, נסע המשגיח במיוחד והיתה זו הפעם היחידה בה שהה ר' יחזקאל בעיר תל אביב!

גם אחרי חתונתו המשיך ר' נח ללמוד בישיבה, אולם אותה להבה פנימית בתוכו, עקשנית ולוהטת, המשיכה לשאוף לעוד, ליותר. ר' נח חיפש שמחה והתלהבות בקיום מצוות, עבודת ה' אמיתית, חיים שיש בהם.

המשגיח ר' יחזקאל המליץ לו לדבוק בסטייפלער ולקבל ממנו בדרכי היראה. ר' נח התקשר לסטייפלער, שתה ממימי ואף זכה לקשר מיוחד עמו, אולם צימאון לא שכך והוא הסתופף גם בצילם של כמה אדמו"רים ידועים.

אורו של הנחל הנובע

אחרי חתונתו התגורר ברחוב אור החיים בבני ברק, שם עמד באותם ימים כולל ברסלב בראשות ר' נתן צבי קעניג זצ"ל.

פעם המליץ לו ידיד מחסידי ברסלב להכיר את ר' נתן צבי ולשוחח עמו. ר' נח נענה ונכנס לכולל לפגוש את ר' נתן צבי. הוא לא שיער, מן הסתם, שצעד זה יחולל תפנית משמעותית בחייו הרוחניים.

ר' נתן צבי שמע מר' נח על תשוקתו הרוחנית פנימית שעדיין לא קיבלה מענה מספק והמליץ לו לנסוע לדודו הרב החסיד ר' גדליהו אהרן קעניג ולהכירו, שם ימצא את אשר הוא מחפש.

מיד כשנפגשו ר' נח ור' גדליהו נוצר ביניהם חיבור מיוחד, קשר של ידידות עמוקה ומיוחדת החל להירקם. ר' נח התפעל עמוקות מר' גדליהו, וגם ר' גדליהו חיבבו מאוד והזכירו מספר פעמים במכתביו בביטויי קרבה מיוחדת. ר' נח, בצימאון ובהתבטלותו לקבל, החל אט אט להתקרב לרבינו בהשפעת מורה דרכו החדש.

בני משפחתו של ר' נח לא ראו בתחילה בעין יפה את התקרבותו לרביה"ק והתנגדו לכך, אולם עם הזמן כשנוכחו לראות כמה חיות ואושר רוחני הם מנת חלקו, הניחו לו.

לום רגיל בציון העיר וקדיש באתרא קדישא מירון, הציון הומה אנשים אשר באו מקרוב ומרחוק לשפוך צקון לחשם. בין העומדים על הציון נצפה יהודי מבוגר קצנו ההדור יורד לו על מידותיו, מראה פניו המאיריים עם תנועתיו הנלהבות שבו את עיני העומדים מן הצד, הוא נראה כאיש קדוש מורם מעם, אחד העומדים לצדו הטה אוזנו לדברי תפילתו ושיחתו ושומע איך אותו יהודי שהתברר לאחר מכן כלא אחר מאשר ר' נח חפץ, עומד מתבודד ומתפלל בשפתו המתוקה: 'ונפשי כעפר לכל תהיה', 'אל תביאני רגל גאוה'. כאשר הוא ממשיך בדבריו, מודה על העבר ומתפלל על העתיד. דיבורים אלו נחקקו אצל הרואה כשיעור מוחשי לשיחה הזכה וטהורה בין אב לבנו.

זכות אבות יגן

ר' נח נולד בשנת תרצ"ז לאביו ר' ישראל נושא חן ולאמו מרת ראשקה לבית מובושיץ הנחשבת לאחת מהמשפחות הנכבדות בעולם התורה הלטאי.

אביו ר' ישראל היה יהודי חשוב ברוסיה, נגיד מכניס אורחים ובעל צדקה עצום. פעם עצרה אישה בוכייה את ר' ישראל ברחוב ותינתה לפניו את כאבה על מצבה הדחוק. ללא היסוס, הכניס ר' ישראל את ידו לכיסו, ומבלי לספור או לחשב, שלף את מלוא סכום הכסף שהיה שם ונתן לה. האישה התמוטטה מתדהמה כשראתה את סכום העתק שקיבלה.

השלטונות הרוסיים התנכלו לבעלי הון והצרו את צעדיהם עד שר' ישראל נאלץ לברוח מבתו, אולם דיוקנו פורסם כמבוקש ברחבי רוסיה. ר' ישראל החליף את דרכו עם יהודי בשם 'משה חפץ' וכך הצליח לעלות לארץ הקודש. מני אז לא החליף בחזרה את שמו מפחד פן יעקבו אחריו הרוסים גם בארץ.

בעלייתו ארצה ביקש ר' ישראל להביא עמו חלק מרכושו, כך שיוכל להתבסס במקום מגוריו החדש, אך ספינה רוסית פשטה על אנייתם בדרך וחלק גדול מהכסף הושלך למצולות. מהמעט שנותר ניסה

ברצון וטירחה. בבנינה של צפת

לשיר יחד במתיקות שירי אהבת תורה.

כך גם בשירת ה'לכה דודי' מדי ליל שבת ובריקוד שלאחר התפילה, שמחתו הפנימית פרצה גבולות והשפיעה מיידית על הסובבים.

ביום כיפור שימש כחזן בחלק מהתפילות. הוא התברך בקול חזק, ותפילותיו המעוררות נשמעו למרחקים.

בתקופה זו החלה להתגבש בבני ברק חבורה של כמה מקורבים, ר' נח דאג לחבורה מדי שבוע וקיימה בביתו. השתתפו בה בחורים מיישוב סלבודקא, פוניבז' ועוד. לפעמים דיבר ר' נתן צבי קעניג ולפעמים ר' גדליה. כמה וכמה מבני החבורה תולים את התקרבותם לרבינו במפגשים אלה.

ר' נח היה מאז ומתמיד עובד ה' מופלג, אולם הגילוי של תורת רביה"ק פתח בפניו מרחבים חדשים, אינסופיים להתקדם ולהיבנות על ידם. ר' נח הבין שכדי לעבוד את השי"ת באמת, מוכרחים את הרבי.

הוא קיים את עצותיו ודבק בו בשלמות.

פעם אמר לבנו: בכל התורות של רבינו חוזר העיקרון של אור וכלים. כלומר: שצריך להכין כלים מתאימים, וצמצומים, כדי להכיל את האור של תורת הרבי. זהו 'לילך לפי מדרגתו'.

הקב"ה רוצה מאתנו את העבודה האישית שלנו, לפי כוחותינו והכלים שנתן לנו. עבודה המותאמת לנו, ולא מתוך חיקוי של אחרים כי מלאכים יש לו מספיק.. מי שמנסה לעבוד לפי דגם של אחר, מגיע לריבוי אור. דהיינו, אין לו הכלים המתאימים להכיל את האור ונמצא מפסיד.

פה אשב כי איוותיה

ר' נח הקפיד מאד לקיים את עצות רבינו בפשטות ובתמימות. הוא למד מדי יום בסדר קבוע ב'ליקוטי מוהר"ן', 'ליקוטי הלכות' ו'עלים לתרופה'.

חידש הרבה בתורת רבינו וכשלמד את הספרים למד אותם בעמקנות למדנית כדרכו. אחרי פטירתו מצאו לאורך כל הליקוטי מוהר"ן הערות שלו. כרכי ה'ליקוטי הלכות' מלאים היו בסימונים היכן הוא אוהב בלימוד הקבוע.

בנוסף, למד מדי יום 'נועם אלימלך', 'שערי תשובה', 'חובת הלבבות' ועוד.

פעם שאל אותו בנו מאיזה ספר הוא מקבל הכי הרבה חיות, וענה: מהספר 'עלים לתרופה'. שם יש חיזוק מעשי ופשוט לחיי היומיום, כך אפשר לקחת את הרבי לתוך החיים שלנו.

הוא סייע בהדפסת ספרי רבינו, בהם: ספרי המכתבים של אנ"ש שר' נתן צבי קעניג הביא לדפוס, השארית ישראל, אמונת אומן ועוד.

ר' נח היה תלמיד במהותו. כל חייו, גם אחרי שנפטר מורו ורבו ר' גדליה, המשיך לחפש ולתור אחר עוד השפעה של רוחניות וחידוש בעבודה. הוא אמר על עצמו: אני רוצה להיות רק תלמיד.

קשר קרוב ואישי היה לו עם הרבוננו של עולם. רגיל היה לדבר אתו בפשטות וקרבה מעוררות קנאה. קשר קרוב, מתוחזק ומלא אמון שכזה, עמד לו גם בזמנים קשים: כשנודע לו על פטירת רעייתו אמר להקב"ה בדמעות: *מ*ה *נ*מלצו *ל*חיכי *א*מרתך ר"ת אלמן. רבוננו של עולם, לקחת לי את אשת חיקי, תן לי את אמרתך לחיכי.

מדי יום עסק בעבודת ההתבודדות. לבנו אמר לא

הנחת אבן הפינה לקרית הנחל נובע (באדיבות נמזי ברסלב)

פעם שאל
אותו בנו
מאיזה ספר
הוא מקבל
הכי הרבה
חיות, וענה:

מהספר
'עלים
לתרופה';
שם יש
חיזוק מעשי
ופשוט לחיי
היומיום,
כך אפשר
לקחת את
הרבי לתוך
החיים שלנו

דקות נחל הנובע אחת מנסיעותיו של ר' נח לאומן עם בנו ר' יוסף

ר' נח בהכוונתו של ר' גדליה המשיך לקבל מהמשגיח ר' יחזקאל גם כשהתקרבותו לברסלב הפכה לעבודה ונודעה ברבים. ר' יחזקאל תהה ושאל: "מה לא מצאת אצלנו שעזבת והלכת לחסידים?"

ור' נח ענה: "אל תחשבו שפרשתי לשם כדי לרקוד ולשמוח עם 'לעקעך ובראנפך'.

שם מצאתי את השמחה האמיתית בעבודת הבורא. בפוניבז' הבנתי לעומק את "מה אנו ומה חיינו", אולם את "אבל אנחנו עמך בני בריתך" מצאתי רק בברסלב. את שמחת יהודתי השלמתי כעת."

ר' יחזקאל נהנה מהתשובה וענה: "אם כך, רשאי אתה להמשיך בדרכך ושתצליח בה."

ר' נח הפך לתלמיד מובהק של ר' גדליה, הוא נכנע אליו בשפלות וענווה כתלמיד אמיתי שדעתו מתבטלת לרבו.

כאשר נסע מדי שבוע לשיעוריו הקבועים שהתקיימו בבתי ויטנברג בירושלים, צירף לנסיעה חברים וידידים. הוא גם ניצל את הנסיעה באוטובוס והמפגש עם יהודים רחוקים, כדי לקרובם ולחזקם. ר' גדליה קירבו מאוד ואף רצה לנסוע עמו יחד לאומן כשיפתחו הגבולות ויכולו לנסוע, אך למרבה הצער ר' גדליה לא זכה לכך כשנפטר כעשור טרם נפילת מסך הברזל הרוסי...

ר' נח הפך להיות הרוח החיה בכלל ברסלב בבני ברק. כאשר לפני כארבעים שנה השתתפו בהקפות שמחת תורה בברסלב כעשרים איש בלבד. אבל ר' נח הלהיב ועורר את כולם, הוא הושיב את הילדים ועודד אותם

דיבור אישי וקרוב. הוא התפלל מתוך אמונה והרגשה ברורה שמילותיו נשמעות ומתקבלות.

"רבי שמעון תודה רבה! תודה רבה על כל הסיעתא דשמייא. בזכותך ובזכות התפילות ששפכתי פה הקב"ה עזר לי". כך בסתם יום של חול בהשתטחות על ציון רשב"י

"רבי שמעון תגיד לי, תגיד לי איך זוכים ל"ונפשי כעפר לכל תהיה"? זו היתה השיחה שלו עם ר' שמעון בל"ג בעומר האחרון בו זכה לפקוד את ציונו, חמש שנים לפני פטירתו. הנסיעה עלתה לו במאמץ גדול וההגעה לציון קשתה עליו מאד. אחרי מאמצים והשתדלויות בתוך עומס עצום של המונים הצליחו להביאו לקיר הכי קרוב לציון. הוא נשען על הקיר ומיד התחיל לדבר עם ר' שמעון כהרגלו, בלי מחיצות ומעצורים.

בילדיו השריש מאד את עבודת ההתבודדות וכוחה של שיחה 'פשוטה' עם השם.

כשהיה עיף או לא חש בטוב אמר לילדים: "אברומי, תבקש מהשם. בוא תגיד אחריי: השם, תעזור שלאבא לא יכאב הראש".

תפילתו הייתה הדוגמא האישית והחינוך הכי אותנטי לילדיו. התהלים שלו מלא היה בפתקאות עם שמות סובלים שעליהם התפלל.

תפילתו הייתה מלאת דמעות, כאשר באי הקיבוץ במירון היו חשים זאת בתפילות אותם התפלל ר' נח לפני העמוד בתפילת המנחה (בשנים שלא נסע לאומן) כאשר היה מרעים בקולו החזק ובהתעוררות גדולה. על כוחה המפעים של אותם תפילות סיפר יהודי ממשותפי הקיבוץ במירון: "בראש השנה אני מתפלל עם ה'מכוונים' ולא עם אני"ש. רק בתפילת מנחה, בה ר' נח עובר לפני העמוד, אני מקפיד להתפלל דווקא במניין של ר' נח. לא יכול לוותר על המנחה שלו, היא טובלת בדמעות ובוקעת רקיעים".

באחת השנים ביקש משהו מר' נח שיאפשר לו להתפלל מנחה במקומו כי יש לו יארציט. ר' נח, בפשטות, בתמימות ובטוב לב אופייני, הסכים מיד ואמר לגבאים שהשנה מתפלל אדם אחר.

בבניינה של צפת

מול בית החיים העתיק בצפת מתנוססים לתפארה בבנייני מוסדות ברסלב - קריית הנחל נובע. המבנים המרווחים והיפים, פנינת החמד של צפת, לא נבנו ביום אחד ולא באו בקלות...

לפני יותר מחמישים שנה הייתה עיר הקודש צפת שונה מהמוכר לנו כיום. מסתורין והשראה של סמטאות עתיקות ובתים חרבים למחצה משכו אליה כל מי שחיפש שקט ונתיקת משאון החיים. היא הייתה בעיקר עיר של אמנים ותמהונים, ורחוקה מאד מלהיות עיר של תורה וחסידות.

את היסודות לבניין צפת הניח הרב הצדיק ר' אברהם שטרנהארץ זצ"ל. בשנתו האחרונה גילה ר' אברהם לבחיר תלמידיו, ר' גדליה קעניג, את ענין חורבנה ובניינה של עיר הקודש צפת והורה לו לפעול ככל יכולתו כדי להשיב עטרה ליושנה.

ר' אברהם סבר שדווקא ממקום קדוש זה ניתן יהיה לפעול רבות ברוחניות. ובבניינה המחודש של צפת טובה גדולה היא לעולם.

רבי גדליה נרתם להוציא לפועל את צוואת רבו. כצעד ראשון ייסד בשנת תשכ"ז את אגודת "נחל נובע מקור חכמה". הוא החל להכשיר את הקרקע לבניית קריה נאמנה שתספק את צרכיהם הגשמיים והרוחניים של

במחיצתם של זקני אנ"ש. יחד עם ר' מיכל דורפמן ור' נתן צבי קעניג בעסקנות למען הקיבוץ באומן

אחד ממכריו מספר שכשהגיע ר' נח לתל אביב לצורך דיון בבית המשפט, ראה אותו הולך ברחוב כשעיניו עצומות והוא מנגן בצעקה את המילים: "סורו ממני מרעים"

לעשות בשביל הרבי. בפגישה עם ר' מיכל יחד עם גוי מקומי למען ציונו של הרבי

פעם: אתה רוצה יישוב הדעת? צא להתבודד! דבר עם השם בשפה שלך.

כשהתגורר בצפת נהגו בקביעות כל אברכי הכולל בקריית הננמ"ח לצאת לשדות להתבודדות. יחד נסעו ליער בירייה או עכברה, שם התפזרו ואז הייתה מפלחת שאגה את השקט הבראשיתי: "טאטע" "אוי, אבא!". ר' נח צעק והעצים רעדו.

יכול היה לעמוד שעה ארוכה ולצעוק בהמיית ליבו מילה אחת ויחידה: "אוי טאטע!"

ר' נח נסע לאומן לראש השנה מדי שנה. בסוף ימיו, כשלא התאפשר לו להגיע לאומן הקפיד להשתתף בקיבוץ במירון. הוא ידע שישנם אנשים שיבואו לקיבוץ מירון רק אם הוא עצמו ישהה שם ועל כן התאמץ מאד להגיע ולזכות גם אחרים. באכסנייתו היה מארח אברכים מאנ"ש והייתה שם התעוררות גדולה.

תפילה לא-חיי

תפילתו של ר' נח הייתה מלאה מתיקות, היה זה

מבעליה. כל מגרש עזוב בן שנים שייך היה לעשרות יורשים - צאצאים של הבעלים הראשונים, ועם כל אחד מהיורשים הפזורים על פני תבל יש להגיע להסכמה ולעבור תהליכי בירוקרטיה בלתי מתפשרים.

כעשר שנים נמשכה עבודת הנמלים של רכישת הקרקעות לקריית ברסלב. בסיומן, כשביקשו הדחפורים לעלות סופסוף על הקרקע ולהתחיל בהריסה, החלה מסכת ייסורים נוספת מול השכנים הרחוקים מהיהדות שלא ראו בעין יפה את ההתחדדות בעיר וניסו להתנכל בכל דרך.

ר' נח נאלץ להתרוצץ בין בתי המשפט בערי הארץ בדיונים אינסופיים. בניו נזכרים בשנים בהם אביהם מסר נפשו על פרויקט הבנייה, כשלב המצווה של אחד מהם הגיע ברגע האחרון ממש, הישר מדיון משפטי בנצרת.

אחד ממכריו מספר שכשהגיע ר' נח לתל אביב לצורך דיון בבית המשפט, ראה אותו הולך ברחוב כשעיניו עצומות והוא מנגן בצעקה את המילים: "סורו ממני מרעים".

בנו ר' יוסף זוכר את אביו חוזר מותש מבתי המשפט בשעת לילה מאוחרת ומיד עולה לחדר העלייה ללמוד שעות על גבי שעות.

העבודה הטכנית והתובענית הכרוכה בהקמת המוסדות לא השכיחה ממנו את המטרה העיקרית:

עוסק הוא בבנייה הרוחני של צפת.

פעם הגיע עם ר' גדליה רבו להתרים יהודי לצורך פרויקט הבנייה והתברר להם שהיהודי נשוי לגויה רח"ל. מיד עזבו את העניין שלשמו באו ולא דיברו אתו מילה בנושא בניין צפת. הם ישבו זמן רב וניסו לדבר על ליבו שיחזור בתשובה.

אחד מיהודי צפת נהג להפריע בעבודה הנשגבה ולקלל כל אימת שראה את ר' גדליה ואנשיו מסיירים בחורבות ההולכות ונבנות. ר' גדליה הסמיק לשמע הקללות ושתק. לא השיב למחרפו דבר ורק אמר "גם הוא בסוף יחזור בתשובה".

באותה תקופה היה בצפת מקום טומאה שנקרא בית היין. הגם שלא היה זה בתוך קריית הנמ"ח, הצטער ר' גדליה וחרד מאד על חילול כבודה וקדושתה של צפת. הוא טיכס עצה עם חתנו ר' משה קרמר שיבלחט"א ויחד החליטו לשלוח לשם את ר' נח שיתפלל על המקום. ר' נח נקרא מביתו שבבני ברק לירושלים, שמע על המשימה שהוטלה עליו ומשם נשלח ישירות לצפת.

על פתחו של המקום הטמא קרא שניים מקרא ואחד תרגום של פרשת נח (שם מדובר בעניין השכרות) ולא עבר זמן רב והמקום נסגר בנסיבות משפטיות!

באחת מנסיעותיו בחו"ל, כשישב ברכבת בסיומו של יום ארוך ובכיסו כספים שגייס לטובת המוסדות, נטפלו אליו ברנשים גברתיים, חסמו את דרכו ודרשו ממנו לתת להם את הכסף או לוותר על חייו. ר' נח לא נבהל, בקולו החזק נתן שאגה אדירה "רבונו של עולם העלף!.. (רבונו של עולם תעזור).. שהחרידה את כל יושבי הרכבת וכמעט גרמה לעצירה פתאומית. הגויים נבהלו וברחו על נפשם כשחיינו נותרו לו לשלל והכסף בידו למען בנייה של העיר צפת.

כך, בעמל, ביצע ובמסירות נפש הוקמה קריית הנמ"ח בצפת. ר' נח שימש בתפקידו כראש האגודה עד גאולת כל השטח בשנת תש"מ.

באותה שנה נפטר בפתאומיות ר' גדליה קעניג זצ"ל כשהוא זוכה לראות את חזונו קרוב מאד למימוש.

ר' נח לא פעל והתמסר לתפקידו לשם המשכורת שבלאו הכי לא הספיקה לכלכל את משפחתו, הוא התאמץ מתוך מניע עמוק: לקיים את רצונו של ר' גדליה.

בתשל"ט הגיע ר' נח להתגורר עם משפחתו בצפת. משפחת חפץ הייתה מהחלוצים הראשונים ובלטה בחזותה החרדית בעיר החילונית. אט אט הגיעו עוד ועוד משפחות מאנ"ש והעיר השוממה החלה לקבל את צביונה הרוחני המוכר לנו כיום.

במעמד חנוכת הבית ההיסטורי של הקרייה, בימי בין הזמנים אב תשמ"ג, קם ר' נח, שלכאורה יכול היה לנוח סוף סוף, והכריז: "אנו מקבלים על עצמינו להמשיך לפעול לקידום המשימות שהטיל עלינו ר' גדליה: ליישב ולחזק את בניין צפת ולשמור על הקיבוץ בראש

בני הקהילה. במאמצים אדירים רכש חלקת אדמה מיוחדת, אותה בחר ר' אברהם בעצמו, מול בית החיים העתיק וסמוך לבית הכנסת האריז"ל. על חלקת אדמה זו רקם את החלום הגדול: כאן יבנה המרכז התורני של עיר הקודש.

בזמנים בהם להשיג מניין מתפללים לתפילה היה כרוך בקושי, תכנן ושרטט ר' גדליה, איש החזון והאמונה, בניין עצום בן שש קומות. הבניין כלל, בין היתר, בית כנסת לשש מאות מתפללים (!) ומקווה מפואר ובו מספר רב של בורות טבילה.

כשנשאל לשם מה הוא משקיע בחלומות הזויים שכאלה, ענה בביטחון: אתם תראו, גם זה לא יספיק!

ר' גדליה מצא את ר' נח כאדם המתאים להתמסרות ולניהול הפרויקט התובעני.

ר' נח לקח על עצמו את העול ועמד בראש "אגודת הנחל נובע להחייאת הישוב הדתי בגליל העליון".

מסירות נפש רבה נדרשה ממנו במשך שנים לא מעטות עד שזכה לראות בעיניו את החזון מתגשם ולברך על המוגמר. לשם כך היה עליו לכתת רגליו בארצות ניכר כדי לגייס כספים, להתדיין בבתי משפט מול שכנים הרחוקים מהיהדות שהתנגדו לבנייה ולהשקיע עבודת נמלים סבלנית באיתור בעלי הקרקעות.

זקני צפת אמרו בקורת רוח על ר' נח ששמו רומז עליו: חפץ-ר"ת: ח'ורבות צ'פת פ'סקו. מיום שהתגייס ר' נח להקמת חורבותיה לא שקט עד שהושלמה המלאכה.

בתור התחלה ניגש ר' נח לקניית השטחים. תחילה קנה את הבניין ברחוב ה"א, שם שכנ בית הכנסת הישן של ברסלב.

הייתה זו חורבה עתיקה, ולצורך שיקומה יש לקנות אותה כדין

ר' גדליה קעניג נואם בהנחת אבן הפינה לקריה בצפת

בריקוד של מצווה

השנה במירון". (באותן שנים נסיעה לאומן הייתה חלום רחוק שאינו בר ביצוע)

קירוב רחוקים

ר' נח היה ער ואכפתי למצבם הרוחני של סובביו. הוא לא הסתפק בכך שהוא עצמו מצא את מקור חיותו אלא השתדל לקרב עוד אנשים להשי"ת. בשנת תשמ"א התחיל לעסוק בקירוב והפצה באופן רשמי, כאשר פתח מדרשה בצפת לשם היו מגיעים אנשים קרובים ורחוקים ור' נח הרצה לפנייהם וקירבם במתיקות לחיי התורה ומצוות.

בשנים בהן עוד לא קמו ארגוני קירוב ממוסדים כפי שיש כיום, היה ר' נח לבדו היוזם, היו"ר, המנהל, התורם, המזכיר והמרצה..

ר' נח סבב בין ערי ויישובי הצפון ומסר שיעורי חזיון. בחיפה, בקריית אתא, בקריית שמונה. שיעוריו היו כנים, נוגעים ללב ותמיד ב'גובה העיניים'. הוא לא עמד על במה ונאם: "מוריי ורבותיי", אלא אמר בלבביות: "אחי ורעי, בואו נחזור בתשובה".

השיח שלו היה מקרב וחם: "אנחנו" ולא "אתם". כמה 'אנחנו' צריכים להשתוקק. בואו יחד 'נתאמן', נרבה במצוות, בשמירת שבת.

תחילה מסר שיעורים בעירו צפת, ובהמשך התפרס על פני כל הגליל מקריית שמונה ועד טירת הכרמל. אפילו לקיבוצים רחוקים מיהדות כמו 'איילת השחר' הצליח ר' נח להיכנס. עד כדי כך שבה ר' נח את ליבם של רגל פרויקט הבר מצווה הם שלחו אליו הביתה נערי בר מצווה שיראו מה זו שבת. הנערים התרשמו והתחברו ואחר כך שאלו את ר' נח שאלות רבות בתחומים המעשיים של שמירת שבת כמו: האם מותר לצחצח שיניים וכו' וכך בזכותו של ר' נח התוודעו למתיקות ונועם התורה וקיום המצוות.

היכן שרק התבקש לבוא ולמסור שיעור, הופיע במסירות והיו תקופות שהצליח לחדור אפילו לצבא ולקרב שם את החיילים. למרבה הצער, כשנוכחו לראות בהשפעתו הכובשת לא אפשרו לו להמשיך.

לפעמים היה הלו"ז שלו צפון והוא התבקש לתת שתי הרצאות בו זמנית בערב אחד, הוא לא אמר "לא" אלא שלח את ר' יוסף סופר במקומו ובלבד שהשיעור לא יתבטל.

בחודש אלול היו לו לפעמים שבעים ושמונה הרצאות! שלש הרצאות בממוצע ליום.

ר' יוסף סופר מספר על פירות עבודתו של ר' נח: "עבדתי מטעם יד לאחים' ברישום נערים מקריית שמונה למוסדות תורניים. אנו הפעילים עברנו מבית לבית, דפקנו על דלתות וניסינו לדבר על לב ההורים שישלחו את ילדיהם לשיבות ופנימיות במרכז.

פעם שאל אותי אב: מנין אתה? מצפת, עניתי. הו, אתה מכיר את הרב חפץ? וכאן החל האב לספר: 'עד לפני תקופה, הייתי בור ועם הארץ גמור! לא ידעתי מאיזה צד לפתוח סידור. במפעל בו עבדתי בקריית שמונה הגיע הרב חפץ בתור משגיח כשרות. הוא התחיל לקשור אתנו שיחה ולספר לנו על היהדות. המנהל כעס על השיחות באמצע העבודה ולכן הגיע אתו ר' נח להסדר והוקצב זמן בו יכולנו לדבר עם ר' נח ולשאול שאלות. דע לך, שכל קמפוז של רוחניות שיש לי היום בבית: תפילין, שבת, ספרי קודש.. הכל בזכות ר' נח!'

כל מי שבא עם ר' נח במגע, כבר החל בתהליך של התקרבות מבלי שאפילו היה מודע לכך. וכשר' נח מכניס יראת שמים בקרוב או רחוק, ומנסה בדרכו המיוחדת להכניס בו אור רבינו ותלמידיו שיזכה גם הוא להתקרב לרבינו ז"ל וכפי שאכן היה כמה פעמים.

בבר מצווה של אחד מבניו השתתף מוזיקאי מפורסם מאד אמן קלרינט. בסוף הערב ביקש מר' נח לקבץ סביבו את כל הילדים ולקרוא גם לר' גדליה קעניג לבוא. הוא ביקש מכולם להמתין רגע, והביא ממכוניתו את הקלרינט שלו. כשהכלי בידי פתח ואמר:

לכל אדם יש את דרכו להתבטא, התחום בו הוא משקיע ומרגיש בטחון. אני מוזיקאי והשפה שלי היא צלילים ולא מילים, ולכן- את הכרת התודה העצומה שיש לי לר' נח היקר, על שהכרתי בזכותו את היהדות אבטא בנגינה. והוא החל לנגן ברגש.. בעוד הוא מפליא לנגן את שמחת יהדותו, רקדו כולם יחד לצלילי התודה שלו.

מנין אתם מכירים? שאלו אח"כ בסקרנות את ר' נח. ור' נח סיפר על ערב בתל אביב שאליו הוזמן לדבר כשאמן הקלרינט ישב גם הוא בין הקהל. בסוף ההרצאה הוא נשאר ללבו עם ר' נח כמה שאלות, עוד שיחות ודיבורי מחשבה שחלחלו ללב וכך נוצר הקשר..

קיבוצניק אחד ביקש מר' נח שיעזור לו להשלים עבודה שכתב על השמחה ביהדות. ר' נח ניצל את ההזדמנות ואמר לו: בוא תארגן לי קבוצת ילדים מהקיבוץ שלך ואני אדבר איתם על השמחה ביהדות, כך תוכל לקבל את כל החומר הדרוש לך.

הקיבוצניק נענה, ובמוצאי שבת הגיעו לצפת כעשרים ילדים מקיבוץ השומר הצעיר. הם שרו יחד זמירות של מוצאי שבת ור' נח דיבר איתם כארבעים דקות על השמחה העצומה שלנו, שזכינו לברכה "שלא עשני גוי"-אנו יהודים.

שנים לאחר אותה הרצאה, הגיעו כמה חבר'ה לבית הכנסת לתפילות שבת, ניגשו לרב ואמרו: ההרצאה ההיא, שנתת לנו במוצאי שבת פתחה לנו את הלב ליהדות. בוא תראה איך אנחנו נראים היום.

לפעמים הספיקו רק הארת הפנים המיוחדת של ר' נח, לבביותו הכובשת והקבלה האוהבת שלו לכל יהודי כדי לקרב רחוקים.

אחד מהשכנים של בית כנסת ברסלב הישן בצפת החליט שבית הכנסת הוא הטרדה חמורה: יותר מדי רעש ובלגן וצריך לעשות לזה סוף. היהודי נכנס בנחרצות לבית הכנסת מתוך מגמה להציב עובדות בשטח, גם במחיר של מכות.

כשהשכן נכנס, אחזו המתפללים בתפילת "כגוונא" שלפני מעריב ור' נח היה החזן. ר' נח רמז לו לגשת אליו לעמוד, חיבק אותו בחמימות והשאיר אותו קרוב אליו עד סוף התפילה.

השכן נמס, את התוכנית המקורית להרים את ידיו - שכח. הוא התחיל לשוחח עם ר' נח על יהדות וכעבור זמן שינה את אורח חייו. כיום יש לו משפחה לתפארת.

מלבד שיעוריו בקירוב רחוקים הוא מסר גם שיעורי גמרא בבתי הכנסת בצפת. אבל השיעור המעורר, החי והחזק ביותר שלו היה ללא מילים.

כשנפתח בית הכנסת "קוסוב", ביקשו מר' נח לשמש שם כרב. תוך זמן מה התפרסם אצל כולם, חסידים וליטאים, אברכים, עמך ומגידי שיעורים שאת תפילת השבת מתפללים ב-"קוסוב".

שמחת המצות. בתוך המעגלים בל"ג בעומר במירון

אנשים נמשכו לבוא כל ליל שבת ולזכות בעונג הרוחני הזה. על תפילות שבת האלה היו אומרים שמי שששהה אז בבית הכנסת רבע שעה, נכנסו בו הרהורי תשובה. עד היום מתגעגעים רבים לתפילות ליל השבת שלו

בפשטות וויתר על מנהגו הקבוע כדי לסייע ולהשכין שלום.

יחסו לזולת היה לבבי, ומעניק הרגשה נוחה לכל אדם שהוא. כולם הרגישו בנוח להיעזר בו ולהתייעץ אתו.

יהודי פשוט סיפר בשבעה שפעם נמצאה אחת הפקידות המשרד כשענייה היו אדומות ונפוחות מאד מרוב בכי. היא סיפרה לו שאתמול גילו בגופה את המחלה הנוראה רח"ל ומאז אינה מפסיקה לבכות.

האיש הציע: ניקח אותה לרב שלי לשיעור הקבוע שמוסר לנו בקרית אתא, ביום ראשון.

אחרי השיעור ניגש האיש לר' נח וסיפר לו על האשה הצעירה, אמא לילדים, שהתבשרה בבשורה נוראה שכזו.

לר' נח היה לב רחום לכל יהודי. הוא יצא לרחוב צדדי וזעק בכאבו: רבונו של עולם, רחם עליה! יש לה ילדים! הוא הזכיר את שמה המלא והמשיך לצעוק בקול: עשה שהיא תבריא.

ר' נח המשיך להתפלל עליה וכעבור תקופה הבריאה כליל!

ועוד סיפר אותו יהודי על אחד משכניו שהיו להם שלושה ילדים, ולא עוד. הזוג השתוקק מאד לזכות להביא לעולם ילדים נוספים, ובפי הרופא לא היו בשורות טובות.

בכל שבוע אני נוסע לשיעור של הרב חפ"ן, הבטיח לו השכן, אתקשר אליכם אחרי השיעור ותוכלו לשמוע את ר' נח מברך אתכם.

אחרי השיעור כשתינה היהודי את כאבם של שכניו, שאל ר' נח: היא הייתה כבר אצל מישהו? כן, אצל הרופא שקבע ש... ור' נח מבקש לשאול את האשה שוב האם הייתה אצל מישהו? היהודי לא הבין את השאלה החוזרת אבל שכנתו פרצה בבכי מעבר לקו ואמרה: כן. הייתי אצל מגדת עתידות והיא אמרה שלא יהיו לי יותר ילדים.

אמר לה ר' נח: הלכת למגדת עתידות וזה מונע ממך פרי בטן. אם תחזרי על כך בתשובה, תתפללי ותקבלי על עצמך שלא להאמין יותר לדברי שווא כאלה, תזכי בזרע של קיימא.

וכך היה. כעבור שנה זכו בני הזוג לחבוק תינוק בריא.

כן זכה ר' נח בחייו לקדש שם רבינו בעולם כשהיו רואים את ר' נח לעת זקנותו מתפלל בבית הכנסת חסידי בשכונתו ראו כך נראה תפילותו של ברסלבער ר' נח מצדו חשב תמיד איך להאיר אור רבינו בעולם לקרב עוד אנשים לחסות בצלו של הנחל הנובע.

יישר כוח לבניו ר' יוסף ור' אברהם, ולר' יוסף סופר על החומר שמסרו באדיבותם.

ר' נח היה שר בלהט ובחמימות את ניגון קוסוב במשך כרבע שעה לפחות, את המילים "שבת שבת" הגה בערגה, ובהמשך היה רוקד בלהט.

אנשים נמשכו לבוא כל ליל שבת ולזכות בעונג הרוחני הזה. על תפילות שבת האלה היו אומרים שמי ששהה אז בבית הכנסת רבע שעה, נכנסו בו הרהורי תשובה. עד היום מתגעגעים רבים לתפילות ליל השבת שלו.

בליל שבת אחד נכנס בחור עם כובע וחליפה לבית הכנסת ושאל את ר' נח: אתה מכיר אותי?

ר' נח לא הכיר. הבחור חייך וסיפר: לפני תקופה הסתובבתי בסמטאות צפת בליל שבת, כשאני כולי מגודל פרא כאילו נחתתי מהג'ונגל זה עתה. מאי שם שמעתי פתאום ניגון מופלא. הלכתי שבי אחרי הצלילים עד שהגעתי לבית הכנסת הזה. כאן שרת ורקדת. כשראית אותי הושטת לי שתי ידיים ומשכת אותי לריקוד משותף והנה התוצאה.

אחד מהמקורבים שנשאל כיצד הצליח להקים בית יהודי לתפארת כל כך, ענה: כשהתחלתי להתקרב הגעתי לצפת ופגשתי יהודי שמאד קירב אותי. ליהודי קוראים ר' נח חפ"ן..

מספר ר' יוסף סופר: במשך תקופה עבדתי אתו בכתיבת עלון שבועי, עוד לפני עידן המחשבים המצויים וההדפסות לאלפים. היינו מוציאים ארבעה או חמישה (!) עותקים ומחלקים בבית הכנסת.

כל עלון כלל דיבור של הרבי ודיבור של רבי נתן. ר' נח היה אומר שאת האור המאיר של הרבי צריך להכניס לכל מקום.

כשישבנו יחד לנסח מה ואיך לכתוב, תמיד היה מסיים במילים: "שנזכה ויתאהב שם שמים על ידינו!"

זה היה המוטו שלו. הוא הגשים את המילים האלה למעשה. האישיות המאירה והמיוחדת שלו משכה אנשים עד ש"התאהבו" ברבונו של עולם וברבנו.

צפת של אותם שנים הייתה בשפל רוחני. אנשים שהפכו בהמשך לראשי כוללים וישיבות (וכעת כבר יצאו לפנסיה), היו כאלה שר' נח משך אותם, דאג לשלוח לישיבות קדושות בבני ברק וירושלים והצילם מרדת שחת.

ונפשי כעפר לכל תהיה

ר' נח למרות החשיבות והערכה שרחשו לו סובביו, שפל היה בעיני עצמו. תמיד אמר: אני, לא אכפת לי מכלום. לא אכפת לי אפילו להיות ליצן החצר.

כחמיד ברסלב, ידע לברוח מכל פרסום שלא היה חובת השעה ממש, כמובן שכשהיו צריכים להעביר או לומר דבר מה ברבים לא היסס, אולם ברגע שרק התאפשר לו כבר הוא היה בורח הצידה.

רבנו אומר שכשאדם מרגיש גדלות, אין לו לאן להתקדם. אך כשאדם מרגיש שפל ועניו אזי אין לו מעצור, הוא יכול לתת להשפיע.

הבקשה המהותית של ר' נח הייתה הכנעה וענווה. בכל סידור שהתפלל בו חיפש את ה"יהי רצון" של "אלוקי נצור. ותן בלבנו הכנעה וענווה."

מספר ר' שרגא שניצר: ר' נח הקפיד כל ימיו שלא לאכול לפני התקיעות, כמנהג אנ"ש. שנה אחת הוא ביטל את מנהגו כדי להשכין שלום. באותה שנה בזמן הקידוש קמה מהומה בחו"ר, נח שהיה עסוק באמירת תיקון הכללי, עצר ויצא החוצה. כשראה את המצב הכריז בקולו הרועם: ההפסקה מתארכת בעשר דקות. ומיד עשה קידוש עבור כולם.

הרב (ראב"י) רולנבאך האיש שהצית את האש

הרה"ח ר' נתן מימון שליט"א בתיאור היסטורי מיוחד, אודות דמותו המאירה והרוממה של חמיו, מורו ורבו הרה"ח רבי **צבי אריה בן-ציון רוזנפלד** זצ"ל, אשר הקדיש את חייו להפצת אור התורה ואור רבינו הק' בשממה הרוחנית של אמריקה החומרית וזכה להעמיד תלמידים הרבה || כתבה מיוחדת לרגל יום היארצייט, י"א כסלו || **צְבִי וְחַמִּיד וְרָגִיג**

שיחה: ישי דוד, עריכה: אשר לב
תמונות: מכון נעימות נצח, גנזי הנחל

המשיח, בקרב כל כך הרבה לבבות מישראל, ולנסות לתהות על קנקן חדש מלא וגדוש בין הישן והמשומר.

אמריקה - עמא ריקא

אם מבקשים אנו להפנים ולעמוד על טיב פעילותו המופלאה והנערצת של ר' צבי אריה, הרי שצריכים אנו להבין כיצד הייתה נראית אמריקה של הימים ההם, לפני קרוב למאה שנה. מדובר היה באמריקה החומרית והארצית, הסוחפת את כל הנקרה בדרכה אל תאוות ממון שאינה יודעת שובעה. אמריקה היא - אודותיה קראו

רבעים ושלוש שנים חלפו מהסתלקותו של החסיד המופלא ר' צבי אריה רוזנפלד זצ"ל, תלמיד חכם חריף ובקיא, מראשוני מפיצי דעת רבינו ביבשת אמריקה החומרית, שזכה לקבל כתב-סמיכה מאת גדולי חסידי ברסלב בימים ההם - ר' אברהם שטרנהארץ, ר' לוי יצחק בנדר, ר' אליהו חיים רוזין ור' שמואל שפירא זצ"ל - ולבם של תלמידיו הרבים ושומעי לקחו הטוב עוד הומה געגועים עזים אל דמותו המאירה והקורנת.

לרגל יום היארצייט, עלינו אל בית חתנו הדגול הרה"ח ר' נתן מימון שליט"א, לדלות מפיו שביבי זכרונות וסיפורים מן הימים ההם, בהם פעל חמיו ורבו הנערץ להצית את האש היוקדת שלא תכבה עד ביאת

ואז, כמו קרן שמש בתוך הערפל, הפציע ר' צבי אריה רוזנפלד, המכונה בקרב תלמידיו ושומעי לקחו, בפשטות, "ראבי רוזנפלד". בין השברים התהלך ר' צבי אריה וליקט ניצוצות, שברי שברים המתגללים כדומן על פני האדמה, אבני קודש יקרים מפז; ליטשם והבריקם, החזיר להם את כבודם האבוד.

"לבי במזרח ואנוכי בסוף מערב". בלבוש ובמראה שרווח באותה תקופה בארה"ב, משוטט ר' צבי אריה עלי אדמות אמריקה החומרית ולבו בירושלים, מוסר שיעורי יהדות לתלמידים יהודיים גלויי ראש, נכדים ונינים לגדולי תורה שברבות השנים נשבו בחבלי אלילי הכסף והזהב, ולבו מוצא פורקן באגרות ומכתבים שמשגר אל חבריו וידידי נפשו, אנשי הצדיק העובדים את ה' בלילות, בעיר הקודש והמקדש. חייל הוא, חייל מבית המלכות המצוי במרחקים, חדור תחושת שליחות, מביא את דבר המלך אל מחוזות רחוקים. מבליח את בשורתו של הרבי בארץ מרחקים.

מנהל ר' צבי אריה את חייו בדירה קטנה בבניין דירות רב-קומות. הוא ומשפחתו חולקים חדר שינה אחד ויחיד, יחד עם ארבעת ילדיהם. ובאותו הזמן, כספים אדירים עושים את דרכם מן הקיתון הצר והצנוע, אל הארץ הטובה; בונים ומקימים את ה'שול' - הלא הוא בית המדרש הגדול דחסידי ברסלב אשר בשכונת מאה שערים בירושלים.

קו של אור מתוח בין שכונת 'מאה שערים' בירושלים של מעלה, בין ההרים המסבבים ירושלים הספוגים ובלועים בקול אנוחותיהם וגניחותיהם של אנשי שלומינו, לבין אותם ד' אמות אמריקאיות, שדומה כאילו נתלשו ונעקרו מארץ ישראל. על קו-התפר מתהלך ר' צבי אריה ועושה נפשות לה', לתורתו ולצדיק האמת.

ר' צבי אריה ליד בנין ה'שול' (באדיבות מכון גני הנחל)

מגדלור של אור וקדושה

"כל שיראתו קודמת לחכמתו", מגלה רבינו הק' בתורה ז' תנינא, "חכמתו מתקיימת". לא רק אצלו היא מתקיימת. לא רק בין כתלי לבו ופנימיות-נפשו. גם בקרב שומעי לקחו היא מתקיימת. חכמתו מתקבלת ומתיישבת בלבם של חברים המקשיבים לקולו, נספגת ונבללת בדמם והופכת להיות חלק מהם.

ר' צבי אריה, בהיותו ירא ושלם ונכון בכל מידה נכונה, זכה למידה זו ומכוחה ניחן בכוח השפעה ייחודי אשר סייע בידו להשפיע על יהודים רבים. בדיבוריו ושיעוריו זכה להדביק נפשות רבות באותה תבערה שיקדה בלבו פנימה לעניינו של הרבי. רוח אמונת החכמים הבלתי-מסויגת אשר פיעמה בלבו ללא הפוגות, הייתה שורשים בלבבות רבים והצמיחה פרי למינהו.

במשך שנים רבות כיהן כמלמד בתלמודי תורה ובתי ספר שונים. באחת מן הפעמים, בבואו לכהן במשרת מלמד, הודיעו לו מטעם ההנהלה כי שובץ בכיתה קשה בה ה'נוהג הקבוע' הוא שמחליפים מלמד אחת לכמה שבועות, בשל תעלולי הילדים ואי יכולתם של המלמדים להתדר עמם.

בפעם הראשונה בה הציג עצמו ר' צבי אריה את כף רגלו בכיתה, המתינה לו 'קבלת פנים' בלתי-נלבבת. מעשה קונדס. שולחנות התלמידים הורחקו במכוון משולחנו והוצבו אי-שם הרחק, בסוף בכיתה. הנפשות הפועלות, הילדים הרכים שטרם הכירו את האיש שעומד לפנייהם וטרם שיערו את התפנית הכבירה שעתיד הוא לחולל בחייהם, יושבים מן הצד, הרחק מן הפתח. מצפים לראות כיצד יגיב. כדת מה יעשה.

ר' צבי אריה נכנס פנימה וכהרף-עין מבין את אשר נעשה. מבין הוא כי מדובר כאן בפשטות רדומות, מן הסוג ההוא עליהם אמר רבינו כי הדרך לעוררם מתרדמתם היא על-ידי סיפורים, ובמתק לשון פוצח הוא בסיפורי מדרשים מתוקים מדבש.

בג הציון של שמואל הנביא

גדולי ומאורי הדור כי שמה מעיד עליה "עמא-ריקא". אמריקה שאינה מניחה לשומר תורה ומצוות מקום למצוא מקום-מרגוע להציג בו כף רגל. אמריקה המציבה בפני כל ירא ה', אתגרי-התמודדות בלתי-אפשריים על כל צעד ושעל.

הסחף החומרי מנשב בחוצותיה. גם משפחות בעלות-ייחוס אשר היגרו לאמריקה עקב הפְּרֵעות, המלחמות והעוני ששררו באירופה שבין מלחמות העולם, נקלעו לסחרחורת רוחנית מאיימת. ההתדרדרות הרוחנית הייתה כמעט בלתי נמנעת. רבים מבני הדור השני והשלישי אבדו צלם-יהודי, נטמאו-נטמעו בין הגויים.

מוסדות חינוך כמעט ולא היה בנמצא. אפילו משפחות שומרות תורה ומצוות שלחו את בניהם ללמוד בבתי-ספר ממלכתיים ה"י-ה'רוח-סערה' חוללה נְטוּמות בנפשות ישראל.

תפקידו זה, הייתה לו השפעה אדירה על תלמידים שהגיעו מבתים חילוניים גמורים. אט-אט, בהתאם ליכולת התקדמותם, החדיר בהם טעמים של מצוות ומנהגים. שיבר את אזנם בדבר חשיבות המנהג של 'נישוק המזוזה' בעת היציאה מן הבית וכיוצא בזאת, והפיח רוח חיים בנשמותיהם.

ההורים שהורגלו לאורח חיים רחוק ושונה, ולא שלחו את ילדיהם לבית הספר בהגיעם לגיל אחד עשרה, אלא בכדי שילמדו לקרוא לשון הקודש למען יוכלו לעלות לתורה ב'טקס' הבר-מצווה, לא ידעו את נפשם. לפתע צמחו להם בבית ילדים בעלי זקיפות קומה רוחנית. ילדים החפצים לקיים מצוות, ללכת עם כיפה, לשמור כשרות ולהקפיד על קלה כבחמורה.

אלה שכבר שבויים היו בחבלי יצרים, יוצאים היו כנגדו בחרב ובחנית. מלאי זעם ותדהמה על השינוי הבלתי-צפוי שהתחולל בילדיהם. לא לזאת ציפו, לא לזאת הייתה כוונתם. לא אחת הגיעו מן ההנהלה לנסות לערער את אמינותו בעיני התלמידים. הקשו על מנהגים ושאלו אותו היכן מקורם. אולם ר' צבי אריה, כתלמיד חכם בעל ידיעות מופלגות וזכרון עילוי, שלף על אתר את התשובות הנכונות, והשים את המלעיגים לנלעגים.

באופן מנוגד לכל היגיון, דווקא בשל הצלחתו הגדולה במישור החינוכי, הצליחו ההורים המבועתים להפעיל לחץ על ההנהלה, עד אשר כרעה זאת תחת משא האימונים והביאה לידי כך שיעזב ר' צבי אריה את תפקידו.

מקרה אחד ומיוחד, שיש בו כדי ללמד על הכלל כולו, יש בו כדי לשבר את אוזננו בדבר הסכנה בה היו נתון ר' צבי אריה מצדם של ההורים המשתוממים והכועסים.

היה זה לקראת חג הפסח, כאשר בשיעוריו דיבר ר' צבי אריה בדיבורים רכים המתיישרים על הלב, אודות מעלת שמירת מצוות החג, ההימנעות מכל שמץ של חמץ. הילדים הללו, לא הכירו טעמו של ליל סדר. בביתם לא הקפידו על כגון דא. ביקשו אפוא מר' צבי אריה שיארגן עבורם מקום בו יוכלו לעשות את הסדר והפסח ככל משפטו וחוקתו.

סופו של מעשה היה, שבעיצומו של ליל השימורים הגדול, בזמן שהיו תלמידיו מסובים במקום אותו ארגן להם וטועמים לראשונה בחייהם טעמו של ליל הסדר כראוי, הופיעו שוטרים בביתו של ר' צבי אריה. בשליחות ההורים הזועמים בטענה שיש כאן "חוטף ילדים". השוטרים נכנסו אל הבית והפכו רהיטים ומיטות בכדי למצוא את הילדים החטופים המוחבאים...

הגדיל לעשות הורה אחד, ששמע שבנו החל משתתף בשיעורים, ששיגר מכתבים אל כל חברי הקהילה המקומית, בה התריע כי מיסיונר מסוכן מסתובב בין הילדים ומפיץ מגיפה של ממש...

אל תסתכל בקנקן

בראשונה, עם התקרבותו לאור רבינו הק', היה ר' צבי אריה מבקש לשנות את מלבושו, שהיה בסגנון מודרני המקובל באמריקה. ביקש לגדל פיאות וזקן. כאוות נפשו ולהיראות כחסיד בין חסידים כשאיפתו. אולם מראה זה הקל עליו למלא את תפקידו ולהשפיע על בני הדור הצעיר. את ר' אברהם שטרנהארץ, עמו

מו קרן
שמש בתוך
הערפל,
הפציע ר'
צבי אריה
רוזנפלד,
המכונה
בקרוב
תלמידיו
ושומעי
לקחו,
בפשטות,
"ראביי
רוזנפלד".
בין השברים
התהלך ר'
צבי אריה
וליקט
ניצוצות,
שברי
שברים
המתגוללים
כדומן על
פני האדמה

המרחק היזום שיצרו התלמידים, נמחק. התלמידים התקרבו אליו והחלו אוהבים אותו אהבת נפש. עד כדי כך שקבוצה מן התלמידים לא הייתה מוכנה להיות יום ללא נוכחותו, וביום השבת הלכו רגלית מרחק של ארבעים דקות מבורו-פארק לפלטבוש, בכדי להתבשם מזיו אורו.

בתקופה אחרת כיהן כמלמד בתלמוד תורה אחר שהיה פעיל בכל יום רק במשך שעתיים. במסגרת

ר' צבי אריה מחזיק בידו את הכוס שידועה ככוס הקידוש של רבינו הקדוש

עם ר' אליהו חיים רוזין

עמד בקשרי מכתבים רציפים, שיתף בלבטיו ובצערו הרב ע"כ שעקב שליחותו נבצר ממנו להראות במראה יהודי חסידי וכשר.

פעם, באחד מביקוריו התכופים בארץ הקודש, קרא אליו ר' אברהם בהתפעלות: ארץ ישראל הרי היא קודש. זקן ופיאות הרי הם קודש. מלבושי ישראל הרי הם קודש. אולם מה שהנך זוכה לפעול באמריקה - זה הרי קודש קודשים! קודש קודשים!!! ואכן בסוף ימיו, כשזכה לעלות לארץ ישראל גידל את זקנו.

עד עצם היום הזה, מתארים תלמידיו מידי דברם בו את אותה הרגשת פלאים שאפפה את רוחם, לשבת מול יהודי במראה לא חסידי, ולחוש בבירור את רוח הקדושה והאמונה המנשבת בכל דיבור ודיבר היוצא מפיו.

ההסתרה העצמית הזו, תחת מעטה אמריקאי-מודרני שאינו מסגיר מאומה מן האש היוקדת בלבו, סייעה בידו לשבור את המחיצות והמחסומים בינו לתלמידיו ולפתח ביניהם ערוצי השפעה שלא היו יכולים להתאפשר באופן אחר. במקום בו נכשלו רבנים ותלמידי חכמים מופלגי שם, שלא היו בקיאים בשפה האנגלית המדוברת בפי הצעירים, הצליח ר' צבי אריה הדובר את שפתם ולבוש כסגנונם.

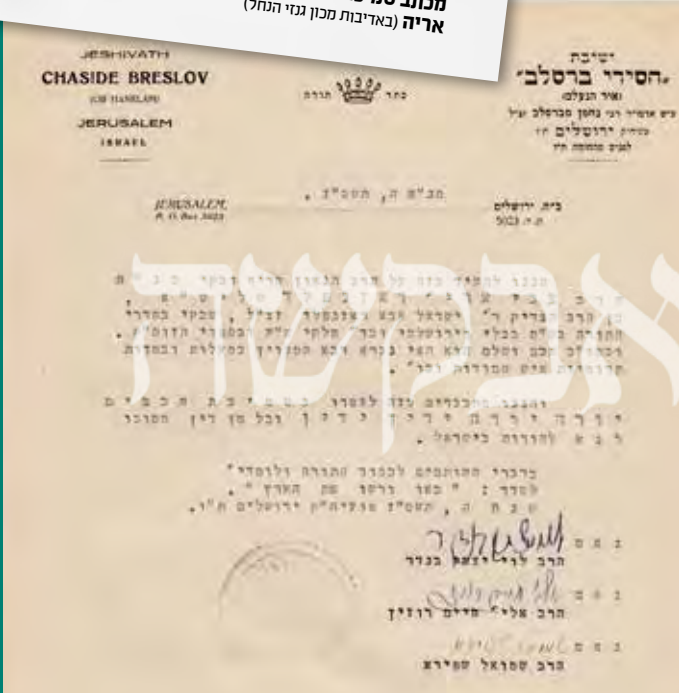
הרושם הראשוני לא הסגיר שמדובר ביהודי משכמו ומעלה, חריף ובקיא בכל מקצועות התורה, אשר הוסמך לרבנות בידי גדולי הדור. החזות החיצונית לא העידה מאומה על כבשן יוקד של יראת שמים ודביקות בלתי-מצויה לצדיק האמת.

לא רבים ידעו כי ר' צבי אריה היה אחד מן האנשים הבודדים שזכה לקבל כתב-סמיכה מאת ר' אברהם שטרנהארץ, אשר העיד בו והפליג לשבחו כי הינו בקיא בנגלה ובנסתר. גדולי ומאורי הדור, שבאו עמו בשיג ושיח יצאו מגדרם מרוב התפעלות. בהירותו בכל מכמני התורה, בספרי החסידות והקבלה, לצד מרחבי תורת הנגלה, לא ידעה גבולות.

והוא, ממרומי השגותיו, מפליא היה לרדת מהרריו אל מדרגתם של שומעי לקחו - הצעירים, בשפה המתאימה להם, והמבוגרים, כפי מה שהם צריכים לשמוע. שיעוריו הרבים עסקו בכל מקצועות התורה, ובכל מקום בו נגע היה בעל חוש-אמן לשפוך אור ובהירות, בנגלה ובנסתר. בכל מקום ש'גליא לדרועיהו'

החזות החיצונית לא העידה מאומה על כבשן יוקד של יראת שמים ודביקות בלתי-מצויה לצדיק האמת

כתב סמיכה מטעם ישיבת בית יוסף נוהרדוק (באדיבות מכון גנזי הנחל)

ר' צבי אריה ליד שלט הכניסה לאומן (באדיבות ר' צבי קרמר)

לב בשר. ר' צבי אריה בכותל

עמא ריקא, ר' צבי אריה בארצות הברית עם תלמידים

- נפל נהורא.

במיוחד בלטה בשיעוריו אותה מידה אשר השיג ככתר לראשו, הלא היא מידת הביטול המוחלט לרבי ולר' נתן - תוך אמונת חכמים שאינה יודעת פשרות.

בכל נימי נפשו ולבו דבוק היה בספרי רבינו, מתוך אמונה בהירה ואיתנה כי כאן, ורק כאן, תמצא נפשו את המים הנובעים מן הנחל הנובע מקור חכמה. אמונת איתנים קיננה בלבו כי אך ורק ספרי רבינו הם המה התרופה והמזור לכל חולי ולכל מדווה.

ואת ההכרה הפנימית הזאת שיקדה בתוכו - השפיע הלאה לכל סביבותיו.

כדרכם של תלמידי רבינו הק' ההולכים בדרכיו, היה הממון מאוס בעיניו. בעת שהיו אנשים מבקשים לתת לו כסף, עבור צרכי חייו, שירחיב את גבולו ויחיה ברחבות, היה צוחק: הלא יש לי מספיק כל צרכי, ומה לי ולזה... כל כסף שהשיג, נשלח לארץ ישראל, לבניית בית המדרש וחזוק אבשי שלומינו המתגוררים בארץ אשר עיני ה' אלוקינו בה.

אהבה שאינה תלויה בדבר ינק מאת רבינו הק' כלפי ארץ ישראל. אהבה שאינה יודעת גבולות ומעצורים. כאשר ביקש לנסוע לארץ ישראל בתקופת העלייה הגדולה לארץ ישראל, זאת בכדי לפגוש את אנשי שלומינו ששהו שם ובהם ר' אברהם שטרנהארץ, ונזקק לסכום עצום שלא היה ברשותו, לא נחה דעתו עד שהעמיד את הרכב שהיה ברשותו למכירה. רכב היה אז מצרך נדיר ויקר במיוחד, הביקור הקצר והחד-פעמי בארץ ישראל היה יקר לו יותר.

ככלל, היה מתמיד עצום וערך סיוע על כל הש"ס לכל הכחות פעם בשנה, ולעיתים פעמיים בשנה. דרכו הייתה שבבוקר אחרי שחרית, עם היכנסו אל הבית עוד בטרם פשט את המעיל, הלך לארון והוציא את הגמרא. רק לאחר שהניח את הגמרא במקום שלו

בשבת בבוקר
היה משכים קום
ולומד במשך
שעתיים לפני
התפילה דפים
רבים של זוהר
הקדוש ותיקוני
זוהר, ליקוטי
מוהר"ן וגמרא.
בכל שבת היה
מוסר כמה וכמה
שיעורים, בכמה
וכמה שכוונות.
בשבת בבוקר
מסר שיעור בפני
צעירים שלא
למדו בישיבות,
והיה לומד
עמהם גמרא
ואף זכו לסיים
יחדיו מסכתות

בשולחן, הלך ופשט את המעיל. הייתה בכך אמירה ששיקפה את הלך רוחו: אם יוותרו כמה דקות בין הכי להתם, עד שארוחת הבוקר תהיה מוכנה, אנצל את הזמן.

בשבת בבוקר היה משכים קום ולומד במשך שעתיים לפני התפילה דפים רבים של זוהר הקדוש ותיקוני זוהר, ליקוטי מוהר"ן וגמרא. בכל שבת היה מוסר כמה וכמה שיעורים, בכמה וכמה שכוונות. בשבת בבוקר מסר שיעור בפני צעירים שלא למדו בישיבות, והיה לומד עמהם גמרא ואף זכו לסיים יחדיו מסכתות. בספירת העומר היה מוסר שיעור בין מנחה לתפילת ערבית, אותה נהג להתפלל בצאת הכוכבים לשיטת ר"ת, ואף אז למד בשיעור גמרא.

משתתפי השיעורים, כנזכר, יושבים היו פעורי פה וצמאים לכל מילה היוצאת מפיו. בבקיאותו הנדירה בכל מכמני התורה, היטיב להקיף כל נושא משלל היבטיו והיקפיו, ובאמצעות זאת היה מחזקם ביראת שמים ומפיח בקרבם אמונת אומן בה' ובמשה עבדו.

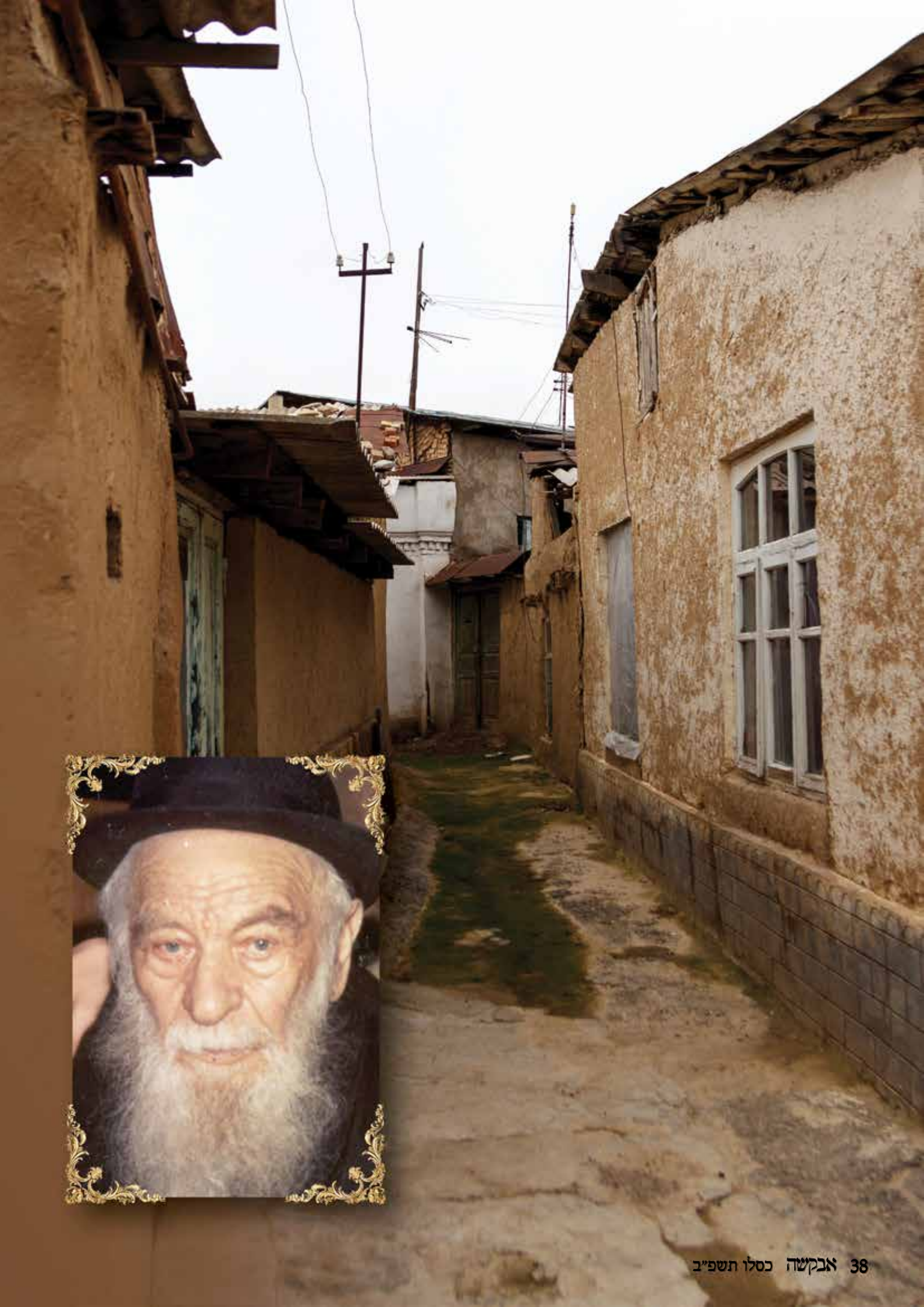
עם הזמן התרחבו המעגלים והחלו התלמידים להתקרב ולהתחזק ולהשתתף בשיעורים שמסר בספה"ק ליקוטי מוהר"ן, משוש לבו, ואף לצאת עמו מפרק לפרק למסעות לאומן ולארץ ישראל.

מלבד השיעורים שמסר ברבים, היו קבועים לו חברותות בתיקוני זהר ובשאר מקצועות התורה, כאשר בהקשרים שונים היה מצטט בעל-פה קטעים ולשונות מדברי האר"י ז"ל וספרי קבלה. חברותות אלה נמשכו במשך עשרות שנים.

אפס, כאמור עד כה, בניגוד למקובל בעולם לתלמיד חכם שכמותו, הייתה לו משיכה מיוחדת להעמיד תלמידים ולרדת מגבהיו אל צעירים העומדים בתחילת דרכם, בצמתי החיים הראשוניים, להטעימם טעם תורה וחסידות, להמתיק באוזניהם מעצותיו של הרבי ולעסוק דייקא עם פשוטי העם, דרי מטה.

זו הייתה שליחות חייו של ר' צבי אריה, עליה מסר את נפשו.

ואמנם, עד עצם היום הזה פירותיו עושים פירות, תלמידיו מעמידים תלמידים נאמנים לרבינו הק', משוש חייו ואהבת נפשו - והשארתו בעולם של אותו "ראביי רוזנפלד" שחצב רוחניות בסלעי השממה מול הורים קשיי-עורף ושקד על הפצת דעת רבינו הק' בעולם, קיימת וניצבת עולמית.

ניצחון

שהיה לשלהבת

במלחמת העולם השנייה, כשהבירה האוזבקית הוצפה בפליטים חסרי בית, היה יוצא יום יום ומחפש אחריהם, הוא לא נח ולא שקט עד שסידר קורת גג לראשם, כשגם מעצר וחקירות אינם מרתיעים אותו. בשנים הבאות היה ביתו כתובת לכל ענין יהודי ותחת אפו של השלטון הקומוניסטי אירגן מנייני תפילה ואפיית מצות במחותרת || לדמותו של החסיד ר' מרדכי סירוטה מחבורת אנ"ש בטשקנט

דוד דגן, מכון אלופי הנחל

תמונות: המשפחה

טשקנט, הרובע העתיק

עולם לא היו חושבים חסידי ברסלב באומן, טפליק וקרימנטשוק, לתקוע יתד בטשקנט בירת אוזבקיסטאן, העיר השוכנת בנאת המדבר הגדולה, למרגלות הרי אלטאי.

בשנות מלחמת העולם השנייה, עת נצבעה אירופה בדמם של מיליוני יהודים באזורי שליטת ה"רייך", או ברוסיה האדומה, בה נרדפו שומרי המצוות עד חרמה, הוגלו והוצאו להורג, חמל ה' על שארית הפליטה וטשקנט הפכה לאי של הצלה.

יהודים נאמנים שחיפשו מפלט מעיניהם הבולשות של סוכני הנק.ו.ד, ששרצו בכל פינה - היגרו למחוזות מרוחקים, בהם שמירת מצוות פחות העמידה בסכנה את נוטרי הגחלת. פרונוזה, סמרקנד, אלמא-אטא, וטשקנט, היו חלק מאותם מקומות שהפכו את אט למרכז חי של יהדות יוקרת, שבערה מתחת לפני השטח, ומעל פני השטח 'על אש קטנה'.

החל משנות מלחמת העולם השנייה, ועד לנפילת מסך הברזל, היתה טשקנט מרכזם העיקרי של אנשי שלומנו חסידי ברסלב בברית המועצות, שאף יסדו בדירה שכורה בית כנסת, בו למדו, התפללו, התועדו ורקדו. אחת לשנה היתה העיר מתרוקנת מאנשי שלומנו, ששמו פניהם בנסיעה בת מספר ימים, אל הקיבוץ המחתרתי בראש השנה באומן.

עצם התקבצותם יחדיו בקיבוץ המחתרתי, היווה פירוש חי לנואת רבינו הקדוש "מיינו פיייערל וועט שוין טלאין ביז משיח וועט קומען" - האש שלי תוקד עד ביאת המשיח (חיי מוהר"ן ש"ו), "כי גם אם לא נשאר מהתבערה והמוקדה, רק ניצוצות קטנות ומעטות נקרא זאת בלשוננו בשם טלאין". (שיחות וסיפורים, כרך א, אות ג)

בטשקנט - עיר גדולה בת מיליון וחצי תושבים, היה ריכוז גדול יחסית של יהודים שומרי תורה ומצוות, שנמלטו אליה מהאזורים המועדים יותר לסורענות בתוככי ברית המועצות. כאן זכו לשקט יחסי, היות והאוכלוסייה המקומית היתה מוסלמית ברובה. כך שלמרות היותה של

טשקנט בירת הרפובליקה הסובייטית האוזבקית, חוקי הקומוניזם לא נאכפו שם כמו ברוב המקומות בברית המועצות.

הדבר גרם, שמלבד היהודים המקומיים שחיו שם מדורי דורות, התגוררו בעיר הגדולה חסידי ברסלב, לצד חסידי חב"ד ויהודים ליטאים, באחוזה מופלאה וערבית הדדית.

זה 'יאספני

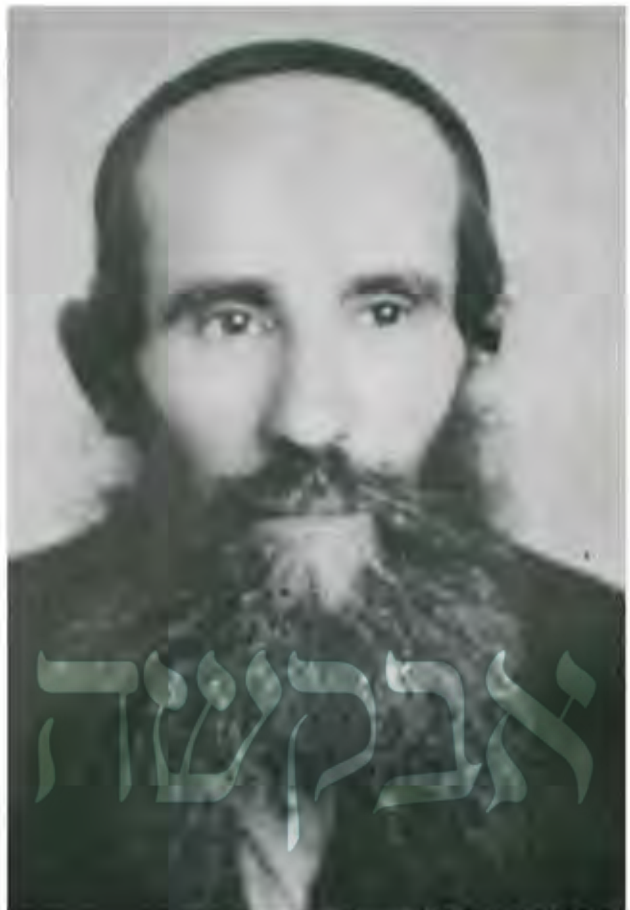
אחד מראשוני חסידי ברסלב שהגיעו לטשקנט, היה ר' מרדכי סירוטה. הוא נולד בעיירה טפליק השוכנת לא הרחק מאומן, להורים יראי שמים. אביו ר' ראובן, היה מחסידי ברסלב הנאמנים בטפליק, אשר היה להם בית כנסת משלהם עוד מזמן תלמידי מוהר"ן ת.

צעיר לימים היה כאשר נסתלקו לעולמם בהשאירם אותו, יחדיו עם חמשת אחיו ואחיותיו, יתומים מאב ואם. אחותו הבכירה דאגה לגדלו באהבה ובמסירות בגשמיות כמו גם ברוחניות, האחות דאגה שיקבל מנות גדושות של יראת שמים ותמימות ופשטות לבבית.

כשהיה ילד, אהב לשנון בעל-פה את פסוקי התהילים, היה זה בעבורו 'אוצר' של אמונה ותעצומות נפש שליווה אותו כל חייו, שעה שחזר ושינון את פסוקי התהילים בכל עת ובכל מצב.

כיוון שלא היה מי שיפרנס את המשפחה, יצא מרדכי לעבודה כבר בגיל צעיר כדי שיוכל לאכול לחמו מיגיע כפיו.

בשנת תרפ"ז, כשהגיע לפרקו, נשא לאישה את רבקה למשפחת קוגן מהעיר דניהטרובסק. כלתו אף היא, גורלה לא שפר, היא התייתמה בגיל שש עשרה ומאז נלקחה עם אחותה לבית היתומים עד הגיעה לבגרות. או אז נסעה עם קרובי משפחתה לטשקנט, שם נעשתה התקשרות השידוכין בינה ובין הנער מרדכי סירוטה.

ר' חיים בנימין ברוד, מאליש בטשקנט

מניין תפילה, "עבירה כבדה" לידים של הקומוניסטים

שלושת רבעי שעה הליכה למקוה

בכל בוקר, עוד בטרם הפציעה השמש, יצא את ביתו גם בכפור העז ששרר בחודשי החורף - וצעד מהלך שלושת-רבעי השעה כדי לטבול במקוה. בכל הדרך הארוכה היה אומר את פרקי התהילים שידע על-פה.

ברבות השנים נולדו לו עשרה ילדים, ולפרנסתו עסק בעשיית כובעים, מלאכה ממנה פרנס אך בדוחק את ילדיו. הוא העדיף עבודה זו שכן כך יכול היה שלא לעבוד בשבת קודש.

ר' מרדכי לא ידע חיים קלים. ברבות השנים נפטרו על פניו שניים מעשרת ילדיו. בתו הקטנה נפטרה בהיותה בת שנתיים וחצי, ואחד מבניו נפגע בתאונת דרכים כשרכב לתומו על אופניו ברחוב העיר. בן עשרים בלבד היה ולשברון לבם של ההורים לא היה גבול.

אף על פי כן המשיך ר' מרדכי בדרכו בעבודת ה' בתמימות. נהרות של אהבה חמלה וחסד שפעו מלבו הטוהר, עשרות שנים מסר את גופו, נפשו וממונו למען הזולת מבלי שזקף את העניין לזכותו, כאשר נלקח ידידו ר' שמחה גורודצקי לגלות בסיביר הרחוקה, הבין מרדכי כי מעתה ואילך צפוי יידו לסבול מאוד בקור העז השורר שם, הם נפגשו שעה קלה לפני שגורודצקי נשלח למרחקים, ומרדכי הסיר בלי להסס את מעיל הפרווה הכבד שלבש ונתן אותו לידידו...

מתמסר למען הפליטים היהודים

ימי מלחמת העולם השנייה, הגרמנים ימ"ש פולשים לתוך תוכי ברית המועצות. קרבות איתנים מתחוללים בין שתי המעצמות, מיליוני חיילים נלחמים בחזיתות השונות בקרב דמים מר ועקוב.

האויב הגרמני נוהל הצלחה רבה בקרבות, הוא מתקרב במהירות רבה לעבר מוסקבה הבירה וכבר עומד בשעריה, המטוסים הגרמנים מפציצים את העיר ללא הרף ומיליוני התושבים ממהרים להימלט מחשש לחייהם.

רובם הרחיקו נדוד לאסיה התיכונה, שם היה בטוח יותר. רבים מהפליטים, ובהם יהודים רבים, מצאו מקלט בעיר טשקנט שבאזחבקיסטן, עיר זו ושכנותיה התמלאו ברבבות פליטים חסרי כול. יהודים רבים הסתובבו ברחובות העיר בלי לדעת היכן יניחו את ראשם בלילה הקרוב, שלא לדבר על מזון. רעב כבד שרר בעיר, כמויות הלחם שנאפו לא הספיקו לכל התושבים, ובוודאי לא לפליטים הרבים. כך נפלו רבים ברחובות העיר ומתו מרעב ומכפן. כמעט לא היה מי שיקבור את המתים בשל התוהו ובוהו ששרר. לא פלא אפוא שמחלות ומגפות, כגון הטיפוס והדומות לה, החלו להשתולל ברחבי העיר ואלפים נפטרו בנינו.

ר' מרדכי סירוטה כבר היה תושב ותיק בעיר, היה לו מובן מאליו כי בזמן כזה עליו לרתום את עצמו ואת כל אשר לו בעבור יהודים אלה, וביתר שאת. הוא פתח לפניו את לבו ואת ביתו, שלא היה אלא דירה בת שלושה חדרים קטנים, בהם הצטופפו הוא, רעייתו ושמונת ילדיהם.

יצא

בכל בוקר,
עוד בטרם
הפציעה
השמש, יצא
את ביתו
גם בכפור
העז ששרר
בחודשי
החורף -
וצעד מהלך
שלושת-
רבעי השעה
כדי לטבול
במקוה.
בכל הדרך
הארוכה
היה אומר
את פרקי
התהילים
שידע
על-פה

מראה העיר טפליק כיום

לא פלא שדמעות כה רבות נשפכו בחתונה ההיא, כפי שסיפר בעצמו ברבות השנים.

איש תם וישר וירא אלוקים, היה מרדכי הצעיר. למרות רדיפותיהם של הקומוניסטים כנגד כל דבר שריח של יהדות נדף ממנו, המשיך להתפלל בבית הכנסת. הוא ידע שנמצאים שם אנשים 'מטעם' שמעבירים את השמות למשרדי הנ.ק.ו.ד, ואף על פי כן טרח ללכת להתפלל במניין מדי שבת בשבת ארבעים דקות הלך וארבעים דקות חזור.

משרבו המלשינים שהסתובבו בבית הכנסת, החליט מרדכי לפתוח בית כנסת בעצמו. הוא שכר דירה וארגן בה מניין תפילה. במצב כזה היה מצבו מסוכן יותר, שכן הפעם לא היה מתפלל גרידא אלא 'המארגן' של

מימין לשמאל הרב ישבעם סנל, החתן יוסף סנל, ר' משה נולדשמיד וחמיר ר' מרדכי סירוטה באירוסין נכדתו

הוא לא הסתפק בכך ויצא לרחובות העיר ותנן אחר 'פנים יהודיות' וכשמצא כאלה, לא היה גבול לאושרו. הוא היה מזמינו לביתו לאכול ולישון, עד שימצא מקום נאות. כששמע שהגיעה לעיר רכבת נוספת ובה פליטים יהודים, היה ממחר להגיע אל תחנת הרכבת כדי לאתר את הפליטים החדשים שבאו זה עתה, והיה מביאם לביתו לתקופות ממושכות.

בקרוב בני הקהילה הבוכרית התבלטה זוהרה באותם ימים דמותו של רבי רפאל חודיידטוב מסמרקנד. 'המלאך רפאל' כפי שכינהו, היה עובר מרחוב לרחוב ומעיר לעיר, והציל מאות פליטים ממוות. רבים מצאו מחסה בביתו ובחצר הגדולה שהקיפה אותו.

ר' רפאל היה מגיע הרבה מסמרקנד לטשקנט, המצויה כשלוש מאות ק"מ מסמרקנד. "הוא היה ידיד נאמן של חמי" מספרת כלתו של ר' מרדכי סירוטה, "ופעמים מספר אף ביקר בביתו. שניהם היו יהודים בעלי לב חם, היתה להם אהבה עצומה לכל יהודי והם אהבו לסייע ליהודים. חמי היה מסודר מבחינה כלכלית. בשנות המלחמה חמי היה הולך לתחנת הרכבת, שם שכבו הרבה פליטים על הריצפה הקרה בימי החורף הקשים. הוא חיפש ביניהם יהודים והביאם לביתו, שם נתן להם לאכול ולישון וסייע להם בהשגת האישורים הדרושים לצורך המשך הסתדרותם בעיר.

"כשר" רפאל היה מגיע לטשקנט, היה נכנס לביתו של חמי והם היו פועלים ביחד בתחום העזרה לפליטים. בבית חמי היה מתחת השולחן חור ברצפה שירד למרתף. במקור זה היה מיועד לאכסון תפוחי אדמה לחורף, אבל בשנות המלחמה חמי היה מסתיר שם פליטים שלא היו להם אישורי שהייה בעיר, יהודים שערקו משירות צבאי או כאלה שנרדפו על ידי השלטון הקומוניסטי.

משפחת בנדר מוצאת מקום מחסה

כך סיפרה מרת עטל לסקר, בתו של החסיד רבי לוי יצחק בנדר:

"משפחתנו נמלטה מאומן בשנת תרצ"ו, לאחר שאבי שוחרר בנס ממאסרו, הוא הבין כי עדיף שיעזוב את העיר, לכן שהינו בטולטשין ובהמשך הגענו למוסקבה, התגוררנו בכפר ביאלופוסט הרחוק כשבעים ק"מ

ר' יצחק עלדברג - ר' איציקל מטשקנט

ר' יצחק המוכנה ר' איציקל מטשקנט נולד לאביו ר' אריה לייב העילוי ממאקוב בעיר "ריקי" שבפולין בשנת תרע"ח. בבחרותו למד בישיבת נובהרדוק בפניסק ובהמשך בבראנוביץ אצל הגאון רבי אלחנן וסרמן ובישיבת נובהרדוק בביאליסטוק - שם הפך לתלמידו המובהק של ראש הישיבה רבי אברהם יפה'ן.

בשהותו בישיבה, פרצה מלחמת העולם השנייה ור' יצחק ברח עם חבריו לווילנא, ובדרך לא דרך הגיעו לרוסיה. שם הוגלה לסיביר הקפואה. כך שהוא ניצל מהגיהנום הנאצי אך לא מזה הסובייטי.

בסיום המלחמה, הגיע לצ'ילבו שברוסיה הלבנה ושם נישא והקים את ביתו. כרבים אחרים עבר לגור בטשקנט, כאן מצא חיות לנפשו בקרב חסידי ברסלב והתקרב בכל לבו לענין רבינו. מדי שנה בשנה היה נוסע עם אנ"ש לאומן לר"ה, ובאחת השנים אף הביא עמו את בנו הילד.

ר' יצחק השתוקק לעלות לארץ ישראל, הוא הגיש 22 בקשות ליציאה מברית המועצות, שנענו בטלילה. עד שבשנת תשכ"ט הגיש שוב בקשה לעלייה, ובאותה שעה ישב שם פקיד חדש בתפקידו, שמיד זרק לו את האשרה בפניו ואמר 'איננו צריכים כאן רבנים'...

כאן בארץ ישראל התגורר ר' יצחק בקרית באבוב בבת-ים. במשך שנים מסר שיעורי תורה בבית-אבות, שם התפלל מדי יום ותיקין.

ר' יצחק נולדברג בהכנסת ספר-תורה בקרית באבוב בבת-ים

נזהר מאוד בכבוד בית הכנסת וקדושתו. היה מיוחד בשמירת עינו בקדושות. גם בזמנותו כשהובילוהו בכיסא-גלגלים, ביקש לסטות מהדרך כדי לשמור על עינו.

מלומד ביסורים היה. בנו נסתלק על פניו בחטף במיטב שנותיו, למרות הכל לא משה השמחה מפניו, וגם בעת ייסוריו שמעוהו מזמר לעצמו ניגוני שמחה.

מאז עלותו ארצה, נסע להשתתף מדי שנה בקיבוץ בראש השנה בירושלים. בצוואתו ביקש מיוצאי חלציו להזהר במה שהקפיד הוא בחייו. בקיום 'יהדות פשוט' כנגילת מים-אחרונים וכדו'.

זכה ר' יצחק לראות עולמו בחייו, נכדים ונינים ההולכים בדרך הטוב והישר. נלב"ע בגיל שיבה בב' באייר תשע"א.

בדרך כלל,
המתנה
זו הייתה
מפילה אימה
על הנחקרים
ודעתם
הייתה
נזרפת
עליהם מרוב
דאגה, אולם
מרדכי לא
נבהל, הוא
פשוט נשכב
על הרצפה
ונרדם...
כשהחוקר
יצא כדי
להכניסו
פנימה, נדהם
למראה
עיניו...

חללים רבים. זו הייתה מחלה קשה ומידבקת שסופה מוות.

"כששמע אבא על כך" - המשיכה בתו של רבי לוי יצחק - "פקד עלי ליטול את הילד החולה ולהביאו במהרה לביה"ח. דבר זה ביטא את אצילות נפשו של אבי, שלא חשש לבריאות בתו היחידה, למען הצל נפש ילד מישראל! אף אמא הצדקנית לא שעתה לזעקות השכנים שהזהירו אותנו שלא לסכן את נפשי למען ילד זר. 'בזכות מצווה זו לא תחלה בתי לעולם' אמרה להם אמא בביטחון גמור... ואני, לא עזבתי את הילד עד שראיתי כי הוא מתקבל במחלקה המבודדת בביה"ח.

"ר' מרדכי ורעייתו שלחו לילד אוכל טעים מדי יום ביומו כדי שיתחזק ויתגבר על חוליו. אני זוכרת את רבקה סירוטה עומדת ליד החנות כדי להשיג לילד לחמניות לבנות או לחם לבן. בימי מלחמה טרופים שכאלו, גם לחם שחור קשה כמעט לא ניתן להשגה, ועל לחם לבן איש לא העז לחלום אפילו..."

בבוקר הוודקה שהרגיע את השומר

"סיפור זה הביא לחשיפתנו על ידי הק.ג.ב. שלא ידע עד אז על קיומו בעיר. אמנם נזהרנו בלשונו, אולם הילד החולה חשף לתומו את כתובתנו, ושטר נשלח לחפש אחרינו כמה פעמים. רק כמה בבוקר וודקה שהעניק לו ר' מרדכי סירוטה חיסלו הפרשה..."

"הילד החולה אכן התחזק, הבריא ונשאר בחיים. לאחר ששה שבועות של אשפוז, חזר לאיתנו ושב הביתה בריא ושלם. כל חייו הוא אסיר תודה למארחיו שהצילו אותו. ילד זה גדל והיה לאחד מעסקניה הבולטים של היהדות החרדית בניו-יורק, הלא הוא ר' נחמן אלבוים."

ר' יעקב גלנט, מאנשי בטשקנט

מהבירה, התפרנסנו מייצור סיכות ראש כשאני עובדת בבית בייצור הסיכות ואבא נוסע אחת לשבוע לכרך הגדול של מוסקבה להעביר את הסחורה למקום המיועד.

"בקיץ תש"א פתחה גרמניה במתקפת פתע על רוסיה וכבשה במהירות חלקים נרחבים ממנה, יהודים רבים החלו לברוח דרומה, לאוזבקיסטאן, כך עשתה גם משפחתנו. לאחר תלאות רבות הגענו בערב ראש השנה תש"ב לטשקנט, שם קיוונו למצוא מנוחה וביטחון. בתחנת הרכבת הענקית של טשקנט ירדנו עייפים וסחוטים לאחר נסיעה ממושכת ורבת תלאות. מסביב בוקה ומבולקה, אלפים רבים מילאו את תחנת הרכבת, כאשר אינם יודעים להיכן לפנות.

"לפתע אנו רואים לנגד עינינו יהודי בהדרו. באותו רגע הבחין גם הוא בנו. רק לאחר מכן נודע לנו שמו: ר' מרדכי סירוטה, התברר כי הוא שמע על בואנו הצפוי ויצא במיוחד לקבל את פנינו.

"מבחינה כלכלית המצב היה בכי רע, אלפי פליטים סובבו ברחובות ובשווקים מבלי למצוא מחיה לנפשם. לר' מרדכי, או כפי שכונה בפשטות, 'מוטע', היה בית קטן בן שלושה חדרים, ובו אירח אורחים רבים מהפליטים היהודים. אמנם הבית היה קטן ומצומצם; משפחות מספר כבר התגוררו בחדרים השונים, אולם בצוק העתים, גם בית זה נדמה היה לנו כארמון מלכים. כך הגענו, הוריי, אחי ואני, לבית החסד הזה לתקופת ארעי, אולם בסופו של דבר גרנו שם שנתיים ימים..."

"הבית עצמו היה מלא תמיד באורחים: בפרוזדור, בחדר המטבח ובכל מקום אפשרי. כל יהודי שהגיע, התקבל בסבר פנים יפות. היו אורחים שחלו במחלות קשות, ור' מרדכי היה ניצל לידם כשהיו זקוקים לו ועוזר ככל יכולתו.

הצלת ילד מישראל

"פעם, בבואי לבית משפחת סירוטה, הבחנתי בילד חדש שהגיע. הוא היה חולני, פניו חיוורות. הסתבר כי נדבק במחלת ה'טיפוס' האיומה שהפילה

ר' צבי זוטלובסקי

ר' צבי נולד בקרימנטשוק לאביו ר' יעקב אהרן (מצאצאי ר' שלמה מקארלין ולמעלה בקודש), שהיה חתנו של רבי משה טאראשצאנסקי ששימש כרב בקרימנצ'וק (תשובותיו נדפסו בספר זיכרון משה - אודים מוצלים מאט).

בפרוץ מלחמת העולם השנייה, ברח עם משפחתו לעבר המזרח, כשהסב ר' משה נפטר בדרך בעיר סורטוב שבקזחסטאן. חתנו ר' יעקב אהרן זוטלובסקי עם בנו הבחור צבי, המשיכו לסמרקנד שבבוכרה, שם הקים ר' צבי את ביתו ונולדו לו שתי בנות.

תקופה קצרה לאחר מכן, חלתה אשתו ור' צבי לקחה למוסקבה לביה"ח, שם סבלה קשות כשנתיים עד שנסתלקה לבית עולמה. ר' צבי חזר לסמרקנד ומשם היגר לטשקנט האוזבקית, שם הקים את ביתו בשנית ונולדה לו בתו שת"ח.

בטשקנט, פגש ר' צבי את ר' חיים בנימין ברוד, מיקירי אנ"ש, ר' חיים בנימין דיבר עמו מתורת רבינו, ור' צבי שהושפע עמוקות מדבריו, התחבר עם חבורת חסידי ברסלב, שהתפללו בשבתות בטשקנט בדירה שכורה.

כך נהפך לחסידי ברסלב, ובמשך 12 שנה נסע מדי שנה לקיבוץ באומן בראש השנה. כאשר בכל פעם חוקרים אותו למקום שהותו למשך שבועיים (הזמן שלקח הנסיעה לאומן הלוך וחזור בתקופות המאוחרות יותר) היה ר' צבי היה עונה לאנשי השלטון שנסעו לפרופסור גדול... שכן, עבד במקצועו כרופא שיניים.

בשוכו מאומן, כשהיה עובר במוסקבה, היה רוכש כמה סטים של ארבעת המינים לסוכות בהם זיכה את יהודי טשקנט.

בתו שת"ח מספרת על האמונה התמימה שהיתה בו ואותה השריש לילדים: "באותם ימים לא היה לנו סידור להתפלל בו, אבא לימד אותנו לדבר אל ה' במילים שלנו ולספר לו את כל העובר עלינו. אמונתו כרבינו היתה מוחלטת והשריש אותה גם בנו הילדים, כאשר הכניס בנו גם את האהבה לצדיק, ראינו בו דוגמא אישית, כשלמרות מה שעבר עליו, נשאר איתן באמונתו. פעם אמר לנו הילדים "היום נהייתי בן 17 כאשר עברו עלי 17 שנים מאז שהתקרבת. שאז נהייתי כתינוק שנולד".

כאמור, המקצוע של ר' צבי היה רופא שיניים, תקופה ארוכה עשה כל טצדקי בכדי שלא יצטרך לחלל שבת, כאשר היה הולך מדי שבת שעתים ברגל ונזהר מלחלל שבת, כשאחרי השבת הוא משלים את כל הפעולות שהיה צריך לעשות. מנהל מרפאת השיניים במקום עבודתו העלים עין מכך שר' צבי אינו מחלל שבת, אך במקום זאת שלח אותו לכל מיני מקומות מפוקפקים בהם ישבו אפיקורסים יהודים ל"ע שלעגו לכל דבר שבקדושה ומצוות התורה ה"י ובכך רצה להשפיע עליו להפסיק לשמור שבת.

בראותו שבשל שמירת שבת אינו יכול לעבוד בתחום זה, עזב את מרפאת השיניים ועבד יחד עם ר' יענקל גלנט, ר' בצלאל שיף והרב יצחק זילבר ועוד יהודים שומרי מצוות, באותו בית מלאכה, כשתקופה מסוימת הוא גם עובד כשומר בבית הקברות בטשקנט.

בשנת תשל"ח עלה בידו, לאחר ניסיונות רבים, לקבל אשרות יציאה מברית המועצות, והוא עלה ארצה, נלב"ע ב"ח אב תש"ן.

ר' נחמן, הוא בנו של ר' יצחק אייזיק אלבוים, מיקירי חסידי ברסלב מפראגה - הפרבר הסמוך לוורשה, ששימש כמוהל מומחה לקהל אנ"ש. בנעוריו למד ר' נחמן בישיבתו של רבי אלחנן ווסרמן הי"ד בברנוביץ', כשפרצה מלחמת העולם השנייה הבריח את הגבול יחד עם אביו, על גבי רפסודה חצו את נהר הוויסלה, והגיעו לביאליסטוק, תלאות רבות עבר הנער עד שהגיע לטשקנט, שם פגש ביקירי אנ"ש שהיו מלאכי חסד עבורו, להצילו ממוות מרעב ומטיפוס.

ישן על הרצפה יחד עם האורחים

מוסיף לספר יהודי שהתגורר בבית ר' מרדכי סירוטה תקופה ממושכת:

"כשהגעתי לראשונה לביתו של ר' מרדכי, הייתה זו שעת לילה מאוחרת. לתדהמתי ראיתי המוני אנשים ישנים על המיטות, על השולחנות ומתחת להן, ובכל פינה אפשרית. חיפשתי את בעל הבית ולא מצאתי אותו. כיוון שעייפתי הייתה רבה, התכוננתי להניח את הראש ולישון באחת הפינות, כשלפתע ראיתי את המארח ישן על הרצפה בפרוזדור בצפיפות, יחד עם כל האורחים...

ר' מרדכי לא הסתפק בנתינת אוכל ושיייה לאורחיו, הוא עשה ככל יכולתו כדי להעמידם על רגליהם. הוא השקיע מאמצים כבירים למצוא להם עבודות כדי שיוכלו לפרנס את בני משפחותיהם בכבוד, וכדי שתהיה להם תעסוקה מנובדת. כך ביסס משפחות עניות רבות שרעבו ללחם.

מסירות נפשו לא היתה רק בדאגה ללינה ואכל לפליטים הרבים, אלא בעצם ההסתכנות שבמעשה, משום שלפי החוק, כל אזרח רוסי חייב היה ללכת עם מסמכים מזהים. אולם רבים מהפליטים איבדו את תעודותיהם, חלק אחר הסתיר את התעודות, שכן הם היו "עבריינים

התכוננתי להניח את הראש ולישון באחת הפינות, כשלפתע ראיתי את המארח ישן על הרצפה בפרוזדור בצפיפות, יחד עם כל האורחים...

דפקו בדלת. אבא כהרגלו ניסה להסביר ל'אורחים' שהאנשים שבביתנו הם בני משפחה לעניים שאין להם היכן להיות, אבל הם מיאנו לשמוע. לקול זעקות השבר של המשפחה והאורחים, נלקחו אבא ואימא לחקירה, ואנחנו נשארנו בבית, שופכים דמעות כמים. הייתה זו פעם נדירה שלקחו גם את אמא לחקירה. חששנו מאוד לאמא, שהייתה אישה עדינת נפש.

"תפילותינו עזרו, וכבר בשעות הקטנות של הלילה חזרו ההורים מהחקירה. לפי זיק האור שבעיניהם, הבנו כי ממשיכים לארח כמו תמיד..."

באחת החקירות ניסו לשבור אותנו בכך שנתנו לו להמתין שעות ארוכות במסדרונות האפלים של הנ.ק.ו.ד. בדרך כלל, המתנה זו הייתה מפילה אימה על הנחקרים ודעתם הייתה נטרפת עליהם מרוב דאגה. אולם מרדכי לא נבהל, הוא פשוט נשכב על הרצפה ונרדם... כשהחוקר יצא כדי להכניסו פנימה, נדהם למראה עיניו...

בהכנסת האורחים המופלגת שלו המשיך ר' מרדכי גם בשנים שלאחר המלחמה, על כך מספר ר' נתן קנלסקי בנו של ר' נחמן 'רוסישער':

"בתום המלחמה התארחו סבי וסבתי בבית משפחת סירוטה. כיוון שלא היה להם היכן להניח את ראשם, אירחם ר' מרדכי בחפץ לב.

"בשנת תש"ז למדתי תקופה מסוימת בחיידר מחתרתי שפתחו חסידי חב"ד בטשקנט. הייתי ילד בן תשע בלבד והורי לא היו בטשקנט בשל מאורעות המלחמה. הנהלת התלמוד תורה דאגה לי ולילדים נוספים לאכול בבתי החסידים השונים שהתגוררו בעיר. כיוון שכך, היה לי יום קבוע שאכלתי בבית משפחת סירוטה, ר' מרדכי התנהג אלי כמו אל ילדיו, את האוכל שקיבלו כל בני המשפחה, קיבלתי גם אני, וזוגתו שימשה עבורי כעין אם".

מאפיית מצות מחתרתית

בחצר ביתו של ר' מרדכי התקיימה מדי שנה אפיית מצות מרודרות לקראת חג הפסח. כבר בתחילת החורף היה דואג להשיג כמויות גדולה של קמח מהודר וכשר, הייתה זו משימה כמעט בלתי אפשרית, כיוון

משמאל לימין ר' מרדכי לסקר, חותנו רבי לוי יצחק בנדר, הרב שמחה קוק

נמלטים" – החסידים שנרדפו על כך ששמרו על הגחלת היהודית בבית המועצות.

אנשי הנ.ק.ו.ד. ערכו חיפושים נרחבים אחר אנשים חסרי תעודות ואחר אלה המארחים אותם, שנחשבו ל'שותפים לפשע'. לר' מרדכי היה פשוט שיהודי צריך לארח בכל מחיר.

לילה אחד, בשעה מאוחרת מאוד נודע לו, כי אנשי הנ.ק.ו.ד. עורכים חיפוש בבתי שבסביבה. הוא מיהר להעיר את האורחים הרבים, בעדינות כדרכו, והורידם למרתף שמתחת לביתו; את פתח המרתף הסווה בשולחן. בפעם הזאת לא היה החיפוש דקדקני והמחפשים לא מצאו דבר.

המעצר לא הרתיע

בתו הגב' חיה גולדשמיד, מספרת:

"אידע שאנשי הנ.ק.ו.ד. הגיעו מבלי שנתקבלה אזהרה מוקדמת, או אז נעשה המצב מסוכן. לעתים פטר אותם אבא בשוחד או בוודקה, והם עזבו את הבית בהעלימם עין. היו פעמים שהם לא ויתרו ונטלו את אבא עמם לחקירה. כילדה קטנה ראיתי את המחזה הזה ופחד עצום מילא אותי. לא כל כך בגלל המעצר של אבא כמו שחששתי שמא יחזור מהחקירה (שארכה בדרך כלל כמה שעות) ויגיד שאין עוד אורחים... אולם אבא לא התפעל; כשחזר היה מודיע כי ממשיכים לארח כרגיל!

"היה לילה שזכור לי עד היום כליל אימים. 'הם' שוב

המכירה עצמה החלה כמה שבועות לפני החג כאשר יהודים היו מגיעים בחשאי וקונים מצות, ומיד נעלמים לדרך. מאפיית המצות של משפחת סירוטה, סיפקה מצות לכל יהודי טשקנט במשך שנים רבות. "הפחד היה תמיד גדול" מספרים ילדיו, "כל העת היו מעקבים אחר המאפייה, ואבא שיחד את העוקבים כדי שלא ילשינו. שנה אחת אף פרצה שרפה במאפייה, דבר שאמור היה להזעיק את המשטרה ומכבי האש. רק בנסים גדולים יצאנו מזה ללא פגע וכמעט ללא נזק, ועל כן הושתקה הפרשה במהירות. הצדקה שעשינו במאפייה זו עמדה לנו זגוננה עלינו מכל דע".

הניצוץ היהודי

מספר ר' בצלאל שיף:

"התגוררתי לא הרחק מר' מרדכי סירוטה, מחסידי ברסלב. ביתו שברחוב אוקצ'ין היה כתובת לכל ענין יהודי. התקיים שם מניין תפילה קבוע, בית-כנסת לכל דבר. ר' מרדכי רצה שכולם יבואו להתפלל שחרית במנין, לכן אמר שבבוקר לאחר התפילה יחלק עוגה וקצת משקה, אז כולם באו, וכך התפללו ולפעמים גם למדו לאחר התפילה. אם כי הוא מעולם לא הטיף לאיש מה לעשות".

בהקשר לאפיית המצות בבית משפחת סירוטה, ר' בצלאל אינו יכול לשכוח את הסיפור הבא: "אצל ר' מרדכי התקיימה בכל שנה אפיית מצות לפסח. הייתי באותו זמן סטאז'ר (מתלמד) בפרקליטות. בקפטרוסיה הכרתי איזה אדם, כשנסעתי לשם לעבוד, שמת לי לב שהוא כל הזמן הולך עם כובע, הבנתי שהוא יהודי שומר מצוות והיותו והיה לי באלול יארציית של אבי, ניגשתי אליו ואמרתי לו שאני צריך מנין. הוא הבטיח לי שכשיהיה בטשקנט יבוא אלי. ואכן כשבא לעיר סר לביתי, והבאתי אותו למנין שלנו. קראו לו אברהם סקובר. אחר כך אמר: שמע, יש לי בן דוד קומוניסט המתגורר בעיר ולא סיפרתי לו שאני כאן, רציתי ליהנות במחיצת איש כמוך, אבל עכשיו אני צריך לבקר גם אצלו."

"לפני שנסע לדרכו, ליוויתי אותו לשרה תעופה, שם נדהמתי לגלות שבן דודו הוא לא אחר מאשר הממונה עלי בפרקליטות... נתקפתי בפחד נורא. לאחר מכן שאלתי אותו: מה דיברת עם בן דודך? הוא סיפר לי שהתווכח אתו, בן דודו טען שכל הסיפור של אידישקייט (יהדות) נגמר. ואז הוא ענה לו: 'מה פתאום, כאן אצלכם בעיר יש יהודים שומרי תורה ומצוות...'

"באותו רגע הייתי בטוח שנגמר הסיפור. הממונה עלי כבר יודע עלי הכל. למחרת, כשבאתי לעבודה, לא אמר לי הממונה מאומה. לאחר כמה שבועות הוא ניגש אלי ואמר לי 'היכנס אלי לחדר'. אני נכנס בפחד מצמית מפני הבאות, לפתע הוא אומר לי 'אני צריך מצות'. הייתי המום. שאלתי אותו, כמה קילו? הוא ענה '35 קילו', אמרתי לו: זו כמות גדולה, והוא השיב לי 'יש לי כאן עוד כמה חבר'ה שביקשו ממני בשקט בלי שאף אחד יידע', אמרתי לו: 'בסדר, אני אארגן לך'.

"הלכתי לר' מרדכי סירוטה ואמרתי לו שבכתובת מסוימת הזמינו 35 קילו... אחרי שגמר לאפות את המצות הלך לכתובת שנתתי לו, כשהוא מסתיר את המצות בתוך שק של מלט, ואז גילה שהכתובת הזאת היא לא פחות ולא יותר מביתו של הממונה שהכניסו לכלא... הוא נבהל ואמר 'אה, טעיתי בכתובת...' והלה שואל אותו 'את מי חיפשת? בוא והיכנס'. הוא לקח ממנו את המצות בשמחה גדולה ושילם לו סכום הגון. ראינו במוחש כיצד הניצוץ היהודי לא כבה גם אצל יהודי רחוק".

ר' מרדכי לא הסתפק בנתינת אוכל ושתייה לאורחיו. הוא עשה ככל יכולתו כדי להעמידם על רגליהם. הוא השקיע מאמצים כבירים למצוא להם עבודות כדי שיוכלו לפרנס את בני משפחותיהם בכבוד

ר' צבי ד'ארוגובסקי מאלש בטשקנט

ר' נחמן אלכובי

שבימים ההם, ימי רעב ומצוק, רק בקושי ניתן היה להשיג ק"ג אחד או שניים של קמח, ואילו ר' מרדכי השיג בדרך הידועה רק לו, מאות קילוגרמים של קמח...

כששאלוהו איך הצליח להשיג את כל הכמות הזאת, היה מחייך ושותק. רק לעתים רמז על 'קשרים' במקומות הנכונים; מתת כסף או בקבוק ודקה שהגיע לידיים הנכונות, בנחישות ובעוז רוח היה מפלס את דרכו במקומות הנכונים, והיה משיג לאחיו היהודיים את אשר נזקקו.

באחת השנים נודע כי בבית משפחת סירוטה יש כמות הגונה של קמח, וזה היה "פשע" חמור ביותר. ואכן לא חלף זמן רב ושוטרים חמורי סבר הגיעו לערוך חיפוש דקדקני בבית. ר' מרדכי לא נבהל. הוא פתח בדברי שכנוע ופיוס, ובתמורה כספית הולמת ניצל הקמח שהיה מיועד למצות...

האפייה עצמה הייתה מסוכנת ביותר לכל מי שעסק בה. אף על פי כן, כחודשיים ימים לפני חג הפסח החלה מלאכת האפייה. זו נערכה בעיקר בשעות הלילה המאוחרות, מחשש שסוכני המשטרה החשאית שמסתובבים באזור בשעות היום ישמעו את רעש המכונות.

לא רק מהשוטרים שרר פחד גדול אלא גם מ"דיד" לא קרוא, שכן שנכנס פתאום או שוטר שחלף באקראי סמוך לבית.

ר' רפאל חודיידטוב בכותל המערבי

הלכתי לרי
מרדכי סירוטה
ואמרתי לו
שבכתובת
מסוימת הזמינו
35 קילו... אחרי
שגמר לאפות
את המצות
הלך לכתובת
שנתתי לו,
כשהוא מסתיר
את המצות
בתוך שק של
מלט, ואז גילה
שהכתובת
הזאת היא
לא פחות ולא
יותר מביתו
של הממונה
שהכניסן
לכלא...

בשנים הבאות, ועד לעלייתו ארצה, מדי שנה בשנה, לקראת יום הרת עולם, היה ר' מרדכי יוצא לדרכו לאומן, שם התקבצו יחדיו הפליטים מאנ"ש, ששרדו את הטרור הקשה של הבולשביקים בסוף שנות התר"צ, ואת רציחות הגרמנים בתחילת שנות הת"ש.

באומן, התקיים הקיבוץ המחתרתי בראש השנה בדירת מסתור. פעמים רבות נטל עמו ר' מרדכי את בנו הבכור ר' זאב, שהלך לעולמו אך לאחרונה, בדרכם, היו משתטחים על ציוניהם של הבעש"ט הקדוש, רבי לוי-יצחק מברדיטשוב, וציון מוהרנ"ת בעיר ברסלב.

לארץ הקודש

בסוף שנת תש"ל, נסע ר' מרדכי למוסקבה כדי להסדיר אשרות יציאה לו ולמשפחתו מברית המועצות. לאחר שבסיעתא דשמיא קיבל את האשרות, נסע בפעם האחרונה עם בניו לאומן, לציון רבינו הקדוש, ליטול ברכת הדרך. בשנת תשל"א יצאו ר' מרדכי ומשפחתו מברית המועצות אל הארץ הקדושה. כאן התגוררו בקרית מלאכי.

בח' באייר תשנ"א, הסתלק ר' מרדכי סירוטה לעולמו. בהלווייתו השתתפו מאות יהודים שנעזרו בו במשך השנים, אם בטשקנט ואם בקרית מלאכי. לא רבים ידעו על פעולותיו הכבירות למען הזולת, אולם כשהמלווים החלו לספר זה לזה, כל אחד על מעשה החסד שזכה הוא לקבל מר' מרדכי, הבינו כי גדול היה לא רק במעשי חסד, אלא גם בחכמת ההצנע לכת.

(תודות להר"ר שניאור ברגר שיחי, נכדו של ר' מרדכי סירוטה, על תולדות חיי סבו שהמציא לידנו)

חינוך הילדים

למרות הקפדת השלטונות שכל ילד במדינה ילמד בבית ספר בכל ימות השבוע, ילדיו של ר' מרדכי נעדרו בשבתות מבית-הספר, כשבכל פעם תירצו זאת בסיבות שונות.

אולם כשהחלו השלטונות להדק את הפיקוח ולהעניש את אלו שהתחמקו מלימודים בשבתות, נאלצו הילדים להגיע לבית הספר, דבר שגרם לשברון-לב במשפחה. מספרת בתו של ר' מרדכי: "אני זוכרת את בוקר יום השבת כשאבא היה יוצא מהבית והולך אל בית הכנסת ואילו אני יוצאת והולכת לבית הספר. למרות שנאלצנו להיות נוכחים בכתות, מעולם לא כתבנו בשבת, תמיד המצאנו תירוצים שונים, כדי שלא נצטרך לכתוב. בכלל, האווירה מסיבי היתה עוינת מאוד".

בניו של ר' מרדכי, לעומת זאת, הלכו ללמוד בישיבת 'תומכי-תמימים' שנוסדה בטשקנט לאחר המלחמה, והתקיימה בדירות פרטיות, שם לימד בין השאר רבי זלמן לייב אסטולין, חתנו של רבי חיים בנימין ברוד.

הנסיעות לאומן

שנים ספורות לאחר שנסתיימה מלחמת העולם השנייה, נסע ר' מרדכי לראשונה לאומן אל ציונו של רבינו. באותן שנים כמעט ולא היו חסידים שהגיעו להתפלל באומן, כיון שהדרכים היו קשות, והמשטרה החשאית הקשתה על הבאים להתפלל. בימים ההם, היה זה ר' מרדכי שהחזיק ושמר על הציון.

מייץ רייזע
טאג-בוך -
שבת חנוכה
תשנ"ב

שבת חנוכה לעצטע יאר אין אומאן

פלאמען פלייער אין די סאמע פרעסטן

מ. אומאנער, ברענגט ארויף זיינע זכרונות פון די נסיעה שבת חנוכה קיין אומאן - פאר דרייסיג יאר צוריק - די שווערע מיטמאכענישן און מוטשעניש וואס האבן נאך מערער אונטערגעצינדן די געגועים און די בענקענישן, צו וואו מיר בענקען נאך ביז היינט...

איבערגעארבעט אויף די אידישע שפראך דורך: שמעון י. הלוי

דעם רבי'נס ציון באדעקט מיט שניי אינמיטן ווינטער

צו שטיין אין די רייע ביים טיר פון זיין שטוב און זוכן דארט א לעזונג. דער רב האט מיר אויסגעהערט מיט געדולד און מיר געראטן וואס צו טאן. א וואך איז אריבער און ווידער האב איך זיך געטראפן דארט זיצן זיך אפרעדנדיג אז דער עצה האט נישט געווירקט. ער האט מיר נאכאמאל פרובירט צו ראטן מיט דאס און יענץ, און אזוי אויך ביים דריטן מאל. ווען איך בין שוין געשטאנען ביי אים דעם פערדן מאל האט ער מיר אנגעקוקט און געענטפערט: "איך קען דיר נישט העלפן".

אזוי ווי געזאגט, בין איך דעמאלטס געווען א יונגערמאן. פון זינט עס האט זיך געעפענט דעם וועג בין איך געפארן קיין אומאן נישט מער פון צוויי מאל - אויף ראש השנה, אבער איך האב געוואוסט די רייד פון רבי נתן אין ליקוטי הלכות וואס א יעדער ברסלב'ער חסיד ווייסט, אז עס איז נישטא קיין שום מחלה ברוחניות און בגשמיות וואס דער צדיק קען נישט אויסהיילן, און כדי זוכה צו זיין אין אט די רפואה, ברויך מען פארן צו אים און אים דערציילן אלעס וואס ליגט אויפן הארצן. דער נסיעה אין יענע טעג איז אבער געווען ווייט נישט גרינג, עס איז נאך דעמאלטס נישט געווען קיין פליגערס גראד קיין קיעו-אוקריינע וואס האט זיך נאכנישט געהאט אינגאנצן געזעגנט פון דעם בער'ישן רוסישן קוש... אוקריינע איז נאך דעמאלטס נישט געווען קיין זעלבסטשטענדיגער לאנד. מען האט געמוזט פארן דורך מאסקאווע וועלכע האט נאר טייערער געמאכט די נסיעה ווען אין צוגאב דערצו איז דער פרייז פון די וויזעס אריינצוקומען קיין אוקריינע אויך געווען גאר טייער, און בכלל איז געווען שרעקעדיג צו פארן אליין אין א געגנט און וועלכע עס האבן זיך געוואלגערט שיכור'ע גוים.

ווען איך האב אבער געהערט פון דעם רב אויף וועלכע איך האב געלייגט אזויפיל האפענונג, דעם אמת כמו שהוא "איך קען דיר נישט העלפן", האב איך זיך געאיילט צו פארבינדן מיט ר' ישראל מאיר גבאי וואס האט דעמאלטס אנגעפאנגען ארגאניזירן די נסיעות, פון אים בין איך געוואויר געווארן אז עס שטעלט זיך צוזאמען א קבוצה אויף שבת חנוכה מיט די קאסטן פון צוויי טויזנט דאללער א קארטע!!!

געווען איז דאס א הון רב פאר א יונגערמאן אזוי ווי מיר, אבער איך האב דאס געקענט אהערשטעלן. דאס איז געווען די פונקטליכע סומע וואס האט זיך מיר אנגעזאמלט פון אלע געשאנקען וואס איך האב באקומען צו מיין חתונה, פון מיינע ידידים און קרובים און איך האב נאכנישט געהאט באשלאסן פאר וועלכע צוועק דאס אוועקצולייגן. נאכן זיך באראטן מיט מיין שטוב, זענען מיר צוגעקומען צו די מסקנא אז די נסיעה קיין אומאן איז די פארזיכערסטע אינוועסטמענט פאר אונזער צוקונפט ברוחניות אויף אויך פאנאנציעל, וויבאלד אלע השפעות קומען דאך נאר אין זכות פון צדיק, איז זיכער וועלן מיר נישט דערלייגן פון אזא נסיעה נאך וואס דער רבי האט אזוי שטארק געגארט מען זאל קומען צו אים.

די הייליגע חנוכה טעג דערנענטערן זיך שוין אט, ווען באהאלטענע געגועים צינדן זיך אן אין די הערצער פון ברסלב'ע חסידים; געגועים צום הייליגן רבי'ן וואס ווארט אויף זיינע תלמידים אז זיי זאלן קומען צו אים און האבן שייכות מיט זיין קבר.

דער שרייבער פון די שורות, האט זוכה געווען צו זיין פון די גרינדערס, אויפצופרישן פונדאסניי דעם קיבוץ שבת חנוכה אין אומאן, ווען צום ערשטן מאל נאך צענדליגער יארן האבן זיך צוריקגעקערט צענדליגער חסידים צו וויילן חנוכה ביים הייליגן רבי'ן ווען דער ציבור וואקסט פון יאר צו יאר, האלטנדיג זיך אין איין פארמערן.

אנגעפאנגען האט זיך דאס פאר דרייסיג יאר צוריק, אין יאר תשנ"ב, ווען דער ציון איז נאך געשטאנען אין הויף פון די הייזקע אין וועלכע עס האבן זיך איינגעטיילט צוויי גוי'אישע פאמיליעס, אין גאנצן געגנט איז נישט געווען נישט קיין שול און נישט קיין מקוה, נישט קיין כשר'ע עסן און ווער רעדט נאך פון אן עירוב. מיר זענען געווען ארום דרייסיג מענטשן צוזאמען, מער ווייניגער פון ארץ ישראל, און א קליינע קבוצה פון אמעריקאנער, די תפילות זענען אפגעראכטן געווארן אין דעם גרויסן שטוב פון דעם רעכטן דירה וואס איז ארויסגעדונגען געווארן דורך אנשי שלומינו פון אמעריקע פאר דעם טייערן פרייז פון "דריי דאללער" א בעט פאר א נאכט...

דער צימער, וואס פון קעגן איבער אירע פענסטער האט זיך אויפגעהאלטן דעם הייליגן ציון, האט געדינט אלץ דער מקום תפילה פאר די גאנצע חבורה. אויסער דעם דירה, איז ארויסגעדונגען געווארן נאך צוויי דירות: די דירה פון דעם שכן - דער צווייטער גוי וואס מען פלעגט רופן יאקאב און פלעגט רעדן אויף דייטש וואס האט צוגעשטעלט פאר'ן באנוץ פון אנ'ש דעם גרויסן שטוב און נאך א קליין צימער; אזוי אויך איז ארויסגעדונגען געווארן די ווילא פון קעגן דעם ציון. די נסיעה איז געווען געפלאנט פאר פיר טעג אבער צום סוף האט זיך דאס פארצויגן אויף א גאנצער וואך.

ווער קען מיר העלפן?

צום אלעם ערשט וויל איך אבער דערציילן וואס האט מיר גורם געווען צו אונטערנעמען אט די נסיעה. אין יענער צייט איז דער נאמען "זכרון משה" געווען א שם דבר ביז גאר ווייט, אין רעזולטאט פון איינע פון די גדולי הדור וועלכער האט געוואוינט אין דעם געגנט אין געדינט דארט אלץ רב, דאס איז דאך הגאון האדיר רבי ישראל יעקב פישער זצ"ל, ראב"ד העדה החרדית. אויסער זיין גרויסקייט אין תורה און הוראה, איז דער רב אויך געווען באוואוסט אלץ א מומחה עצום צו פארשידענע סגולות, ווי צופאסן נעמען ביי שידוכים, און אנטראגן די נויטיגע הילף אין אלע סארטן רפואה ענינים, און נאך.

א געוויסע געזונטהייט פראבלעם וואס האט זיך אראפגעלאזט אויף מיין לעבן האט מיר צוגעברענגט

ר' עמרם
הודוויץ האט
אנגעצינדן די
חנוכה לעכט
ביים ציון ווען
א יעדער וואס
איז נאר געווען
אין דירה איז
ארויסגעלאפן
מיט א בהלה
צו הערן די
ברכות וואס
זענען געזאגט
געווארן מיט
אזעלכע
געשרייען
און מיט אזא
דביקות צום
אייבערשטן
וואס מען קען
גארנישט
פארשטעלן!

פארוואס דער גרויסער אמעריקע שפירט אזא ציטער פון דעם שטארקן רוסלאנד וואס האט נישט גענוג גאזאלין צו דעקן פאר א קליינטשיגע ריזע מיט א פליגער פון מאסקאווע קיין אומאן... מיר זענען געבליבן דארט פאר עטליכע שעה, פשוט, ווייל מיר האבן נישט געהאט וואו צו גיין. נאך אסאך איבערמידליכע ווענדונגען, זענען די ארגאניזירער אינפארמירט געווארן אז אין די נאנטע שעה דארף ארויסצופליען א פליגער קיין טשערקאס וואס געפונט זיך שוין עטוואס נענטער קיין אומאן און אז עס דא גענוג זיץ פלעצער פאר די גאנצע קבוצה, מיר האבן זיך איינגעהאנדלט קארטעס און מיר האבן זיך געפריידט זיך צו טרעפן זיצן אויפן פליגער. טשערקאס איז טאקע נישט אומאן אבער היפש נענטער פון מאסקאווע.

א פראפעלאר פליגער ביים אפפליען

אין די רוסישע הימלען

דער קליינער פראפעלאר פליגער האט אונז דערמאנט די פארצייטישע באסעס, גלייך ביים אריינגאנג זענען געווען אויסגעלייגט פאליצעס אראפצולייגן די רענצלעך און די באגאזשן. דער פליגער מאנשאפט האבן אונז געהייסן אויף רוסיש זיך אוועקצוזעצן אויף אונזערע פלעצער. נאכן אפפליען האט אונז גענומען א וויילע ביז מיר האבן זיך צוגעוואוינט צו דעם פארטייבנדן רעש פון דעם פראפעלאר. ביז מיר האבן זיך נאר איינגעוואוינט האבן מיר זיך שוין געטראפן אינמיטן לאנדן. געוויסע האבן שוין געקלערט אז מיר האבן געהאט קפיצת הדרך וויבאלד עס איז דאך נישט פאריבער קיין גאנצע פופצן מינוט פון ווען מיר זענען אפגעפלוין. אבער גאר שנעל האבן מיר זיך איבערגעצייגט, אז אזוי ווי ביי די באסעס - איז פארהאנען אויך דא עטליכע סטאנציעס אויפן וועג אין וועלכע א טייל גייען אראפ און אנדערע קומען ארויף. ווען מיר האבן זיך שוין ענדליך געפונען אין די גאסן פון טשערקאס, האבן מיר אפגעשטעלט עטליכע טעקסיס און זיך ארויסגעלאזט קיין אומאן, גרופעס גרופעס, פון פיר מענטשן אין א קאר.

ענדליך ענדליך, נאך א אויסגעמוטשעטע רייזע פון פיר און צוואנציג שעה זענען מיר אנגעקומען צו אונזער ציל. מיט א געוואלדיגע התרגשות האבן מיר זיך משתטח געווען אויפן הייליגן ציון.

דער נהר המטהר

נאכן אפדאווענען א תפילת שחרית מיטן נץ החמה, איז ארויפגעקומען די שאלה צווישן די 'עובדים', 'וואס גייט זיין מיט א מקוה?' - קען מען דען צולאזן צו זיין ביים רבי'ן אויף חנוכה אן קיין מקוה? נאך א קורצע וויילע איז א אינגערמאן געקומען מיט די פרייליכע בשורה: אז ריכטיג, דער גרויסער טייך, דער נהר תשליך, איז טאטאל פארפרוירן, אבער אביסל אהינצו, דארט אונטער א קליין בריקל ווי עס האלט אין איין פליסן וואסער, דארט איז מעגליך זיך צו טובל'ן. תיכף דערויף האבן זיך ארגאנאזירט ארום א מנין אנ"ש מיט האנטווער אויף די פלייצעס און זיך ארויסגעלאזט מארשירן אין ריכטונג צום טייך. אויך איך האב זיך ארויסגעלאזט מיט זיי.

נאך א לאנגע וויילע ווארטן, זענען מיר אינפארמירט געווארן אז אונזער פליגער וועט היינט נישט ארויספארן, און דער אורזאך? "ניעט גאזאלין" - נישטא קיין גאזאלין פאר'ן פליגער, פשוט און גראד

'הלל' אין מאסקאווע

אצינד לאמיר זיך צוריקקערן און אויפוויקלען מיינע זכרונות פון אט די היסטארישע נסיעה. "מארינא ראשטשעל" - אויב איך האב דאס גוט געשריבן - איז דאס דער נאמען פון דעם אלטן שול וואס געפונט זיך אין דעם הויפט שטאט מאסקאווע, ווי אין איר קומען פאר די אלע אקטיוויטעטן פון די חבד'סקע שלוחים.

דארט אויפן צווייטן שטאק האבן פארברענגט צענדליגער פון אונזערע לייט, דעם לאנגן פרעסטיגן ווינטער נאכט, וואס האט זיך אנגעהויבן טיף אין דער נאכט אריין נאכן לאנדן אין מאסקאווע, ביז א שעה פאר תפילת שחרית ווען מיר האבן זיך ווייטער ארויסגעלאזט אין וועג אין ריכטונג צום לופט פעלד פון ווי מיר האבן געדארפט אפפליען מיט א קליינעם פראפעלאר פליגער וואס מיר האבן באשטעלט, גראד צום לופט פעלד אין אומאן (יא, ס'דא אזא זאך).

ביים זון אויפגאנג זענען מיר ארויף אויפן באס. מיר זענען אנגעקומען צום פארקינג-לאט גענוג פרי צו קענען אניאגן צו דאווענען אויפן באס דארט מיט דעם נץ החמה, מיר האבן געדאוונט תפילת שחרית מיט הלל מיט א געוואלדיגן רגש ווען דער גאנצער ארום איז באדעקט מיט א ווייסן שיכט פון בליטשקענדע שניי...

מי יתן לי אבר כיונה

דא האבן זיך אבער די מניעות אנגעויבן. מיר זיצן און ווארטן מיט בענקענדיגע אויגן אויף די ארגאניזירער פון די נסיעה, זיי גייען אריין און ארויס צו פארשידענע אפיסעס ווען זייערע פנימ'ער זאגן נישט אן קיין גוטס. "מען דארף תפילות" באוויליגן זיי מיטצוטיילן די אינפארמאציע פאר די פארמאטערטע באטייליגטע, נאך א גאנצע נאכט אויף זיין.

מיר האבן געדאוונט יעדער איינער פון זיין הארץ. נאך א לאנגע וויילע ווארטן, זענען מיר אינפארמירט געווארן אז אונזער פליגער וועט היינט נישט ארויספארן, און דער אורזאך? "ניעט גאזאלין" - נישטא קיין גאזאלין פאר'ן פליגער, פשוט און גראד. מיר זענען געווען געצווינגען אנצונעמען דעם הסבר, טראץ וואס מיר האבן בשום אופן נישט געקענט באווייזן צו פארשטיין

א פליגער - א פריזער

מיר זענען אריין אין פליגער, גענומען אונזערע פלעצער, אינדערצווישן זענען די פילאטן אנגעקומען, זיי זעצן זיך אוועק און פרוואוון צו ריקן דעם פליגער אבער אן ערפאלג. זיי פרובירן איינמאל און נאכאמאל, נאך ארום א האלבע שעה גייען זיי ארויס פון קאבינעט און דערקלערן מיט די הענט אז ס'דא א פראבלעם וואס דערפאר וועט מען נישט אפפליען, זיי זענען זיך געגאנגען זייער וועג ווען מיר זענען זיכער אז ביזדעררוייל באקוקט אוודאי איינער פון אינדרויסן דעם פראבלעם אדער געלאזט כאטש רופן א מעכאניקער, אדער כאטש זיך זארגן פאר א צווייטן פליגער. עס האט אונז גענומען בערך פיר-פינעף שעה צו כאפן אז עס איז נישט ממש אזוי...

אנפאנג האט מען נאך זיך דערהאלטן מיט שיחות חברים און דיבורים פון רבי'ן און מיט דאס ביסל עסן וואס מען נאך געהאט פארבליבן, אבער פון מינוט צו מינוט האט די קעלט אנגעהויבן דורכשניידן דעם פליגער ביז אינעווייניג פון די מאנטלען ווען די ביינער ציטערן און ווארפן זיך פאר קעלט.

ערשט ווען עס איז קלאר געווארן אז אפילו אויב מיר וועלן נאך היינט אפפליען וועלן מיר שוין נישט כאפן דעם פליגער פון מאסקאווע, און נאכן מברר זיין אז דער קומענדיגער פליגער פארט ארויס ערשט אין א צוויי טעג ארום, אזוי, אז מיר האבן זיך נישט וואו צו איילן, האבן מיר אנגעהויבן זוכן א וועג צוריק צום ציון. מיר האבן געדאוונט מעריב ביים ציון פון וועלכע מיר האבן זיך אינדערפרי נאר געזעגנט.

מיט אונזער גאנצע שמחה צו זיין ווידער אמאל ביים צדיק, זענען מיר אבער געשטאנען פאר א ערנסטן פראבלעם, נעמליך די גאנצע עסן וואס יעדער האט געהאט מיטגענומען מיט זיך האט זיך שוין אויסגעלאזט, און עס איז נישט געווען קיין שום מעגליכקייט צו שאפן עפעס כשר'ע עסן אין אומאן. איינער האט וואלאנטירט צו גיין קיין קיעוו ברענגען פון דארט עפעס עסן פון די אידישע קהילה, אויפלעבנדיג דעם גאנצן חבורה.

אינצווישן האבן מיר שוין באשטעלט פלעצער אויף דעם מיטוואך'דיגן פליגער, מיר האבן באשטעלט א פארראכטענעם פליגער מיט גענוג גאזאלין פאר'ן טאג, מיר האבן זיך ארויסגעלאזט אויפן וועג נאך תפילת שחרית ביים ציון. דאסמאל האבן זיי יא באוויזן אויפצוהייבן דעם פליגער העכער די פארוואלקנטע הימלען. נאך איינער האט זיך מיטגעצייילט מיט אונז, דאס איז געווען ר' שמעון ב"ר שמואל מאיר אנשין הזקן.

פון דא און ווייטער איז אלץ אריבער רואיג ב"ה, ווען אויף דעם אנדערן יאר, אין שנת תשנ"ג, האבן זיך שוין ארויסגעלאזט ארום הונדערט מענטשן אויף שבת חנוכה. ווי פרייעדיג איז צו זען, אז די אלע שוועריקייטן וואס מען האט אמאל געדארפט מיטמאכן, קען מען שוין היינט גרינגערהייט דורכברעכן, קענענדיג קומען און גיין צו יעדע צייט צום רבי'נס ציון.

צום שלוש פון די סיפור נסיעה, מוז איך באטאנען, אז די ישועה אויף וואס איך בין געווען אזוי אנגעוויזן וואס פאר איר האט איך מקדיש געווען אט דעם טייערן נסיעה, האב איך טאקע ווירקליך גע'פועלט'. און ווי געזאגט, פון דעמאלטס ביז היינט, האב איך שוין זוכה געווען צו פועל'ן נאך אסאך אסאך וואונדערליכע ישועות ביים ציון הקדוש, און דער עיקר – מער פון אלעס: 'די רוחניות'דיגע טובה' וואס מען קען דאס גארנישט איבערגעבן "כי אני ידעת", אשרינו אשרינו!

איך געדענק נישט פונקט די אלע נעמען, איך געדענק הרה"ח ר' יצחק פריעדמאן ה"ו פון חשובי אנ"ש אין אמעריקע, הרה"ח ר' לייבל פיש – אויך פון אמעריקע. אויך האט זיך מצרף געווען צו די חבורה, א איד, א זקן פון נתניה, א אפשטאמיגער פון אונגארן – ר' יוסל שווארטץ האט ער געהייסן, דאס איז געווען זיין ערשטע נסיעה קיין אומאן.

א דערהויבענער שבת איז אריבער אויף אונז. אין איינע פון די נעכט האבן מיר זוכה געווען צו א באזוך פון הרה"ח ר' עמרם הורוויץ ז"ל, וואס איז זעלבסט אנגעקומען. ער האט אנגעצויגן די חנוכה לעכט ביים ציון ווען א יעדער וואס איז נאר געווען אין דירה איז ארויסגעלאפן מיט א בהלה צו הערן די ברכות וואס זענען געזאגט געווארן מיט אזעלכע געשרייען און מיט אזא דביקות צום באשעפער וואס מען קען גארנישט פארשטעלן.

פיר טעג האבן מיר זוכה געווען זיך צו ווייכן אונטערן שאטן פון דעם רבי'נס ציון, מיט דיבוק חברים ווען אין די אלע טעג שפייזט זיך יעדער מיט די עסן וואס מען האט מיטגעברענגט פון שטוב. עס איז געקומען די צייט זיך צו געזעגענען, עס איז שוין מאנטאג, א פריוואטער פליגער האט אונז אפגעווארט אין לופטפעלד אין אומאן נאך וואס זיי האבן שוין באוויזן ענדליך צו שאפן עפעס גאזאלין פאר די נסיעה, ווייזט אויס. ביינאכט האבן מיר געהאט א פליגער פון מאסקאווע קיין ארץ ישראל און מיר מוזן זיך צוויילן.

אנ"ש ביים רבי'נס ציון אין יענע יארן - מערקט דעם צוים וואס טיילט אפ צווישן די צוויי איינוואוינער

בית הכנסת מרינא רוסצ'א לויט ווי עס האט דעמאלטס אויסגעזען

אור חַנּוּכָה מֵאַחוּרֵי גְדֵרוֹת הַתֵּיִל

ברוך הצדיק החליט להשתמש בתפקיד שנתן לו ובכל הזדמנות נסה לעזור ליהודי הצריף שלו, וליהודי המחנה כולו.

ברוב המחנות היהודים ממש לא אהבו את ה'קומנדאנט'ים שלהם, אך את ר' ברוך כמעט כלם אהבו. הוא היה מסתכן בשביל אנשי הצריף שלו, ועשה הכל בשביל שיהיה להם טוב, גם אם זה גרם לו עצמו לסבל, או לסכנה גדולה.

הקדוש ברוך הוא החליט שהוא יחיה, והוא הציל אותו פעם אחר פעם.

היתה תקופה שבמחנה השתוללה מחלת ה'טפוס'. היתה זו מחלה קשה, ומאוד מדבקת. ר' ברוך היה עובר בעצמו בין חולה לחולה, עוזר להם, מטפל בהם, משקה ומתמסר - למרות שבכך הוא הסתכן מאוד - כי רבים מן החולים ב'טפוס' מתו, והוא היה עלול להדבק. ר' ברוך לא הסתכל על זה כלל, אלא מסר את עצמו אליהם, ולפעמים אף הסתיר את החולים הקשים. כי הוא ידע שהנאצים הרשעים לוקחים את החולים הקשים - ומוסרים אותם להריגה. ואם הם היו מגלים שהוא הסתיר חולים - הם היו יורים בו! אך ר' ברוך לא פחד מאיש, רק מהשם יתברך, והמשיך לקיים מצוות בקור חולים במסירות נפש ממש.

בצריפים אחרים היו היהודים מפחדים מהמנהל שלהם שילשין עליהם למפקדים, אך בצריף של ר' ברוך אף אחד לא פחד ממנו. כי הוא מעולם לא הלשין על אף אחד, ולכן אנשי הצריף שלו הרשו לעצמם לעשות כל מיני דברים. למשל, הנאצים ימ"ש כידוע אהבו מאוד סדר, והצריף שלו היה מאד מבלגן. מדי פעם הם היו באים לעשות בקורות, לבדק את המצב בצריף, אך הקדוש ברוך הוא שמר על ר' ברוך הצדיק, ולמרות שהצריף שלו היה מבלגן ומלכלך - הנאצים לא שמו לב לכך! המפקד הראשי אפילו חשב שהצריף שלו היה הכי נקי ומסדר, והראה לכל שאר ה'קומנדאנט'ים את ר' ברוך 'תלמדו ממנו, הוא מנהל הצריף הכי טוב מכלם!'.... ה' שמר עליו....

אך כל אלו הם רק ספורים על הצלה גשמית, ור' ברוך היה הכי אכפת לו מהרוחניות של היהודים במחנה. ר' ברוך נצל כל

ילדים יקרים!

אולי ישנם מתוכם, ששמעו את שמעו של הצדיק ר' ברוך רובינזון, ואולי לא. אך גם אם כן, וגם אם לא, את הספור הזה הנכם חייבים לשמע....

ר' ברוך רובינזון היה יהודי חכם וירא שמים, שהתגורר לפני המלחמה הנוראה - השואה, בפולין, בעירה שנקראה אסטרוֹבְצָה. מכל חסידי ברסלב הרבים שהתגוררו באזור, רק ר' ברוך נשאר בחיים, וספר לנו על חבריו ורבותיו הקדושים שנהרגו על קדושת ה' בשנות השואה האיומות.

על עצמו לא ספר ר' ברוך כלום. יהודי עניו היה. מעשיו הגדולים והנפלאים היו נשארים סוד, אך חברו היקר, שהיה עמו במלחמה, כתב זכרונות עליו, וכך נודעו הדברים הנוראים הללו.

בודאי שמעתם על המחנות שהיו בשואה. הנאצים ימ"ש אספו יהודים מכל מיני מקומות ורפזו אותם במחנות. אלו היו מחנות נוראיים שבהם הנאצים הרגו והתעללו ביהודים הקדושים, הרעיבו אותם, ועשו הכל בשביל שהם יסבלו.

כל מחנה היה מחלק לצריפים, ולכל צריף היה כמין 'מנהל', שכונה 'קאמאנדאנט'. ברוב המחנות היו המנהלים - המשגיחים - אנשים לא כל כך נחמדים... ואפילו לפעמים קצת רעים... לפעמים הם היו מצייקים ליהודים אחרים כדי שהמפקדים הנאצים יהיו נחמדים אליהם, או כדי שלא יהרגו אותם....

בעיר בה התגורר ר' ברוך קדם המלחמה, היו ראשי ה'יודנרט' - ראשי הקהלה היהודית - אנשים טובים, וכשהגיעה הקבוצה של ר' ברוך למחנה, הם חשבו כיצד יוכלו לעזור לר' ברוך שלא יסבל מדי במחנה.

הם החליטו למנות את ר' ברוך למנהל הצריף - ל'קומנדאנט'. כך לא יצטרך לעבד קשה מדי בעבודה קשה, כי כבר היה די מבגור. ר' ברוך לא כל כך שמח בתפקיד, כי התפקיד זמן לו נסיונות רבים, אך כבר לא היתה דרך לותר על התפקיד, ור'

המפקד פשוט הלך... ולא עשה כלום!

המשיכו היהודים במסבה, ושרו שיר מיוחד: 'קלי קלי למה עזבתני... אין פיער און אין פלאמען האט מען אונז געברענט (באש ובלהבה שרפו אתנו), שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד'.

ר' ברוך גם ארגן פעם מלווה מלכה בתוך המחנה. לא היה זה מלווה מלכה מפאר, ויתכן שאפלו מרק גריסים לא היה. עצם ההתאספות כבר היתה מרגשת. הוא הזמין יהודים מכל הצריפים להשתתף, בתחלה הוא פתח באחד מהספורים של רבינו הקדוש, וחזק ושמח את כל היהודים. לאחר מכן הם שרו זמירות של מלווה מלכה, וספרו ספורי צדיקים נוספים.

כך השקיע רק ברוך את זמנו לתת כח ליהודים במחנה.

ומה החזיק את ר' ברוך עצמו בתוך המחנה? מה נתן לו כח?

בניו של ר' ברוך ספרו, שאביהם הצדיק לא ספר להם כלום על המלחמה. לא את מעשי החסד הנפלאים שלו, ולא את הצרות והרדיפות אותן עבר. הדבר היחיד שספר להם היה, שמה שהחזיק אותו בגיא הצלמות, מה שנתן לו כח בכל המצבים הקשים - גם כשכבר היה פעם בתוך תאי הגזים! - היה ההתבודדות!

הוא היה חוזר ואומר את זה גם ליהודים בצריף שלו - ובמחנה כלו - את עצותיו של רבינו הקדוש, לא להתנאש, להתחזק, ולהתבודד! זה מה שהחזיק אותו, והוא העיד על עצמו - גם במחנה לא עבר עלי יום אחד בלי התבודדות!

הזדמנות לטפטף חזוק לאזנים משתוקקות, ולקיים כל מצוה שיכול. הוא היה מצטרף לקבוצה של בחורים חסידיים שמסרו את הנפש לשמור על פשרות - היה עוזר להם ככל יכלתו, והיה בא ללמד אתם מדי פעם כשהיה יכול.

ספר יהודי אחד, שכשהוא בא למחנה הוא היה ממש מיאש... הוא שאל את ר' ברוך - תגיד לי, אתה בעצמך עוד מאמין?

ר' ברוך חזק אותו ואמר לו - אנחנו לא יודעים מי ינצל, אבל מה שבטוח - אם תתחזק בבטחון בה' - תנצל. היהודי לא האמין לו, אך ר' ברוך התעקש והמשיך לחזק אותו עוד ועוד, ואותו יהודי אמר שבזכות ר' ברוך הצליח לשרד בשנים האיומות, להנצל, ולזכות להקים משפחה לתפארת.

באחת השנים חל אחד מלילות חנכה באותו לילה שבו היה לנאצים - לנוצרים איזושהיא 'חגא' משלהם. שמחו היהודים כי החליטו שבטוח באותו לילה לא תהיה שמירה כל כך חזקה על המחנה, ואולי יוכלו לנצל את זה בשביל לערוך 'מסבת חנכה' משל עצמם. לא היו אלו יהודים יראי שמים כל כך... אבל הם רצו לעשות מסבה לכבוד חנכה.

היכן יוכלו לקיים את המסבה? מי לא ילשין עליהם?

כמובן, רק בצריף של ר' ברוך. ר' ברוך שתק והסכים להם, והוא נצל את ההזדמנות להשפיע עליהם קצת דברי חזוק, עוד קצת 'ידישקייט' בתוך כל הבלבול והסבל... כך שרו שירי חנכה ועוד שירים... עד שלפתע... הופיע אחד ממפקדי המחנה!!!

הפחד היה גדול... אך ר' ברוך נגש למפקד ובקש ממנו לעזב את האנשים - 'הם האורחים שלי...!' ולמרבה התדהמה -

האור שבתוך התהום

ובמילים פשוטות: היננים ידעו שהיהודים לבסוף לא ישארו בבית המקדש השני, אלא יפלו לעמק התהום, לגלות אדום, ושם בתהום החשוך מר מאוד, וקשה לעלות מעמק הבור. אבל היננים לא רצו שהיהודים ימצאו איזה סלם לצאת ולעלות מן התהום, ולכן רצו שיהיה גם חשך על פני התהום הנוראה.

הבה נתאר לעצמנו, אם חלילה היה יענקי נופל לבור באמצע הלילה החשוך, כשגם ברחוב שולטת האפלה, איזה פחד היה מרגיש יענקי, וכמה קשה עד בלתי אפשרי היה לו למצוא את הדרך לעלות! הנס היה שהוא צנח באור יום, וכך הצליח לצאת.

זה מה שהיננים רצו; להחשיך מעל פני התהום, ואז החשך כפול ומכפל, כדי שהיהודים לא יוכלו יותר לצאת מן הגלות. ואז התהפך פתאום הכל. מתתיהו ובניו הצדיקים הגיעו עם נשק מיחד, ושמו – מכב"י שהוא ראשי תבות מ"י כ'מוך ב'אילים י'. הפח של התפלה והשבח וההודאה. וכשהחשמונאים נצחו את היננים, לא רק שגרשו את החשך, אלא שהמשיכו אור גדול לדורות, שגם אנחנו, בעמק התהום, זוכים להדליק נר חנכה, שהוא אור גדול ונפלא מאוד, שמאיר לנו בתוך חשכת אפלת התהום שעל ידי זה יש לנו תקווה שלא להתיאש מן הרחמים!

ילדים יקרים, פעמים רבות, לאחר שחבר אומר מילה פוגעת, הלמודים מלאים בקשיים, והארוחת צהרים לא מצלחת, נכנסת ללב הרגשה עצובה שהמצב אבוד. אף אחד לא מתעניין בי, ואני לא שווה כלום.

אך למול הנרות המרצדים, נזכר בנס המפלא איך שהצדיקים המשיכו לנו אור נפלא, כח התפלה, בתוך החשך והתהום, ונתפלל לד' בשפה שלנו ואז... לפתע יתהפך הכל, נצא מגלות העצבות ונזכה לאור השמחה.

חנכה מאיר ושמח! אפרי לכן חנכה!

ילדים יקרים!

בודאי שמעתם על הנצחון המפלא של מתתיהו ובניו החשמונאים, אשר עמדו במלחמה מול מעצמה אדירה, ממלכת יון, חלשים מול גבורים, ובדרך מפלאה נצחו את היננים הרשעים.

בודאי אתם חושבים, שלאחר נס חנכה, נעלמו הגויים מארץ ישראל, ובני ישראל היו חפשיים לנפשם לעבד את ד' בעוז ובגדולה.

אך ר' נתן מביא מחז"ל שלא בדיוק כך היו הדברים. נכון שהחשמונאים גרשו את היננים, אך עדין היו משעבדים תחת מלכי הגויים, ולא הייתה דם של ישראל תקיפה, גם היה חסר חמשה דברים בבית המקדש, ביניהם 'מנורת הזהב' שבה היו מדליקים בבית המקדש הראשון את הנרות! כך שהנס הגדול, עדין לא הוציא אותנו לגמרי מן הגלות (יומא כא):

אם כן, בודאי אתם שואלים, ילדים יקרים, מה השמחה העצומה של ימי חנכה?

כדי שנבין את הישועה הנוראה, והנס המפלא, נספר לכם על מה שקרה עם יענקי.

"היה זה בערב חנכה לאחר הצהרים, יענקי חוזר מהמאפייה עם קפסת ספגניות ריחנית, ובלבו מתנגן שיר של חנכה, אך לפתע, מבלי לשים לב, פסע יענקי מעל לבור נקו פתוח, ולגדל חרדתו הוא מצא את עצמו מתדרדר עד לעמק הבור החשוך, כשרק הד מתגלגל מגיב לצנחה שפרצה מפיו.

כעבר מספר דקות התחיל יענקי להרגע, הוא שם לב שהחשך אינו מחלט, עיניו שכבר הספיקו להתרגל לחשך בלשו סביבם, ולפתע הוא גלה בצד הבור – סלם!

ללא שהיות טפס על שלבי הסלם, ולגדל שמחתו מצא את עצמו ברחוב המואר חפשי ומאשר! כמובן שיענקי סגר מיד את מכסה הבור, וחגג את הנס הפרטי שלו".

כל ילד שהתחיל ללמוד חמש בראשית, למד את הפסוק "והארץ הייתה תהו ובהו וחשך על פני תהום וכו'" חכמינו ז"ל דורשים שפסוק זה מרמז על ארבע הגלויות שכלל ישראל עתיד לעבר, "וחשך" מרמז על גלות יון "תהום" מרמז על גלותנו, גלות אדום.

מסביר לנו ר' נתן שמלכות יון הרשעה ראו והבינו שזה הבית המקדש השני לא יתקים ועתיד להתרוב רק שהם רצו להחריב את הבית המקדש קדם זמנו, כדי להחשיך חס ושלוש עיני ישראל שיהיו מתיאשין מן הגאולה השלמה.

סודות התורה

בימי החנוכה נגלה את הקשר הסודי בין האור של הצדיק שמתגלה בימים הקדושים הללו למשגים הקדושים שרבנו מגלה על חנכה איך הגימטריא של **נחמן** (בתוספת של מספר אחד) קשורה לחנכה

ה			ו		ו ו ו ו ו ו ו ו ו ו		מ	

רמז: תחילת תורה ב' ליקו"מ ח"ב

ב. המילה חנכה במלואה כלומר כשכותבים אותה עם כל האותיות, כך: חית נון ואו כף הא - הגימטריא שלה היא כגימטריא של פסוק שראשי התבות שלו הם כשמו של רבינו הקדוש ומרמז לקדשתו של הרבי

				כ		ו ו ו ו				ע			ו ו ו ו		נ

הזכרה: נתן אנשין, בית שמש
 הפתרון לחידה מחדש חשוון היא: כל עלית
 התפלה הוא רק בארץ ישראל

את התוצאה הסופית יש לשלח בכתב ברור וקריא עד ה' בטבת, לפקס
 המערכת: 077-318-0237 או להקליט את התשובות בקול ברור בטלפון
 המערכת: 02-539-63-63 בשלוחה 7 בלבד, יש לציון באפן ברור שם
 וכתבת מגורים וטלפון
**בין הפותרים נכונה יגלל זפוי של 50 ש"ח ברשת חניות ספרי
 "אור החיים!"**

האור של אבקשה שמגיע לפה לפריפריה
בקביעות, הופך פה את כל השטח, אנשים
מתחילים להכיר את ברסלב הישרה והמאירה
כל כך. זה משנה בתים שלמים, ומקרב מאות
רבות של יהודים לאור הנעים כל כך...

שתי גיליונות שמגיעים לכולל שלנו, הפכו
למצרך מבוקש כל כך, עשינו תור בין האברכים
לקבל את הגליון לקריאה, הצימאון אדיר כל כך!

עמוס בוקובזה, רכסים

השיה. האווירה. הכיסופים.

לאמשכא משה רבות קודשא...

להמשיך ולגלות בתוך אפילת הגלות וירידת הדורות את אורו
הנצחי של רבינו הקדוש, ואת נועם הנהגותיהם ושיחם הזך של
תלמידיו שעשו תלמידים עד להארת אישו הקדושה בדורנו
אנו, בתוך עלי גליון 'אבקשה' להאיר לארץ ולדרים עליה.

אבקשה מאז ועד היום. הכל תלוי ברך!

שלוחה 1 **02-5396363**